



UNIVERSITETET I AGDER

Vi lager hits for kids og da er diss et must

Behandling av engelske importord av norske ungdommer som
kommer til uttrykk i hiphopspråk

Agnieszka Skrzypczak

Veileder

Rune Røsstad

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen.
Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de
metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.*

Universitetet i Agder, 2013
Fakultet for Humaniora og pedagogikk
Institutt for nordisk og mediefag

Innhold

1. Innledning	4
1.1 Problemstilling	4
1.2 Avgrensing	5
1.3 Relevant forskning	6
1.4 Oppgavens oppbygging	9
2. Ungdomskultur og ungdomsspråk	10
2.2 Hiphopsubkultur og hiphopspråk	15
2.2.1 Hiphopspråk	18
3. Engelske importord i norsk – teoretisk tilnærming	21
3.1 Begrepsapparat	21
3.2 Litt om normering av importord	22
3.3 Uttalen av engelske importord	23
3.4 Rettskriving av engelske importord	25
3.5 Morfologisk integrering	26
3.5.1 Verb	26
3.5.2 Adjektiv	27
3.5.3 Substantiver	28
3.5.4 Avledninger og sammensetninger	31
4. Korpus og metode	33
4.1 Korpus	33
4.2 Opplysninger om rapputøvere	34
4.3 Fordeler og ulemper med rapptekster som korpus	41
4.4 Metode og fremgangsmåte	43
5 Analysen av engelske importord i norsk hiphopspråk	45
5.1 Språk knyttet til hiphopsubkultur	45
5.1.1 Rapp	45
5.1.1.1 Fraser og uttrykk	54
5.1.2 DJ-ing	55
5.1.3 Breikdans	58
5.1.4 Graffiti	59
5.1.5 Hiphopslang	62
5.2 Normalspråk og hverdagsspråk	65

5.2.1 Musikkgenre og musikkspåk.....	66
5.2.2 Slang og hverdagsspråk.....	74
5.2.1.1 Narkotikaspråk	93
5.2.3 Banning.....	94
6. Oppsummering	102
6.1 Normering i ordbøkene.....	102
6.2 Uttalen av engelske importord i sangene.....	103
6.3 Skrivemåten av engelske importord i tekstene	103
6.4 Morfologisk tilpassing	104
6.4.1 Verb	104
6.4.2 Adjektiv	105
6.4.3 Substantiver	107
6.4.4 Avledninger og sammensetninger	109
7. Avslutning	111
Sammendrag	113
Kildeliste	114
Appendiks: Fullstendig liste over sanger	119

1. Innledning

Nå for tida kan man legge merke til at det finnes flere og flere fremmede elementer i norsk språk, spesielt i ungdomsspråk. Språket som er det mest innflytelsesrike er engelsk. Det er ofte omtalt som *lingua franca*, og har en stor påvirkning på mange språk i hele verden. Det er derfor innflytelsen av engelsk på norsk språk har begynt å stå i fokus i mange undersøkelser.

En viktig innfallsport for utenlandske, og særlig engelske lånord, synes å være ungdomsspråk og slang. Etter at de nye ordene har etablert seg i ungdomsspråket, kan de gå over til normalspråket, slik tilfellet er med ord som *jobbe*, *sjekke*, *triks*. Hasund påpeker:

Slangen er et typisk ungdomsfenomen og fungerer som et “sosialt lakmuspapir”, på samme måte som ungdommer. Den viser oss tidlige tegn på hvordan språket kommer til å utvikle seg på visse områder, for eksempel når det gjelder lånord og hva som skjer med disse i møtet med det norske språket. Derfor trenger vi stadig nye bøker om slang.
(Hasund, 2006b, s. 3)

Det er nettopp dette møtet mellom importordene og det norske språket som jeg vil utforske i denne oppgaven. Målet er å undersøke hva som skjer med de nye engelske elementene som har kommet inn i norsk ungdomsspråk basert på rapptekster. Her hører både importord og baser for avledninger til.

1.1 Problemstilling

I denne oppgaven vil jeg utforske behandling av engelske elementer i norsk ungdomsspråk, nærmere bestemt av hiphopspråk. Jeg vil granske hva slags ordforråd er brukt av ungdommer i rapptekster, og se om importordene som er brukt der, er allerede normert eller er forholdsvis nye. Jeg skal finne mer ut om hva slags forandringer foregår i uttalen og skrivemåten av de engelske ordene som avviker fra det norske språket. Jeg tar også for meg den morfologiske integreringen av engelske importord, dvs. tilpassing til det norske bøyningssystemet og setningsstrukturen. Jeg er interessert i avledninger og sammensetninger som inneholder engelske elementer, fordi de også sier noe om graden av integreringen til det norske språket. Til slutt vil jeg oppsummere fellestrekk i integreringsprosessen av engelske importord på tvers av inndelingen.

Mine forskningsmål er altså slike:

1. Er de engelske importordene brukt av rapperne normerte i ordbøker eller ikke?
2. Hvordan er engelske importord uttalt og skrevet?
3. Hvordan integreres engelske importord i det norske bøyningssystemet?
4. Dannes det nye ord av engelske elementer?

Det overordnede målet er altså å finne mer ut om hva som skjer med engelske ord og elementer i møte med det norske ungdomsspråket, noe som kommer til uttrykk bl.a. i hiphopspråk.

Korpuset for analysen er en samling av norske hiphoptekster. Språket brukt i hiphopsangene er preget av ungdommers dagligtale. Dessuten har det trekk av både skrift- og talespråk siden sanger er både utført muntlig og skrevet ned. Hiphopkulturen er en viktig del av ungdomskulturen, og hevdes å ha en innflytelse på andre ungdomsgrupper både kulturelt og språklig (Brunstad, Røyneland & Opsahl, 2010, s. 249).

Begrepsapparatet som jeg bruker i oppgaven, er basert på utgreiingene til Anne-Line Gradel *Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian*, Anne-Line Graedler og Stig Johanson *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn* samt Helge Sandøy *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk*. De omtaler måter engelske importordene blir lånt og behandlet på, samt grader av integrering. For å finne ut hvilke ord er allerede normerte bruker jeg den online *Bokmåls- og Nynorskordboka*. Jeg skal også se på statusen av de analyserte importordene i *Norsk slangordbok* av Tone Tryti fra 2008.

1.2 Avgrensning

Påvirkning av engelsk på norsk ungdomsspråk er ikke bare begrenset til direkte lån, men omfatter også betydningslån, oversettelseslån og avløserord. Jeg konsentrerer meg hovedsakelig om direkte lån fordi det er disse som trenger tilpassing til det norske språket med hensyn til uttalen, skrivemåten og bøyningen. Jeg skal allikevel ta med et par interessante eksempler på andre typer lån også.

Forskningsmålene er å undersøke måter engelske importord er behandlet på av norske ungdommer, noe som kommer til uttrykk i rapptekster. Noen engelske importord

avviker sterkt fra det norske språket når det gjelder uttale og/eller skrivemåte. Derfor gir jeg opplysninger om den offisielt anbefalte rettskrivningen av engelske importord i norsk, og ser om den er fulgt i den skriftlige versjonen av rapptekster. Jeg skal også beskrive uttalen av de engelske importordene i sangene. Jeg gjør rede for morfologisk integrering av engelske importord. Jeg vil finne ut om norske rappere bruker den riktige formen av de allerede normerte importord, som man kan finne i *Bokmåls- og Nynorskordboka*, eller om de har sine egne måter å tilpasse engelske importord på. Jeg vil også se om ord som ikke har blitt bearbeidet av Språkrådet ennå, blir behandlet av rappere i samsvar med de offisielle, generelle reglene for normering av importord. Det er interessant å granske på hvilket vis importord er bøydd, om de følger mønsteret fra sitt opphavsspråk eller mottakerspråk, og om engelske bøyningselementer kan være produktive i norsk. Jeg vil også undersøke engelske elementer som blir brukt for å danne nye ord. De forekommer vanligvis som baser for nylaginger.

Jeg er opptatt kun av engelske importord og språklige elementer. Undersøkelser viser at rundt 20% av norske slangord kommer fra engelsk, mens bare 3% kommer fra andre språk, bl.a. arabisk, tyrkisk, berbisk og spansk (Hasund, 2006b: 59-60). Bruk av ord fra arabisk og berbisk språk er geografisk begrenset. En forklaring på dette er at det er to typer av språkkontakt: kulturell og direkte (Drange, 2002: 10, Hasund, 2006b: 60). Med kulturell språkkontakt menes det en ensidig påvirkning gjennom medier, filmer, musikk, litteratur og mote, mens med direkte språkkontakt forstås det en gjensidig påvirkning gjennom kontakt mellom mennesker som snakker ulike språk. Det er derfor slangord som er hentet fra andre språk enn engelsk, forekommer stort sett bare i storbyer med forholdsvis stor andel av innvandrere fra ulike land, for eksempel i Oslo. Engelske importord er imidlertid felles for hele Norge. Spanske ord spiller foreløpig en marginal rolle i den norske slangen. Siden det er engelsk som påvirker det norske språket mest omfattende, bestemte jeg å fokusere på den.

1.3 Relevant forskning

Innflytelse av engelsk på norsk har vekket oppmerksomhet hos mange språkforskere. Den har blitt utforsket fra forskjellige vinkler som har gitt en bredere forståelse av endringer i språket. Noen forskere har vært opptatt av graden av påvirkning, andre av språkbrukeres holdninger til engelske innslag i norsk, og noen har fokusert på å finne ut måter engelske importord har blitt tilpasset norsk språk. Basis for mitt arbeid er nettopp

den delen av undersøkelser som handler om integrering av engelske importord i norsk. Et annet tema som er viktig for denne oppgaven er ungdomsspråk. Dette har også blitt et populært studieobjekt i de siste årene.

En av språkforskerne som er opptatt av ungdomsspråk er Ingrid Kristine Hasund. Hennes bøker *Ungdomsspråk* og *Slang* samt artikkelen *Engelsk i norsk ungdomsspråk* skrevet for Agder Vitenskapsakademis Årbok har vært veldig nyttige. Hasund går gjennom karakteristiske trekk ved ungdomsspråket, blant andre slang, banning, dialekter og fremmedspråklig påvirkning. Som basis for analysen tar hun en slangundersøkelse som ble gjennomført i Norge i perioden 1997-2001 i regi av det nordiske forskningsprosjektet *Ungdomsspråk og Språkkontakt i Norden* (UNO), og et korpus av talemål av ungdommer fra Oslo, som ble samlet inn i tillegg til den skriftlige undersøkelsen. Resultater av UNO-undersøkelser er også analysert i boken *Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden* redigert av Eli-Marie Drange, Ulla-Britt Kotsinas og Anna-Brita Stenstrøm. Artikkelen *Engelska ord i nordisk slang* av Ulla-Britt Kotsinas er særlig interessant. Utgreiingen er en grundig, kvantitativ beskrivelse av graden av engelsk påvirkning på nordisk slang.

I analysen bruker jeg ofte Tone Trytis *Norsk slangordbok* fra 2008 som inneholder slang fra etterkrigstiden til moderne tider. Ordboken består av slangord hentet fra forskjellige kilder, bl.a. romaner, filmer, tegneserier, rapptekster, aviser, skoledagbøker, russeaviser, regionale ordbøker og internett. Hvert oppslagsord blir oppgitt med de mest brukte skrivemåtene, og en definisjon fulgt opp av eksempler fra tekstene.

Når det gjelder integrering av engelske importord til norsk språk var det spesielt bøker *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk* av Helge Sandøy, *Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian* av Anne-Line Graedler og *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn* av Anne-Line Graedler og Stig Johansson av stor nytte. Sandøy er først og fremst opptatt av tilpassingen av importord, særlig de engelske, til norsk rettskriving. I boken hans kan man finne offisielle retningslinjer for integrering av importord i norsk, som ble vedtatt av Språkrådet i 1998. Sandøy beskriver også tendenser ved opptak av engelske importord i norsk talemål. Dessuten gir han en historisk framstilling av fremmedspråks påvirkning på norsk og tilpasningsstrategier som ble brukt. Han forklarer også fordeler og ulemper med avløserord. Graedler gransker i utgreiingen sin måter engelske importord er tilpasset norsk morfologi. Hun gjør rede for måter ordene

er bøydd og integrert på i norsk setningsstruktur. Hun tar også for seg å undersøke forskyvninger i betydningen av engelske importord når de er brukt i norsk. Korpuset hennes utgjør en samling av norske aviser. Kapitler om morfologisk og leksikalsk integrering av engelske importord i boken *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn* er baserte på Graedlers utgreiing. I boken blir det i tillegg presentert engelsk påvirkning på norsk sett fra historisk perspektiv. Forfatterne beskriver områder der bruk av engelsk er størst, bl.a. musikk, sport, mote, næringsliv og slang. De utforsker også språkveksling blant norske ungdommer.

Et annet eksempel på forskning på importord i norsk er Nordisk Språkrådets prosjekt *Moderne importord i språka i Norden*. Prosjektet hadde som mål å utforske måter nye ord blir behandlet på i de nordiske språkene, og granske språkbrukeres holdninger til fremmedspråklig påvirkning. Resultater har blitt samlet og gitt ut i flere bind. Bind 1: *Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlagning og tilpassing av utalandske ord*, bind 2: «*Det frammande*» i nordisk språkpolitikk. Om normering av utlandske ord og bind 7: *Stuntman og andre importord i Norden* er særlig interessante. I første bind finnes det en artikkel av Tarald Lie om engelsk i norsk popmusikk. Lie gjør oppmerksom på rappens betydning i innføring av norsk språk til norsk populær musikk. I andre bind oppsummerer Helge Sandøy norsk språkpolitikk for norvagisering og fornorsking, mens i sjuende bind utforsker Roy Johansen hvordan importord blir tilpasset i norsk talemål.

Informasjoner om hiphopens historie er henter fra online versjon av *Store norske leksikon*. Innblikk i betydningen av hiphopkultur i samfunnet er også beskrevet i kapittelet *Hiphop* i Bent Preislers bok om påvirkning av engelsk på dansk, og i artikkelen *Hip Hop, Ethnicity and Linguistic Practice in Rural and Urban Norway* av Endre Brunstad, Unn Røyneland og Toril Opsahl i boken *Languages og Global Hip-Hop*. Brunstad, Røyneland og Opsahl fokuserer også på karakteristiske trekk av den norske hiphopen og dens stilling blant norske ungdommer. De analyserer språkbruk i rapptekster med hovedvekt på multietnolekter. Brunstads artikkel *Frå Bronx til Hovdebygda* handler om utvikling av hiphop i Norge. Han skriver også om bygdehiphopfenomen som har oppstått som et resultat av tilpassing av hiphop til norske forhold.

1.4 Oppgavens oppbygging

Oppgaven består av to deler: en teoretisk og en analytisk. Første kapitler danner et teoretisk rammeverk. Neste kapitler består av analysen av materialet og konklusjoner.

I kapittel 2 beskriver jeg ungdomskultur og ungdomsspråk. Jeg gjør rede for hovedtrekk ved ungdomsspråket som kreativitet, åpenhet, slang og bruk av engelsk. Jeg ser nærmere på undersøkelser som har blitt allerede gjort om påvirkning av engelsk på norsk ungdomsspråk. Deretter forklarer jeg hva er hiphopkultur og hvorfor er den så viktig. Jeg beskriver hovedtrekk av hiphopspråk og dens potensial til å påvirke ungdomsspråket.

I kapittel 3 fokuserer jeg på begreper og definisjoner knyttet til importord, integrering av dem og tilpasningsstrategier. Jeg gjør rede for måter importord blir behandlet og normert på. Dette omfatter også standpunktet av normeringsinstitusjoner til fremmede innslag i språket (purisme og tilnærming). Jeg skisserer hovedtendenser i integreringsprosesser av importord som har blitt allerede funnet. Dette vil hjelpe å se om resultatene fra analysen min samsvarer med andre undersøkelser.

Metoden og korpuset blir omtalt i kapittel 4. Jeg forteller hva korpuset inneholder og hvordan jeg har samlet det. Det er viktig å beskrive forfatterne av rapptekstene som blir brukt (hvor de kommer fra, hvilken dialekt de bruker, hvor gamle de er, hvilken posisjon har de i hiphopmiljø) fordi de spiller rolle av informanter i denne oppgaven. Jeg forklarer også valget av eksempler og fremgangsmåten.

Deretter kommer det det analytiske kapittelet. Importord som har blitt valgt, er delt i to hovedgrupper: ord som er knyttet til hiphopkulturen og ord som tilhører normalspråket eller hverdagsspråket. Jeg skal undersøke måter de engelske importordene har blitt behandlet på og hvilke tilpasningsstrategier er produktive. Det er interessant å se om rappere følger offisielle regler, eller om de bruker sine egne metoder. I det siste underkapittelet oppsummerer jeg resultatene på tvers av inndelingen.

Kapittel 6 er et avsluttende kapittel der jeg trekker konklusjoner.

2. Ungdomskultur og ungdomsspråk

I moderne tid har det utviklet seg en ny aldersfase, nemlig ungdomstid. Det er en overgangsfase mellom barndom og voksen alder som ikke fantes før. Ungdomsperioden blir av mange beregnet til å gjelde alderen 13 til 25 år. Det å være ung betyr å være uetablert og fremdeles under utdanning, og det er mange som ønsker å være unge lenge. Det har en sammenheng med den kommersielle styrken av ungdomstiden. Begrepet *tenåring* ble lansert allerede i 1950-tallet, og siden har mye av medias interesse blitt rettet mot denne perioden i menneskers liv (Hasund, 2006c, s. 23). Gjennom reklame, film, musikk og mote får ungdomstiden annerkjennelse og høy status i samfunnet.

Medier både avspeiler og påvirker bildet av ungdommer og ungdomskultur. Det finnes mange stereotypier om ungdomstiden i samfunnet, både blant voksne, barn og ungdommer selv. Det som gjerne assosieres med ungdommer er at de er opprørsk. Grunnen til det er at i denne livsfasen prøver unge folk å skape sin egen identitet og levemåte, som gjerne er forskjellig fra foreldrenes. De brøyt også grensene i forsøk på hva som går og hva som ikke går an å gjøre. Dette kan skape noen spenninger og problemer med eldre generasjoner. I tillegg finnes det forskjellige grupper av ungdommer, gjerne kalt for subkulturer. Noen av dem er særlig negativt innstilte mot voksensamfunn. Her hører til blant annet hiphopsubkultur.

En annen viktig trekk ved ungdomskultur er at den er åpen for nye trender og stiler. Derfor er ungdommer ofte sammenlignet av sosiologer med lakmuspapir som først viser forandringer som skal forekomme (Hasund, 2006c, s. 24). Det er også karakteristisk for språket ungdommer bruker. Språket deres avspeiler motstanden mot voksensamfunn ved at det avviker fra det som er oppfattet som normalspråk. De fleste ungdommer forandrer språkbruken sin når de blir voksne. Noen prosesser og elementer blir imidlertid overlevert til normalspråket.

2.1 Ungdomsspråk

Det finnes noen allmenne oppfatninger om karakteristiske trekk av ungdomsspråket. Kristin Hagen Broch tar for seg å undersøke ungdommers syn på deres eget talemål i artikkelen *Ungdom og forskere om ungdomsspråk* i boka *Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden*. Hun har intervjuet fem vanlige 15-år gamle gutter, altså

ungdommer som ikke tilhørte noen ekstrem subkultur. Det som de sa om sitt eget talespråk, kan oppsummeres i et par punkter (Broch, 2002, s. 103-107):

- Ungdom banner mer enn voksne
- Ungdom snakker fortere enn voksne
- Ungdom bruker en del engelske lånord
- Ungdom snakker mer slang enn voksne
- Ungdom bruker ikke like mange fremmedord som voksne
- Jenter og gutter snakker annerledes
- Ungdom snakker styggere enn voksne

Disse trekkene av ungdomsspråk som ungdommene selv påpeker, stemmer med stereotypier om ungdomsspråket. Hasund (2006c, s. 127) gjør oppmerksom på at de oppfatningene om typisk ungdomsspråk, som hun kaller for *en ungdommelig språkstil*, er noe annet en faktisk språkbruk. Ungdomsspråket er veldig variert og spørs om flere ting, blant annet gruppetilhørighet, bakgrunn og bosted.

Hasund (2006c, s. 24) understreker andre drag ved ungdomsspråk, nemlig kreativitet og åpenhet. Hun sier at ungdommer tilegner seg og utbrer nye ord og uttrykk mye fortere enn andre språkbrukere. De er også mer positive og åpen mot engelske ord. Hasund kommenterer:

Uansett er det nok slik at flere av de språkendringene som vil skje i norsk framover, er “under utprøving” i ungdomsspråket i større grad enn i voksenspråket.
(Hasund, 2006c, s. 139)

En av de mest karakteristiske trekkene av ungdomsspråk er bruk av slang. Slang er, som Hasund beskriver det, *ungdommers ypperste språklige varemerke* (Hasund, 2006c, s. 59). Det henger sammen med at kjernen til slangen er jo et avvik fra normalspråket. Slang omfatter en stor andel av forskjellige elementer:

I slangordbok vil vi finne ord fra allmennspråket brukt billedlig, fargesterke nylaginger, kortord, lånord og ord med visse forstavelser eller endelser, foruten ordspill og annen ordlek.

(Tryti, 2008, s. 7)

Slangordforrådet spenner over flere emner: personbetegnelser, evalueringer, dumhet og galskap, kroppsdelar og kroppsfunksjoner, penger, alkohol, beruselse, mobiltelefonbruk, dansing og avslapping (Hasund, 2006b, s. 25). Mange ord i slang er tabubelagte. De handler om seksualitet, kropp, røyking, drikking alkohol og slåssing (Hasund, 2006b, s. 25; Hasund, 2000c, s. 64).

Hasund beskriver etter Tryti tre måter å lage slangord på:

- gjennom lånord fra andre språk
 - gjennom betydningsendringer av eksisterende ord
 - gjennom formelle endringer av eksisterende ord
- (Hasund, 2006b, s. 41)

Noen av de ordene forsvinner raskt, de er kalt for ‘lynord’ eller ‘kometord’. En del ord mister sitt slangpreg og går over til normalspråket, mens andre forblir bare i slang (Hasund, 2006b, s. 12). Skjebnen til slangord er ukjent i begynnelsen og det er interessant å se på deres utvikling.

Slang og ungdomsspråk har vekket stor interesse hos språkforskere i de siste årene. Den mest omfattende slangundersøkelse i Norge ble gjennomført i perioden 1997-2001 i regi av det nordiske forskningsprosjektet *Ungdomsspråk og Språkkontakt i Norden* (UNO). Resultatene ble analysert fra ulike vinkler. Her står i forkus det som ble funnet om engelsk påvirkning på det norske ungdomsspråket.

Ulla-Britt Kotsinas (2002, s. 37-61) analyserer med kvantitativ metode innflytelsen av engelsk på nordisk slang. Hun angir prosent andel av engelske ord i forhold til alle innsamlet ord. I alle land som var del i undersøkelsen, altså Danmark, Sverige, Finland og Norge, utgjør engelske ord rundt 20% av materialet. For Norge er det presis 21,6% (Kotsinas, 2002, s. 41). Ord fra andre språk utgjør i det norske materialet bare rundt 3% (Drange, 2002, s. 9). De betydningsinnhold som har fått de fleste engelskinspirerte slangord i de fire landene var i ord for moderne (her er 60-79% av svarord engelske), narkotikapåvirket, (50-56%), og gal/sprø (38-44%) (Kotsinas, 2002, s. 45). Undersøkelsen viser også at mange av slangord er like i alle land. Andel ord som er like i de fire landene er 11, 7% som betyr at hvert tiende engelske ord i materialet forekommer i både Danmark, Sverige, Finland og Norge (Kotsinas, 2002, s. 46). Kotsinas (2002, s. 55) foreslår at de engelske ordene, som de nordiske landene har til felles, er snarere et resultat av språklig internasjonalisering enn et fenomen typisk for Norden. De ti mest frekvente engelske ord brukt av norske ungdommer er *party*, *nerd*, *happy*, *in*, *cash*, *babe*, *bitch*, *crazy*, *pay*, *shop* (Kotsinas, 2002, s. 49-50). Engelske importord blir gjerne tilpasset språket de er brukt i. Det kan skje på forskjellige måter og ifølge Kotsinas (2002, s. 55) er behandling av dem lignende i alle undersøkte språkene. Hun nevner at i norsk får verbene vanligvis en infinitivsendelse *-e* som i *crashe*. Noen substantiver forekommer i bestemt form, for eksempel *beibsen*, *darlingen*.

Det er typisk for norsk å bruke partisipp former som *wasta*. I tillegg kommer det noen kreative omforminger som *gasungas*, *parentsas*. Dessuten blir det dannet sammensetninger eller fraser som knytter sammen engelske og hjemlige elementer, for eksempel *computertrynet*, *shit dårlig*. Det er også vanlig med oversettelseslån som *high* – *høy* eller *suck* – *suge*. Til sist kan man nevne at det finnes også mange stavefeil, mer eller mindre norvagiserte skrivemåter og rett og slett ekspressive stavinger, som i former *peje*, *loooser*. Kotsinas oppsummerer det slik:

Av denna undersökning att döma är det emellertid tydligt att ungdomar inte bara gapar och sväljer och utan vidare tat till sig engelska/amerikanska slangord och normalord. De förhåller sig i stället aktivt snarare än passivt till den importerade ordmaterialet.
(Kotsinas, 2002, s. 60)

Selv om andel av engelske og engelskinspirerte ord er ganske stor i ungdomsspråk, kommenterer Kotsinas (2002, s. 60) at ungdommer egentlig skaper en avstand til engelsk og amerikansk kultur gjennom den beviste leken med ord, bruken av ironi og humor.

I tillegg til den slangundersøkelsen ble det i Norge samlet inn et korpus av talemål av ungdommer fra Oslo. Ingrid Kristine Hasund analyserer begge deler for å granske engelsk innflytelse på norsk slang og ungdomsspråk. Hasund (2006b, s. 63) gjør oppmerksom på at importord som er slangord i norsk kan ha en annen status i det opprinnelige språket, for eksempel ordet *boy* er et normalord i engelsk, *weirdo* er slang mens *shit* er et banneord. Alle de er slang i norsk sammenheng, og til og med ordet *shit* er ikke så sterkt ladet norsk som det er i engelsk. Dessuten kan et importord få en helt ny betydning som det ikke hadde i opprinnelsesspråk. Et godt eksempel på det er ordet *digg* som på norsk kan også bety “godteri”. Noen ord blir dannet av engelsk språkmateriale, men de finnes ikke på engelsk, som ordet *snacksy*. I tillegg til direkte lån finnes det også noen oversettelseslån, for eksempel ordet *bror* som i slang blir brukt i en annen sammenheng enn vanlig. Hasund (2006b, s. 63-65) påpeker, som Kotsinas, at det finnes forskjellige, alternative skrivemåter av mange ord: *beib*, *bøddi*, *føkke*. Hasund sier lite om morfologisk tilpassing av engelske ord. Hun henviser seg til Johansson og Graedlers utgreiing *Rocka*, *hipt* og *snacksy*. *Om engelsk i norsk språk og samfunn* og påstår at det egentlig ikke er så mye engelsk i ungdommers talespråk som mange tror (Hasund, 2006a, s. 50; Hasund, 2006c, s. 53). Hun hevder at de engelske elementene sort sett ikke er tilpasset setningsstrukturen men står isolert. Hasund konkluderer:

(...) den engelske innflytelsen på norsk ungdomsspråk er tydelig og har stor geografisk utbredelse, men den er stort sett begrenset til enkeltstående ord og uttrykk.
(Hasund, 2006c, s. 55)

Det som Johansson og Graedler utforsket i utgreingen deres er imidlertid språkveksling basert på talespråkmateriale fra UNO-prosjektet (Johansson & Graedler, 2002, s. 251-271). Språkveksling er ikke det samme som lånord:

Lånordene som tas opp i norsk, kan etter hvert integreres i det norske språksystemet. I språkveksling, derimot, veksler språkbrukeren mellom to språk, dvs. at han eller hun i praksis går over til å bruke engelsk for en kortere eller lengre periode, slev om teksten eller samtalen før og etter foregår på norsk.

(Johansson & Graedler, 2002, s. 252)

Johansson og Graedler beskriver ungdommens lek med sitater knyttet til populærkultur. Den sitatleken er hovedeksempel på språkveksling blant ungdommer. De engelske innslagene er imidlertid markert på noen spesielle måter, slik at de skiller seg fra resten av språket. Det gjøres for eksempel ved hjelp av pauser, ulik stemmeleiet, latter. Sitatleken er noe som uttrykker ungdommers identitet og gruppetilhørighet. Engelsk trekker dessuten oppmerksomhet og forsterker budskapet. Johansson og Graedler oppsummerer at det egentlig finnes lite språkveksling i ungdomsspråket. De kommenterer også at de fleste engelske enkeltord som blir brukt, er godt integrert i den norske setningsstrukturen, unntatt hilsener, banneord og følelsesutbrudd fordi de generelt står isolert.

Hasund (2006c, s. 53) foreslår at grunnen til at man har inntrykk at ungdommer bruker mye engelsk kan blant annet være at forskere fokuserer på språket brukt i miljøer som kommer fra og er sterkt påvirket av angloamerikansk verden. Det gjorde for eksempel Bent Preisler, som beskrev engelsk påvirkning på dansk basert på undersøkelser av fem ulike engelskpåvirkte subkulturer, blant annet hiphopkultur. Resultatene viste da at innflytelse av engelsk på dansk er ganske sterkt, som kanskje ikke stemmer helt. Ifølge Broch (2002, s. 102) har de fleste ungdommene lite samfølelse med medlemmer av ekstreme subkulturer. Brunstad, Røyneland og Opsahl (2010, s. 239, 249) hevder imidlertid at hiphopsubkultur spiller en vesentlig rolle i ungdommers liv og har både kulturell og språklig påvirkning på andre ungdomsgrupper. Dette skal vi gå nærmere inn på i neste underkapittel.

2.2 Hiphopsubkultur og hiphopspråk

En av de viktigste ungdomskulturene nå for tida er hiphopkultur. Som er fra undergrunns kultur som oppstod i fattige bydeler i USA, har den utviklet seg til en av de mainstream ungdomskulturene. I Norge har noen grupper også fått anerkjennelse i musikkverden og deres sanger har blitt store hitter. Singelen *Det e'kke meg det er deg* av Erik og Kriss fikk for eksempel platinaplate i 2008 mens Karpe Diem vant Årets Spellemann i 2010. Man kan altså legge merke til at hiphopen har noen tiltrekkende kraft på ungdommer. For å forstå den, vil jeg i dette kapittelet presentere hiphopens opprinnelse, utvikling og karakteristiske trekk.

Hiphop utviklet seg på 1970-tallet i ghettomiljøene, som var hovedsakelig fargede bydeler, i USA, og spesielt i New Yorks Bronx. Livet i disse områdene var vanskelig. På grunn av stor arbeidsledighet og diskriminering levde mange i fattigdom. På denne tiden var den gjennomsnittlige inntekten i Bronx halvparten mindre enn det som var gjennomsnitt for New York (Kjus Aahlin, 2013h). Dette var grunnen til stor misnøye og opprør. Mange mistet håpet om forandringer og begynte å beskjeftige seg med forskjellige kriminelle aktiviteter. På basis av de harde levekårene oppstod det mange gjenger som markerte sine territorier og kjempet mot hverandre. Ut fra disse forholdene utviklet seg hiphop. Som en av Preislers informantene forklarer:

I ghettoerne er der nogle der pusher dope, og andre bliver narkomaner, og nogle bliver stick-up kids, der slår folk ned. Men efter at det så er sket i nogle år, så begynder der at ske en ændring mod at der må være en måde hvor at vi kan manifestere os selv, og så få noget ud af det. Og det er det hiphop handler om.

(Preisler, 1999, s. 138)

Hiphop ble noe som samlet og forenet ungdommer fra de ghettomiljøene. Den gav dem en alternativ til gjenger. I stede for å løpe rundt med våpen og slåss, kunne ungdommer drive med breikdans, graffiti eller musikk. Mange hiphopens frontfigurer stammer nettopp fra gjenger. Audun Kjus Aahlin oppsummerer det slik:

Hiphopkulturen kan derfor med en viss tyngde hevdes å ha oppstått som et kunstnerisk utløp og en tilgjengelig fritidssysse for unge mennesker i et forfallent og skadeskutt urbant miljø.

(Kjus Aahlin, 2013h)

Hiphopkulturen spredte seg raskt til andre deler av USA. Allerede på 1980-tallet ble den kjent også i andre deler av verden gjennom filmer om hiphopungdommer. Det

kommersielle potensialet av hiphopen tiltrukket oppmerksomhet av markedet, og musikkindustrien utviklet seg fort med noen rappartister som ble kjent internasjonalt.

Hiphop består av fire sentrale elementer og de er DJ, rapp, breikdans og graffiti. DJ er den personen som lager musikk. Ved hjelp av platespillere og mikser eksperimenterer han ofte med toner og lyder innen rytmen som ligger i grunnen. For å gjøre fremstillinger mer interessante engasjerte DJ-er en person som skulle snakke i takt med musikken. Slike personer ble kalt for MC. De henviste seg ofte til publikum for å vekke større engasjement hos det. Gradvis fikk deres rolle mye større betydning, og slik ble rapp utviklet. I instrumentaldeler av sanger, som ble kalt for *the break*, begynte noen folk å danse. Breikdansen ble etter hvert mer og mer populær slik at den fikk mer selvstendig posisjon. Det siste elementet av hiphopkulturen er graffiti. Ved hjelp av den satt hiphopere et visuelt spor etter seg ved å tegne sitt navn eller noen slagord på vegger eller tog. Disse elementene har ikke utviklet seg samtidig. Storhetstiden for graffiti og breikdansen regnes for å være på 1970-tallet, mens rappmusikk begynte å dominere seinere. Graffiti ble fort en ulovlig aktivitet fordi ungdommer malte dem på offentlige bygninger og undergrunnsbanevogner. Eiendomsforvaltere var ikke fornøyde med slike dekorasjoner og de var langt fra å sette pris på kunstnerisk verdi av de malingene. En stor kamp og kampanje mot graffiti ble gjennomført av myndigheter og graffiti gradvis forsvant fra offentlige steder. Da ble graffitiets potensial bemerket av design, reklame og kunstnere (Moi, 2013). Når det gjelder breikdansen ble den fort et verdensomspennende fenomen. Det ble utviklet ulike dansestiler som *toprock*, *footwork*, *power moves*, og *freezes* (Fjogstad Langnes, 2013). Breikdansutøvere er hovedsakelig gutter, og det taler imot den stereotypen om at dans ikke er for menn. I forskjellige land ble det organisert internasjonale konkurranser der flere danseband kjempet for å være den beste. Den mest kjente konkurransen er *Battle of the Year* som ble organisert siden 1990 først i Tyskland og siden 2010 i Frankrike. Som tidligere nevnt, utviklet seg rappmusikk seinere, og siden 1990-tallet er det den som tok over den sentrale plassen i hiphopen. Rappen har alltid vært kontroversiell. Hele hiphopkulturen er opprørsk innstilt til det tradisjonelle samfunnet og det blir uttrykket eksplisitt i rapptekster. Det er grunnen til at i begynnelsen så medier negativt på rappmusikk, og fremdeles er det mange rappartister som er bare kjente i undergrunnen.

Begynnelsen av hiphop i Norge er datert sommer 1984. På den tiden kom det filmen *Beat street* til kinoer. Filmen vekket stor interesse for hiphop blant norske ungdommer. I den første fasen var det breikdans som nøyte den største populariteten.

Etter hvert tok graffiti over. Graffiti ble imidlertid ikke godt mottatt av norsk samfunn. Slik som i USA måtte den tape kampen med myndighetene og graffiti ble forbudt. Deretter spilte hiphop en marginal rolle innom ungdomskultur. Det fantes et noen få rappgrupper og tilhengere. Norske hiphopen holdte seg nær den amerikanske. Rappere lagde tekster på engelsk og baserte seg på amerikanske forholdene som hadde lite å gjøre med den norske virkeligheten. Gjennombruddet kom rundt året 2000. Rappere begynte å bruke norsken som gjorde dem mer forståelig for norske tilhørere. De begynte også å rappe om norske forhold og lokale problemer. Gjennom tilpassing av hiphop til norske omstendigheter ble rappere mer troverdige og ekte, noe som er det sentrale kravet til hiphop. I tillegg til rappgrupper fra Oslo, for eksempel Gatas Parlament og Klovner i kamp, oppstod det noen grupper i andre deler av landet som rappet i sine dialekter, for eksempel Tungtvann fra Nord-Norge og Side Brok fra Ørsta. Populariteten til rapp økt betydelig. Flere rappartister fikk nasjonal anerkjennelse, for eksempel Klovner i kamp, Pen Jakke, Karpe Diem. Breikdansen ble oppfrisket på 2000-tallet takke være tv-programmer av typen *Norske Talenter*, *Dansefeber*. Seieren av breakeren Adil Khan i programmet *Dansefeber* i 2006 vekket interesse for breikdansen igjen (Fjogstad Langnes, 2013).

Hiphopkulturen hevdes å være en av de viktigste ungdomskulturene, derfor er det interessant å se nærmere på hvem som er tilhengere av hiphop. Preisler (1999, s. 141) delte i undersøkelsen sin tilhengere av hiphop i fem grupper. Første gruppen utgjør de originale hiphoperne fra New York og Los Angeles. De fleste er av afrikansk-amerikansk opprinnelse. Neste gruppen består av personer som er engasjerte i hiphop. De har stor kunnskap om den og er utøvere innen i hvert fall en av hiphopens områder. I tredje gruppen finnes det personer som er interessert i hiphop, men deres rolle i gruppen er perifert. Fjerde gruppen består av de så kalte 'biters' og 'wanna-be's', altså folk som vil være hiphopere, men de er ikke godkjente av gruppen av en eller annen grunn. Siste gruppen utgjør jenter som ikke beskjeftiger seg med noen av hiphopens områder, men som "altid er der" (Preisler, 1999, s. 141). Brunstad et al. kommer til en lignende funn:

However, only a minority of the hip-hop affiliated adolescents in our data actually participate in hip-hop practices such as 'graffing', b-boying, DJ-ing and MC-ing. Most of them display their affiliation by dressing in a hip-hop manner and listening to rap music.

(Brunstad, Røyneland & Opsahl, 2010, s. 240)

Det er mange ungdommer som liker hiphopens stil. De kler seg slik som hiphoputøvere, de hører på rappmusikk og er interessert i dansen, men de er ikke veldig engasjerte i selve kulturen. Preisler (1999, s. 143) legger merke til at det er dette 'wanna-be-fænomenet' som gjør hiphop populær og kommersiell. Brunstad et al. (2010, s. 240) påpeker at hiphopen er spesielt viktig for ungdommer fra flerkulturelle miljøer i Oslo og den spiller en sentral rolle i deres liv. Dessuten har de hovedgruppene innen hiphopkulturen vært så flinke og dyktige at de skaffet seg en viss status og respekt i samfunnet. Hiphopen forandret seg da fra en undergrunn livstil til en global massekultur.

2.2.1 Hiphopspråk

Formålet av denne oppgaven er å undersøke behandling av engelske importord i ungdomsspråket basert på rapptekster. Derfor er det viktig å beskrive noen trekk ved hiphopspråk.

Det viktigste kravet til hiphopen er at den skal være troverdig og ekte, og hiphopere skal være trofaste til bakgrunnen sin. For språket innebærer dette at i Norge skal rappere rappe ikke bare på norsk, men i sine egne dialekter (Brunstad, 2006, s. 8). Gjennombruddet for norsk språk i rappmusikk skjedde rundt 2000 med etablering av Tungtvann, Klovner i kamp og Pen Jakke som begynte å bruke norsk. Gatas Parlament brukte norsk allerede på sitt første album fra 1994, men på grunn av sin politiske engasjement befinner gruppen seg fremdeles i undergrunn. Den overgangen fra engelsk til norsk i rappen er en viktig del av norsk hiphophistorie, som rappere gjerne understreker selv (Brunstad, 2006, s. 8). Innføring av norsk i sanger ble ikke bare viktig for rappmusikk, men for norsk musikk generelt:

Arne Moslåtten, tekstforfatter i Norges desidert mest populære countryband, Hellbillies, mener at disse rap-artistene har endret hele nasjonens innstilling til det å bruke norsk språk i musikken: "Du blir ikke lenger stigmatisert av å synge sanger på morsmålet. (...) Jeg tilskriver rap-bevegelsen æren for at språket vårt er 'godtatt' igjen." (Aftenposten, 27/2-02)

(Lie, 2003, s. 98)

Selv om hiphopen foregår på norsk, finnes det fremdeles mange engelske ord i uttrykk i tekster. Ut fra prinsippet om troverdigheten kan det allikevel antas at bruken av engelsk overskrider ikke det, som er oppfattet som akseptabelt innen denne kulturen. Hvis en

rapper brukte for mye engelsk, ville det sikkert vekke sterke reaksjoner og kritikk blant hiphoputøvere og tilhengere.

En annen karakteristisk trekk ved rapptekster er at de behandler emner som gjerne er tabubelagte. Blant mer eller mindre tabubelagte områder regner Hasund (2006b, s. 25, 75) sex, røyking, drikking og slåssing. Emne for mange norske rappsanger er nettopp kjærlighet, sjekking og sex. Rappere uttrykker seg ofte nedlatende om kvinner og presenterer seg som mannssjåvinister. En annen populær tema er dop og røyking av marihuana. Rappere liker også å snakke om fester og drikking. Siste emne er vold som er knyttet til *gangstarap* fra vestkysten av USA. Ordforrådet som dekker disse områdene er særlig stort i slangen. Dette innebærer at i rapptekster kan man finne mye slang. Brunstad (2006, s. 8-10) beskriver også andre temaer for rappsanger. Rappere snakker ofte om seg selv. De beskriver seg selv og andre medlemmer av gruppen og skryter hvor flinke rapputøvere de er. På motsatt side av det står det den såkalte *dissing*, altså nedrakking av motstandere som er vanligvis andre rapputøvere. Neste temaer er sosial kritikk, kjensler og lokalt miljø, der rappere forteller om livet og forholdene på de stedene de bor i.

Et annet viktig trekk ved hiphopspråk er at det avviker fra normalspråket også på andre måter. Som allerede nevnt brukes det forholdsvis mye engelsk i norske rapptekster. Det omfatter både importord og språkveksling (Brunstad et al., 2010, s. 231). Brunstad, Røyneland og Opsahl studerer tekster til Karpe Diem. De legger merke til at engelske importord er integrerte i norsk bøyningssystem ved bruk av norske bøyningssuffikser ved engelske verb og substantiver: *tracken*, *kicker back*. Dessuten avviker stavemåten av noen ord av det som er standarden. Det gjelder både engelske og norske ord: *wizdom*, *lizm*. Skrivemåten avspeiler også sammentrekkinger som *kan'ke*. I tillegg blir slangord som *lættis*, *disse* ofte brukt (Brunstad et al. 2010, s. 243-244).

Et interessant egenskapet ved subkulturene er at deres aktiviteter er ikke rotfestet i tid og sted men er fokusert på stilen og aktiviteter knyttet med den. Gjennom stilen har de ofte påvirkning på samfunnet. Man kan snakke da om innflytelsen 'nedenfra'. Det er foreslått at engelsken kan påvirke andre språk nedenfra gjennom subkulturer slik som hiphopkultur påvirker samfunnet (Brunstad et al., 2010, s. 226). I sin bok om påvirkning av engelsk på det danske språket går Preiseler ut fra at:

Hvor det drejer sig om ændringer der påvirker rigssproget generelt – må de have tilhængere og prestige i kredse over hele samfundet, selv om disse ikke selv er med i indekredsen. Subkulturen passer præcist på denne beskrivelse, og den må derfor siges at leve op til teoriens krav om et godt miljø for sprogforandring.
(Preisler, 1999, s. 152)

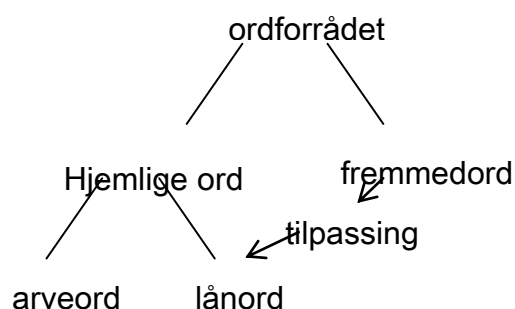
Subkulturene som har sitt opphav i anglo-amerikansk samfunn påvirker sitt eget samfunn både kulturelt og språklig og hiphopkulturen passer godt i dette bildet. Preisler (1999, s. 153) påpeker at bruk av engelsk innen hiphopsubkultur har en indirekte innflytelse på språkbruk i medier og reklame. For å få interesse av hiphoptilhengere, som er en stor forbrukergruppe, må reklame bli innrettet og tilpasset hiphopstilen. Det omfatter også språklige forbilder. På denne måten blir bruk av engelsk oppfattet som et karakteristisk trekk ved ungdomsspråket generelt. Brunstad, Røyneland og Opsahl (2010, s. 246-248) mener at hiphopen kan ha stor potensiall til å påvirke standardspråket. De sier at rapptekster, både i muntlig og skriftlig versjon, kan være viktige når det gjelder dannelse og utbredelse av leksikalske trekk.

3. Engelske importord i norsk – teoretisk tilnærming

I dette kapittelet vil jeg forklare begreper som jeg bruker i denne oppgaven, som 'importord', 'norvagisering', 'fornorsking' og 'tilpassing'. Jeg baserer på utgreinger av Helge Sandøy, Anne- Line Graedler og Stig Johansson. Beskrivelse av begrepsapparatet vil jeg begynne med å presisere hva forstås det med begreper 'importord', 'fremmedord' og 'lånord'. Deretter vil jeg sammenfatte Språkrådets stilling til importord. Etterpå skal jeg beskrive tendenser i tilpassing av engelske importord i talemålet. Senere skisserer jeg prinsipper for integrering av importord i rettskrivning, med vekt på tilpassing av engelske importord. Deretter følger forklaring av norske bøyingsmønstre som engelske importord skal integreres i og problemer som oppstår ved det. Til slutt vil jeg nevne karakteristiske trekk ved sammensetninger og avledninger dannet av engelske og norske elementer.

3.1 Begrepsapparat

I oppgaven bruker jeg etter Sandøy begrepet 'importord'. Importord er ord som er kommet til et språk fra et annet språk, i motsetning til 'arveord' som har vært i språket lenge. Importord omfatter både 'fremmedord' og 'lånord'. Fremmedord er ord som ikke er helt tilpasset strukturen til språket de kom til, dvs. at de har beholdt sin opprinnelige skrivemåte, uttale og/ eller bøyning, f.eks. *lasagne*, *business*. Lånord, på den andre siden, er godt tilpasset den nye språkstrukturen slik at det av og til er vanskelig å se at de er importert, f.eks. *tøff*, *sjekke* (Sandøy, 2000, s. 18-23). Skillet mellom fremmedord og lånord går altså på graden av tilpassing til strukturen til mottakerspråket. Noen lånord blir etter hvert så godt tilpasset at det ikke lenger er gyldig å regne dem blant fremmedord. Dette kan illustreres med skjemaet som er basert på Sandøys skjema (Sandøy, 2000, s. 23):



Importord blir tilpasset mottakerspråk på forskjellige nivåer. Skrivemåten blir rettet etter hjemlige regler, og uttalen blir endret i samsvar med lydverket til det importerende språket. Ord blir også tilpasset det morfologiske systemet, og de blir bøyd etter hjemlige mønstre. Et annet tegn på at ord blir godt tilpasset mottakerspråk, er når deres betydning blir uavhengig av opphavsspråket. Betydningen kan bli innsnevret, dvs. at importord står igjen i det nye språket bare med en av sine betydninger, utvidet, importord får altså nye betydninger i tillegg til den opprinnelige, og forskjøvet, dvs. at importord får en ny hoved betydning (Sandøy, 2000, s. 47-49).

Det finnes forskjellige typer av importord (Leira, 1992, s. 48-49). Vi snakker om 'direkte lån' når vi bruker et fremmedord i omtrent samme betydning og i samme form som i opphavsspråket, f. eks. *kenguru*. Vi har med 'blandingsord' eller 'hybridord' å gjøre når vi får en sammensetning der en del er oversatt, f. eks. *hårspray*, *vannpolo*. Ordet eller uttrykket som blir oversatt ledd etter ledd, kalles for 'oversettelseslån' f.eks. *snøbrett*, *fristil*. Til et gammelt hjemlig ord kan det tilsettes en ny betydning etter et fremmedord, som i *mus* og *skrivebord* brukt i IT-sammenheng. Da snakker vi om 'betydningslån'. Det er også mulig å låne ordmateriale og danne et helt nytt ord av fremmede elementer f.eks. *binders*, *longs*. I oppgaven fokuserer jeg hovedsakelig på behandlingen av direkte lån. Det finnes allikevel et par eksempler på andre typer importord.

3.2 Litt om normering av importord

Man kan forholde seg til importord hovedsakelig på to måter (Vikør, 2007, s. 168-176). Det første standpunktet kalles tilnærming eller tilpassing til det andre språket. Ifølge denne innfallsvinkelen skal man skrive og uttale importord på opprinnelige måter, slik som i opphavsspråket. Det er altså det språket som "låner" ord som nærmer seg det fremmede språket som ordene er tatt opp fra. Den andre synsmåten står i motsetning til den første og kalles reaksjon eller purisme. Formålet i dette perspektivet er å skape avstand til det fremmede språket. Purismen er et standpunkt som bekjemper fremmede innslag i språket. Her omfatter den også den språklige politikken for å omarbeide de fremmede elementene og gjøre dem mer lignende mottakerspråket. Puristiske grep kan foregå på ulike nivåer i språkssystemet, og vi snakker ofte om leksikalsk, ortografisk, fonologisk, morfologisk eller syntaktisk purisme. På det leksikalske trinnet går man imot bruk av fremmedord. Vekten blir lagt på å finne avløserord i stedet. Ortografisk

purisme har til hensikt å tilpasse importord til ens egen rettskriving, altså å *naturalisere* dem. Fonologisk purisme setter seg imot fremmede språklyder og prøver å erstatte dem med hjemlige. Forsøk på å integrere importord til bøyingsystemet til mottakerspråket blir gjort på det morfologiske nivået, mens syntaktisk purisme handler om å unngå konstruksjoner av fremmed opprinnelse.

Norge har en lang tradisjon til å tilpasse importord til den norske språkstrukturen. Noen opptaksregler er allerede godt etablerte i samfunnets språkkompetanse, spesielt når det gjelder integrering av franske importord. Lån fra engelsk er forholdsvis nye og de skaper fremdeles en del problemer. Det trenges derfor hjelp og veiledning fra en offentlig institusjon. Organet som er ansvarlig for språknormering og rettskriving er Språkrådet som er underlagt Kulturdepartementet. På Språkrådets nettside kan man lese:

Når utenlandske ord får norsk skrivemåte, blir det lettere for språkbrukarane å skrive orda. Skriftbiletet blir meir i samsvar med uttalen og med norske rettskrivingsmønster. Når vi lagar norske avløyssarord for anglo-amerikanske ord, tek vi i bruk vår eiga skaparevne i staden for blindt å ta imot det som kjem frå eit anna språk og ein annan kultur.

(Språkrådet, 2010)

Språkrådet støtter altså leksikalsk og ortografisk purisme. I norsk sammenheng kaller vi leksikalsk purisme for 'fornorsking' (Sandøy, 2000, s. 21), det vil si at det prioriteres å finne norske avløsere for fremmedord. Ortografisk purisme kalles for 'norvagisering' (Sandøy, 2000, s. 22), og det betyr at utenlandske ord får norsk skrivemåte som svarer til norsk uttale og norske rettskrivningsregler.

Etter å ha forklart de viktigste begrepene, skal jeg nå gå nærmere på regler og tendenser i integreringen av engelske importord.

3.3 Uttalen av engelske importord

Når et importord er brukt i tale, er uttalen av det ofte tilpasset uttalen til mottakerspråket, dvs. at lydene i den fremmede uttalen er overført til de mest like i det språket importord er brukt i (Sandøy, 2000, s. 110). Når det gjelder engelske importord finnes det noen lyder som er enkle for nordmenn og noen som skaper en del problemer til norsk uttale.

Lyder som er forholdsvis uproblematisk og som får nesten automatisk en norvagisert uttale lik for de fleste nordmenn uavhengig dialekt, er (Sandøy, 2000, s. 116, 131):

[u] – [ʊ] som i *scoop* /sku:p/ – *skup* /skʊ:p/

[ɜ:] – [ø] som i *flirt* /flɜ:t/ – *flørte* /flørte/, *service* /sɜ:.vɪs/ – *sørvis* /sørvis/

[ɛ] – [e, ɛ] som i *head* /hed/ – *hedde* /hedde/

[ei] skrevet a – [ei] som i *tape* /teɪp/ – *teip* /teip/

[əʊ] – [ou] som i *duffel coat* /dʌflkəʊt/ – *dyffelcoat* /dyffelcoʊt/

Det finnes imidlertid noen lyder der uttalen vakler (Sandøy, 2000, s. 127-134). Dette gjelder først og fremst engelsk kort [æ] skrevet *a*. Lyden som blir brukt varierer etter ulike dialekter. I Nord-Norge, Trøndelag, Nordmøre, Nord-Vestlandet, Hordaland, Indre Austlandet og en del av midlandsområdet er [e]-uttalen dominerende, og ord som *bagg* rimer på norsk *vegg*, *cash* på *hesj*, og *rappe* på *sleppe*. I Hardanger, Rogaland, midlandsområdet og på Agder blir engelsk lyden som oftest overført til norsk [a]. I disse områdene rimer *tagge* på *kagge*, *cash* på *hasj*, og *rappe* på *nappe*. I Sør-Østlandet er denne lyden uttalt som [æ] og ordet *cash* rimer på *bæsj*. Slik uttale finnes også i Rogaland og på Agder. Andre engelske lyder som har skiftende uttale i norsk er diftongen [ei] skrevet som *ay* eller *ai* som får enten [ai] eller [ei] uttale, som i *spray* eller *straight*, engelsk kort [ʌ] skrevet *u* får vanligvis [ø]-uttalen som i *pønke*, men [ʊ]-uttale forekommer også i noen ord som i *lunsj*, *dubbe*. En konsonant som er problematisk, er engelsk affrikat [tʃ]. Den får som oftest [ʃ]-uttale, når den står fremst i ord som i *choke/sjåk* og *chips*. På Nord-Vestlandet er det likevel vanligere å bruke [cç] og i Hordaland, Rogaland og på Agder forekommer det også tilfeller av bruk av [ç]. Av og til er den engelske lyden brukt, spesielt i ordet *cheeseburger*. Når [tʃ]-lyden forekommer etter en vokal inne i eller på slutten av et ord, dominerer den engelske uttalen, ellers er det [ʃ], eksempler er *kløtsj* og *klinsj*. En annen interessant ting er at hybridord med et norsk og et engelsk ledd, er oftere uttalt bokstavrett enn når engelske ledd er brukt separat som i *taksi* uttalt med [æ, ɛ] som blir til [a] i *maksitaksi*.

Variasjon i uttalen av importord er karakteristisk for den første fasen i integreringsprosessen. Språkbrukere er ofte usikre på hvilken uttale som er den korrekte. Etableringen av uttalen til en kollektiv norm kan ta mye tid. Sandøy (2000, s. 137) sier at det kan ta opp til tre generasjoner for at en uttale stabiliseres, slik det er tilfelle med utviklingen av nye dialekter på nye industristeder.

3.4 Rettskriving av engelske importord

Tilpassing av engelske importord i norsk skriftmål er utfordrende. Norsk skrivemåte er i prinsippet ortofon i motsetning til engelsk skrivemåte. I tillegg finnes det i engelsk en del lyder som ikke finnes på norsk. Ifølge data samlet av Siri Sørland (bl.a. Bokmålsordboka), er de fleste engelske importord ikke norvagiserte (Sandøy, 2000, s. 45), og de beholder sin opprinnelige skrivemåte og ofte uttale, f. eks. *image*, *twist*, *leasing*. Noen engelske importord som stemmer med norsk skrivemåte og mer eller mindre uttale, f. eks. *sampel*, *party*. De trenges da ikke å normere i skrift. Andre har fått bokstavrett norsk uttale, f. eks. *nylon*, *jogging*. Det finnes allikevel en stor del importord der engelsk skrivemåte ikke stemmer med norsk uttale, og de skaper problemer med å stave dem. Ord som avviker fra ortofoniprinsippet prøves å norvagisere. En del ord blir norvagisert av språkbrukerne selv, andre trenger å bli regulert.

Som allerede sagt er det Språkrådet som har ansvar for språknormering og rettskriving. I 1997 ble Språkrådet bedt av Kulturdepartementet om å utarbeide klare retningslinjer for normering av fremmedord i norsk. En referansegruppe ble satt ned og Helge Sandøy samlet prinsipper for behandling av importord i en utgreiing *Lånte fjører eller bunad?* Reglene som Sandøy beskrev, ble lagt til grunn ved normering av importord, og de ble vedtatt på årsmøtet i Språkrådet i februar 1998. De fungerer som “ein instruksjon til fagnemda om korleis ho skal førebu normeringssaker” (Sandøy 2000, s. 223). Av de viktigste prinsippene kan det nevnes:

1. Dersom nye ord, som blir tekne i bruk i norsk allmennspråk, ikkje alt har ei form som høver inn i det norske ortografiske mønsteret, skal ein gi dei norsk ordform (ved anten fornorsking eller novagisering)
2. Ein skal prioritere arbeidet med å finne norske avløysaord for heilt nye engelske fremmedord. (...)
4. Ein bør arbeide for at flest mogleg av importorda som går inn i allmensspråket, blir norvagiserte. (...)
12. Ein skal norvagisere nye importord etter det dominerende mønsteret for tilpassing til norsk uttale. (...)
14. Norvagiserte substantiv, verb og adjektiv skal sjetast inn i norsk bøyingsklassar slik at dei får tradisjonelle norske bøyingsendingar.

(Sandøy, 2004, s. 127)

I utgreiingen sin oppgir Sandøy detaljerte prinsipper for normering av importord. Hver regel kommer med en begrunnelse. I norsk er det for eksempel et krav at etter en kort vokal forekommer det en dobbel konsonant eller konsonantgruppe. Mange engelske importord avviker imidlertid fra denne regelen f.eks. *bag*, *rap*. Det kan da skape

forvirring blant språkbrukere om staving og uttalen av slike ord. Med hensyn til lengdemarkeringen ble det formulert en slik regel: *Etter kort (trykkning) vokal skal det komme enten konsonantgruppe eller dobbel konsonant* (Sandøy, 2000, s. 224). Derfor blir ord som *bag* og *rap* normert til *bagg* og *rapp*. Ifølge prinsippet nr. 12 skal *c*, *q*, *x*, og *z* skrives etter uttalen som *k* eller *s*, f. eks. *cap* → *kaps*, *juice* → *jus*. Etter Sandøys regel V10 skal vokalen [u:] skrevet i engelsk *oo* norvagiseres til *u* etter den dominerende norske uttalen [u]: *scooter* → *skuter*, mens engelske *u* uttalt som [ʌ] i f. eks. *punk* skal etter regelen V17 norvagiseres til *ø*: *pøn*k i samsvar med hoved uttalen (Sandøy, 2000, s. 224-226, 233, 235). Jeg skal ikke beskrive alle regler her. De kan finnes i Sandøys utgreiing for Språkrådet *Lånte fjører eller bunad?* fra 1997 i kapittel 7 og i hans bok *Lånte fjører eller bunad? Om norsk skrivemåte av importord* fra 2000 i kapittel 11. Jeg henviser meg til disse prinsippene seinere i analysen.

3.5 Morfologisk integrering

Anne-Line Graedler undersøker morfologisk tilpassing av engelske importord til norsk språk i doktoravhandlingen sin *Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian* (1998). For å utforske om importord blir bøydd i samsvar med det norske systemet deler hun importord etter ordklasser. Den største gruppen utgjør substantiver, deretter følger er verb og adjektiv. Det er få innslag fra andre ordklasser og de er derfor ikke tatt med i analysen hennes. I beskrivelsen gir hun generelle opplysninger om bøyningsmønstre som er produktive i bokmål. Deretter ser Graedler om engelske importord blir satt i disse mønstrene og hva slags problemer som oppstår. Selv om importord i oppgaven min ikke er delt opp i ordklasser men i tematiske grupper, er Graedlers utgreiing veldig nyttig. I analysen min undersøker jeg de kategoriene som Graedler er opptatt av. I tillegg ser jeg på om de tendensene hun nevner, stemmer med mine funn.

3.5.1 Verb

Norske verb i bokmål deles i klasser. De mest produktive er den første og andre klassen, som er også kalt etter de mest typiske eksemplene, for kaste- og lyse-klasse. Bøyingsparadigmet ser slik ut:

	Kaste-klassen	Lyse-klassen
Imperativ	Kast	Lys
Infinitiv	Kaste	Lyse
Presens	Kaster	Lyser
Preteritum	kastet/kasta	Lyste
Presens partisipp	Kastende	Lysende
Perfektum partisipp	kastet/kasta	Lyst
Passiv	Kastes	lyses

De aller fleste importerte verb bøyes ifølge norske regler. For Graedlers materiale, som består av en samling av norske aviser, utgjør uintegrerte verb bare ca. 2% (Graedler, 1998, s. 79). Dette henger sammen med rollen verb spiller i setningsstrukturen. Klassen som er den mest produktive for importord er kaste-klassen.

Et annet tegn på tilpassing til norsk system er bruk av verb med partikler (phrasal verbs). Graedler (1998, s. 82-83) påpeker at på grunn av likheten mellom engelsk og norsk system, blir disse konstruksjonene direkte overført i de fleste tilfeller. De engelske partikler *in*, *out*, *over* og *up* har norske parallelle former *inn*, *ut*, *over*, *opp*, men andre partikler har også godt tilsvarende norske former: *off* – *av*, *on* – *på*, *down* – *ned*. Det finnes derfor former som f.eks.: *drop in* – *droppe inn*, *check out* – *sjekke ut*, *cut down* – *kutte ned*. I materialet sitt fant Graedler ingen eksempler på hybridkonstruksjoner men integrerte verb og engelske partikler, som kan bety at verb med partikler er behandlet som enheter (Graedler, 1998, s. 83). Hun konkluderer:

we may regard the attachment of a Norwegian particle to a borrowed verb in such cases as on obligatory part of the integration of the phrasal verb, corresponding to the Norwegian inflectional endings, rather than as a substitution of particle forms.

(Graedler, 1998, s. 83)

En annen interessant tendens som Graedler beskriver, er at mange av partisippformer beholder den engelske formen med *-ed*. Hun kommenterer at disse formene kan være betraktet som leksikaliserte og ikke som former med bøyningssuffiks (Graedler, 1998, s. 85).

3.5.2 Adjektiv

Adjektiv i bokmål bøyes i grad og også i kjønn og tall for å være i samsvar med substantiver. For gradbøyning kan det brukes bøyningsendelser eller omskrevne former:

positiv	komparativ	superlativ
pen	penere	penest
fantastisk	mer fantastisk	mest fantastisk

De omskrevne formene brukes til vanlig med partisipper, adjektiv på *-et(e)*, *-en*, *-isk*, *-s*, flerstavelser adjektiv på *-sk* og adjektiv med mer enn to stavelser. Graedlers studie viser at adjektivene som er bøyd i grad består bare av enstavelsesadjektiv (*tøff*, *fresh*), mens andre importerte adjektiv, bl.a. adjektiv på *-y* får omskrevne former f.eks. *crazy*, *sporty* (Graedler, 1998, s. 92-94).

Når det gjelder bøyning i kjønn og tall ser bøyingsparadigme slik ut:

hankjønn/hunkjønn	intetkjønn	flertall	bestemt form (både i flertall og entall)
pen	pent	pene	pene
søt	søtt	søte	søte

Bøyning av adjektiv er komplisert og det finnes mange unntak fra hovedregelen. Jeg skal ikke komme inn i detaljer her, men andre regler som er gjeldene for adjektivbøyning, blir presentert i analysen der det er behov for en nøyaktig forklaring. Graedler (1998, s. 96) legger merke til at samsvarsbøyning forekommer ved rundt 30% av eksempler der slik bøyning er krevd. Hun understreker også at bøyning av importerte adjektiv spør om kategorier, ved bøyning i flertall i attributiv stilling og i bestemt form er prosenten av bøyde eksempler mye høyere, rundt 50%. Graedler (1998, s. 107) påpeker at mange enstavelsesadjektiv er godt tilpasset det norske systemet. Adjektiv som oftest ikke er bøyd, er adjektiv på *-y*, partisipper og flerstavelser adjektiv f.eks. *excited*, *trendy* (Graedler, 1998, s. 108-109).

3.5.3 Substantiver

Substantiver i bokmål bøyes i tall og bestemthet. Bøyingsparadigmet er presentert i tabellen nedenfor:

	Entall		flertall	
	Ubestemt	Bestemt	Ubestemt	Bestemt
Hankjønn	En gutt	Gutten	Gutter	Guttene
	En lærer	Læreren	Lærere	Lærerne
Hunkjønn	Ei jente	Jenta	Jenter	Jentene
Intetkjønn	Et hus	Huset	Hus	husene/husa
	Et frimerke	Frimerket	Frimerker	frimerkene/frimerka

Som en kan se, tilføyes det *-er* og *-ene* endelsen i hankjønn flertall, med mindre substantivet slutter på *-er*. Da får ordet bare *-e* og *-ne* endelsen. I intetkjønn får enstavelsesord ingen endelse i ubestemt flertall.

Graedler (1998, s. 113-117, 144-145) påpeker at det er mulig å bruke substantiver i bestemt henvisning uten å tilføye bøyingsendelse. Slike konstruksjoner er ganske uvanlige fordi de ofte viser stilistisk markering. Graedler fant ut i materialet sitt at det finnes en del importerte substantiver (mindre en 10%) som følger dette mønstre, spesielt ved substantiver som får engelsk flertallsendelse f.eks. *come-back*, *football-hooligans*. Hun kommenterer at det kan være et bevist valg av språkbrukere for å unngå bøyning av vanskelige engelske ord. Graedler (1998, s. 114) kaller det for 'avoidance strategy'.

En annen viktig ting å undersøke er tilpassing av engelske importord til det norske mønstre for flertallsbøyning. Graedler (1998, s. 118) forteller at i hennes materiale utgjør substantiver bøyd med engelsk flertallsendelse *-s* i ubestemt flertall så mye som 58%. For substantiver som er bøyd på norsk måte, kan det velges et av tilgjengelige mønstrene. Betydningen for valget har hovedsakelig kjønn og staving. Det mest produktive er å tilføyning *-er/e* endelse. Den er typisk for hankjønns- og hunkjønnsord og intetkjønnsord med mer enn en stavelse. Graedler (1998, s. 120-124, 127) gjør oppmerksom på at et annet periferisk mønster har blitt mer og mer produktiv ved engelske importord, nemlig mangel av endelsen i ubestemt flertall av hankjønns- og hunkjønnsord. Dette er spesielt iøynefallende ved bøyning av de såkalte 'klips-ordene'. Klips-ord er substantiver som har blitt lånt i flertallsformen og har engelsk flertalls *-s* som en del av stammen. Det betyr at disse ordene har *-s*-endelse både i entall og flertall. Som oftest bøyes de slik:

en chips – chipsen – chips – chipsene

Ved noen klips-ord er norsk flertallsendelse tilføyet i tillegg, slik at det oppstår former som *shortser* og *slidsene*. Graedler (1998, s. 126) legger merke til at det er vanligere med å binde sammen engelsk *-s* med flertall bestemt endelsen *-ene* enn flertall ubestemt endelsen *-er*. Det kan innebære at engelsk *-s*-en er betraktet av språkbrukere som en ekte markør av flertall, og at norsk endelsen *-ene* er mer assosiert med bestemthet enn med flertall (Graedler, 1998, s. 126). Som allerede sagt, er det allikevel bøyning uten endelsen i ubestemt flertall mer vanlig enn bøyning med norsk endelse. Graedler (1998, s. 145) oppsummerer at betydningen for valget av norske bøyningsendelser har bl.a. alder av importordet, jo eldre ordet er desto større er sjansen for at substantivet blir bøyd etter norske regler. Det kan også være avgjørende for valget av bøyningsmønsteret om endelsen av substantivet har en form som ligner på norske endelser, som med *-ing* og *-er*. Det er også en tendens at importord men norsk skrivemåte oftere får norsk bøyning.

Substantiver bøyes ikke i kjønn, fordi de har kjønn. Nye ord som kommer til språket må altså bli tildelt et kjønn. I norsk finnes det tre kjønn: hankjønn, hunkjønn og intetkjønn, men i konservativ bokmål finnes det bare felleskjønn og intetkjønn. Graedler prøver i utgreiingen sin å utforske om det finnes noen prinsipper for tildeling av kjønn. Regler som hun beskriver dekker allikevel ikke tildeling av kjønn til alle eksempler, derfor konkluderer hun analysen sin med at ideen om 'unmarked gender' passer kanskje best for det norske systemet (Graedler, 1998, s. 169). Ifølge denne innfallsvinkelen:

all new words are assigned to one gender, unless there is something special about them that prevents them from this, or makes them more susceptible to assignment to another gender.

(Graedler, 1998, s. 148)

Kjønn som er tildelt til de fleste engelske importord i bokmål er felleskjønn. Blant faktorene som kan ha påvirkning på valget av intetkjønn ved noen substantiver, regner Graedler (1998, s. 163-169) analogi med noen norske substantiver. Når formen av et engelsk ord er beslektet med formen av et norsk ord, kan det engelske ordet få samme kjønn som har det norske motstykket, som med *card* – *kort*. Semantisk likhet kan også ha betydning, som med *cover* – *omslag*. Noen endelser på ord ser også ut til å bestemme kjønn, det er for eksempel veldig sannsynlig at ord som slutter på *-ment*, *-tel* og *-ter* blir intetkjønn, som *understatement*. En del substantiver har imidlertid vaklende kjønn, dvs. at de av og til er brukt i hankjønn og av og til i intetkjønn, som ord *image*, *klips*.

Vakling av kjønn er generelt betraktet som “low degree of integration” (Graedler, 1998, s. 147).

3.5.4 Avledninger og sammensetninger

Et annet tegn på morfologisk tilpassing av engelske importord til norsk system er orddanning med bruk av engelske elementer. For å lage et nytt ord kan man tilføye et affiks eller sette to (eller flere) ord sammen. Disse måtene er kalt henholdsvis avledning og sammensetning.

Når det gjelder avledning med engelske elementer, er det mest vanlig å bruke engelske importord som baser for avledninger. Baser kan være ord fra forskjellige ordklasser. Fra engelsk verb *rap* får vi norsk verb *rappe*, og av det kan det for eksempel dannes adjektivet *rappende*, og substantivet *rapper*. Substantivet *stress* er basen for verbet *stresse* og adjektivet *stressete*, mens av adjektivet *tøff* kan det lages substantivet *tøffing*. Det hender også at av noen engelske verb dannes det partikkelverb som ikke har en tilsvarende form i engelsk. Betydningen av en slik avledning er vanligvis leksikalisert, som med verbet *sjekke opp*. Avledning er ikke en obligatorisk prosess og det finnes mange måter å danne nye ord på, noen mer produktive enn andre. Jeg skal ikke gå i detaljer her, men enkelte mønstre som forekommer ved ord i analysen er nøyere beskrevet i den analytiske delen.

Graedler (1998, s. 171) gjør oppmerksom på en annen viktig prosess, nemlig substitusjon av endelser. Av og til kan det være vanskelig å skille den fra avledning fordi noen endelser er brukt i begge prosesser, som endelsen *-ere*. Den er brukt både som avledningssuffiks for å danne nye verb f.eks. *supportere* av substantivet *support*, og som substitusjon for engelsk endelsen *-ate*, f.eks. *investigere* av verbet *investigate*.

Graedler (1998, s. 194-199) viser også at noen engelske affikser kan være brukt i norsk. Det er hovedsakelig snakk om suffikser *-minded*, *-y* og *-ings*. Av disse er det *-ings* som er ganske produktiv i norsk, spesielt i slang (Graedler, s. 1998: 198). Denne endelsen kan brukes ved ord fra forskjellige ordklasser og det som er interessant er at den ikke forandrer klassen av ordet den er tilføyet til. Den *-s-en* som står på slutten av endelsen fungerer ikke som flertallsmarkør. Endelsen *-ings* er ofte leksikaliserte i ord som *dritings*, *rullings*.

Det finnes tre måter å lage en sammensetning med engelske elementer på:

engelsk ledd + norsk ledd
norsk ledd + engelsk ledd
engelsk ledd + engelsk ledd

I Graedlers materiale utgjør de henholdsvis 68%, 22% og 10% (Graedler, 1998, s. 199). De fleste sammensetninger er substantiver. Danning av sammensetninger med engelske elementer kan være en måte å introdusere nye importord på, f.eks. *leasing-system*. Den først typen av sammensetning kan imidlertid være betraktet som en måte til å unngå bøyning av det engelske ordet. I sammensetninger som *service-tjenester* eller *shipping virksomhet* er det norske leddet semantisk sett relativt tomt. Sammensetninger dannet på det andre viset, viser derimot større tilpassing til det norske systemet. Et annet tegn på tilpassing til norsk kan være staving. Sammensetninger skrevet med bindestrek viser lite integrasjon i motsetning til sammensetninger skrevet sammen. Graedler (1998, s. 203) sier at i materialet hennes finnes det en tendens til at bruk av bindestrek er hyppigere ved sammensetninger av typen: engelsk ledd + norsk ledd.

Oppsummering

I dette kapittelet har jeg presentert begreper som er brukt i denne oppgaven. Jeg har valgt å bruke begrepet 'importord' som omfatter både fremmedord og lånord. Jeg har presentert Språkrådets stilling til engelske importord, altså at de skal norvagiseres og fornorskes. Jeg har beskrevet hvordan den politikken innføres i praksis gjennom Språkrådets retningslinjer for integrering en av fremmedord. Prinsippet 14 (se kap. 3.4) sier at norvagiserte importord skal settes i norske bøyningssklasser slik at de kan bli bøyd etter norske regler med norske bøyningssuffikser. Av denne grunnen har jeg også forklart hva som er viktig ved undersøkelser av morfologisk tilpassing av engelske importord, og hvilke problemer forekommer ved integreringen til norsk bøyningssystem, f.eks. mangel på bøyningssuffixer eller bruk av engelsk flertallsendelse ved substantiver.

4. Korpus og metode

I dette kapittelet vil jeg beskrive materialet som er brukt for analysen. Jeg skal forteller hva det består av, og hvordan jeg har samlet det. Jeg skal opplyse om informanter og sammenfatte hovedtrekk av dialektene deres. Deretter skal jeg forklare metode og fremgangsmåten i analysen.

4.1 Korpus

For å utforske måter ungdommer behandler engelske importord på, trengte jeg noe språklig materiale, som jeg kunne basere på. Jeg bestemte meg for å samle norske rapptekster. De er hovedsakelig muntlige tekster, men etterpå er de skrevet ned av rappere selv. Det gir mulighet til å granske både uttalen og skrivemåten av engelske importord.

Jeg er interessert i nåværende ungdomsspråket, og derfor satt jeg en tidsramme for tekster fra 2000 til 2011. Året 2000 er viktig i norsk rapphistorie fordi rundt denne tiden tok til store forandringer (Brunstad, 2006: 6). Det aller viktigste var at norske rappere begynte å bruke norsk i tekstene sine. Rappen har gjennomgått *norvagisering* ikke bare med hensyn til språk men også til innhold. Rappere skal være troverdige til bakgrunnen sin, og derfor begynte de å beskrive sitt vanlige liv i Norge. Det førte til at flere ble interessert i rapp, og hiphopen har fra undergrunnsfenomen blitt til en mainstream ungdomskultur, med noen grupper som har oppnådd kommersiell suksess. Dessuten har rappen spredt seg til andre deler av landet. I tillegg til den urbane rappen fra Oslo med Klovner i kamp, Apollo og Gatas Parlament, har det utviklet seg bygdehiphop med Tungtvann fra Nordlandet og Side Brok fra Ørsta. Karakteristisk for bygdehiphopen er bruk av dialekt. Året 2011 ble valgt av praktiske grunner fordi det var da jeg begynte å samle korpuset for oppgaven.

Da jeg bestemte meg på å bruke rapptekster som materialet mitt, begynte jeg å lete etter rapptekster i tekstheftene som er vedlagt CD-er. På denne måten fikk jeg tak i to albumer av Karpe Diem, et album av Side Brok, Klovner i kamp og Gatas Parlament. Jeg tok kontakt med noen rappgrupper og spurte om jeg kunne få sangtekster fra dem. Gatas Parlament henviste meg til biografien sin *Gatas Parlament. Røverhistorier og rapptekster* skrevet av rapperne selv. Biografien inneholder tekster til alle sanger som de spilte inn fram til 2009. I biografien finnes det også tekster fra albumet som Gates

Parlament spilte inn sammen med gruppen Hopalong Knut. De kalte seg for Samvirkelaget. I boken finnes det også tekster til sanger fra EP som Don Martin utgav i samarbeid med Supa Sayed. Tekster av Gatas Parlament utgjør den største delen av korpusen. Gruppen Nabolaget viste til et par tekster som fantes på gruppens facebookprofil. I tillegg fant jeg boken *SamtidslyrikkEN fra Aluens Opera til Gatas Parlament* av Jan Inge Reilstad, der det finnes tekster av flere rapputøvere. Noen grupper legger sine tekster på internettet, men det var bare Side Brok og Erik og Kriss som hadde tekster tilgjengelige på offisielle nettsidene sine på denne tiden. Til sammen har jeg brukt 228 sanger av 13 rappgrupper/rappartister. Det er også verdt å merke seg at noen sanger er med gjesteopptreden av andre rappere. Tabellen viser forholdet mellom hver gruppe/artist og antall sanger:

Rappgruppe/rappartist	Antall sanger
Gatas Parlament	71
Erik og Kriss	46
Side Brok	37
Karpe Diem	26
Klovner i kamp	16
Samvirkelaget	10
Nabolaget	8
Don Martin & Supa Sayed	4
Tungtvann	3
Uro	3
Apollo	2
Evig poesi	1
Pen Jakke	1

Som allerede nevnt utgjør tekster av Gatas Parlament den største delen av korpuset. For å unngå et ensidig bilde av hiphopspråket valgte jeg til analysen ord som har blitt brukt av flere grupper.

4.2 Opplysninger om rapputøvere

Rappere er på en måte informanter i denne oppgaven, det er derfor viktig å gi opplysninger om deres alder, kjønn, bosted, osv. Det er også relevant om de har

oppnådd komersiell suksess og anerkjenelse. Det sier noe om deres popularitet blant ungdommer. Jeg skisserer trekk fra språkbruken deres som er et uttrykk for troverdigheten. Mange av de dialektale dragene som blir nevnt er godtatte former i bokmål eller nynorsk. Måter tekstene er skrevet ned på blir også presentert fordi det er interessant for analysen av skrivemåter av engelske importord. Jeg skal omtale rapputøvere i den rekkefølgen som de er oppført i tabellen ovenfor.

Gruppen Gatas Parlament består av tre rappere: Martin Raknerud som Don Martin, Elling Borgersrud som Elling Fragatas og Aslak Borgersrud. I 2011 sluttet Aslak Borgersrud og André Alexander Molkom, kjent som Jester, ble med i gruppen. Jester spilte inn et par sanger sammen med Gatas Parlament allerede før 2011. Andre norske rappere som har opptrådt sammen med Gatas Parlament er Definite, Flexi og Karpe Diem. Don Martin ble født 6.11.1978, han var altså 22 år gammel i året 2000. Aslak Borgersrud er like gammel som Don Martin mens Elling er 3 år eldre. Trioen kommer fra Oslo og bruker dialekten fra Oslo Øst. Debutalbum *Holdning over Underholdning* fra 2002 ble tildelt Alarmprisen for beste hiphopalbum, mens de neste albumene *Fred, frihet & alt gratis!* fra 2004, *Kidsa har alltid rett* og *Apocalypso*, begge fra 2008, og ep-en *Counter Strike*, også fra 2008, nådde Topp 10 på VG-lista (Gatas Parlament, 2012; Kjus Aahlin, 2013c). Jester er også fra Oslo og er født i 13.2.1973 (Jester, 2012). Definite kommer fra Molde og var 20 år gammel i året 2000 (Definite, 2012). Flexi Aukan er medlem av rappgruppe Tredjestanden og ble født i 1988 (Dinardi, 2012). Da han spilte sangen *Ungdomens råskap* var han 19 år gammel. Han er også fra Oslo. Tekstene av Gatas Parlament er skrevet bokmålsnært. Det finnes allikevel trekk av Oslo Øst-dialekt, som bruk av *-a*-endelsen i bestemt form flertall av hankjønnsord og bestemt form av hunkjønnsord: *tenna*, *hæla*, i preteritum og partisipp former av verb fra kaste-klasse: *har slutta*, og bruk av diftonger: *veit*, *rein*. Som tidligere nevnt lagde Gatas Parlament et album sammen med Hopalong Knut under navnet Samvirkelaget (Samvirkelaget, 2012). Gruppen Hopalong Knut kommer fra Trondheim og er kjent for å synge på trøndersk dialekt (Hopalong Knut, 2012). Dette kommer til syne i deler av tekster skrevet av Kristin Jensen som kommer fra Frosta i nærheten av Trondheim. Hun ble født i 1982 (Kristin Jensen, 2012). Tekstene er nedtegnet uttalenært. Man finner former som *pænga*, *vænn*, *sæ*, *te*, *e*, *hainn*, *mainn*, *itj*. Med hensyn til dialektale trekk finnes det apokope i infinitivsformer: *rør*, *føl*, *kall*, *kjæm*. Don Martin utgav også et album i samarbeid med Supa Sayed. Sangerinnen var også med på flere sanger av Gatas Parlament. Hun ble født i 1981 i Nord-Trøndelag

(Proff Business Finder, 2013a). De delene av sangene hun synger, er skrevet ned i bokmål.

Erik og Kriss er duoen fra Bærum. Artistenes fulle navn er Erik Mortvedt og Kristoffer Tømmerbakke. Deres musikk er en blanding av rapp og pop som har vist seg å bli en stor suksess. Rapperne fikk gullplate for sangen *Den låta*, og albumet *Back to business* kom på 5. plass på VG-lista Topp 40. De ble begge født i 1983 og var 24 år da de utgav sitt første album (Erik og Kriss, 2012; Kjus Aahlin, 2013b). Bærum kommune er regnet med til området der folk bruker riksmålsvarianten av Oslo-dialekt (Hanssen, 2013), og det stemmer stort sett med språket brukt i tekstene. Verb av kaste-klasse får -et-endelse i preteritum og perfektum partisipp: *forandret*, *snakket*. Monoftonger forekommer i ord som *sen*, *løs*. Det finnes allikevel noen ord som er bøydd karakteristisk for Oslo Øst: *gruppa*, *gutta*, *folka*. I tillegg finnes det avvik i stavemåten. Videre blir sammentrekninger avspeilet i skrift: *d'er*, *no'n*, *gjø'kke*, *vi'kke*, *virkelig*.

Side Brok representerer bygdehiphop. Gruppen kommer fra Hovdebygda i Ørsta og oppstod i 2001. Den består av fem medlemmer: Runar Gudnason alias Sjef R /Thorstein Hyl III, Bård Aasen Lødemel alias Skatebård, Oddgeir Kristensen alias Odd G, Tore Brevik alias Tore B og Knut Petter Sævik alias Tunk. Lødemel ble født i 1976, Gudnason i 1972, Brevik i 1969 og Kristensen og Sævik i 1975. Side Brok vant NRKs Årets Urørt-konkurranse i 2004 (Side Brok, 2012; Bård Aasen Lødemel, 2012; Proff Business Finder, 2013c). I Ørsta brukes det nynorsk og nordvestlandsk dialekt (Sjekkeland 2005) og dette er synlig i tekstene. Et av de karakteristiske trekkene ved denne dialekten er bortfall av -r i presens av verb og i ubestemt form flertall av substantiver: *han sitte*, *monge plastikkrappara*. Tekstene er skrevet ned mer uttalenært og som Runar Gudnason selv påpeker:

Så her er altså tekstane i ei tvilsam blanding av skrift- og talespråk, og ein kan sikkert finne mange inkonsekvensar.

(Brunstad 2006: 10)

I tekstene finnes det altså sammendratte former: *kan'kje*, *e'kje*, og lydnære eller ortofone former: *alltit*, *høfli*, *stili*, *ej*, *e*. Det som er interessant er at uttalenære skriftformer ikke gjelder for alle engelske importord. De gjør seg ofte bemerket på grunn av fremmedheten sin: *så folk sei at me ikkje e hardcore* (Side Brok, Å-å).

Den neste gruppen er Karpe Diem. Den består av rapperne Magdi Omar Ytreeide Abdelmaguid og Chirag Rashmikant Patel, og DJ-en Greger Thorvaldsen som ble erstattet av Marius Thingvald i 2007. Begge rapperne har en utenlandsk bakgrunn,

men de ble født og oppvokst i Oslos vestkant, og morsmålet deres er norsk. Abdelmaguids far kommer fra Egypt, og Patel er av indisk opprinnelse. Begge ble født i 1984. Det første albumet til Karpe Diem heter *Rett fra hjerte* og det ble utgitt i 2006. Gruppen har oppnådd stor suksess og har blitt tildelt mange priser, bl.a. Årets Spellemann og Bendiksenprisen i 2010 og Sigval Bergesen d.y.s Almennyttige Pris i 2011 (Kjus Aahlin, 2013d; Karpe Diem, 2012). Tekstene er stort sett skrevet bokmålsnært men det finnes avvik fra standarden med hensyn til stavemåten. Det finnes uttalenært skrift: *sjæl, veit*. Sammentrekkingene er avspeilet i skriften: *er'ke, 'n, no', a'*. Man kan også finne eksempler på ekspressive stavinger: *shiiit, misssstakes*. Når det gjelder dialektale drag, finnes det et par trekk som er karakteristiske for Oslo Øst, og det er bruk av *-a* endelsen i preteritum og partisipp former av verb fra kaste-klassen: *kasta, passa*, i bestemt form flertall av hankjønnsord: *gutta, kicksa*, og i bestemt form av *-a* hunkjønnsord: *sola, ruta, lomma*.

Klovner i kamp er en annen gruppe fra Oslo. Gruppen består av fire medlemmer: Aslak Rakli Hartberg alias Alis, Esben Selvig alias Dansken, Sveinung Eide alias Dr. S og Thomas Gullestad alias DJ Goldfinger. Dansken ble født i 1978, og Goldfinger i 1980, men fødselsdato av de andre to medlemmene var umulig å finne. Rapperne begynte samarbeid allerede i 1994, men første suksess kom i 2001 med albumet *Bjølsten Hospital*, som ble den bestselgende norske platen innen hiphop. Albumet ble tildelt Spellemannprisen i 2002 for det beste rappalbumet, og for sangen *Nattens Sønner* fikk Klovner i kamp Edvardprisen i kategorien 'tekst til musikk'. Gruppen utgav til sammen fire albumer: *Schwin* (2000), *Bjølsten Hospital* (2001), *Kunsten å fortelle* (2003) og *Ørnen tek ikkje unga* (2005). Gruppen ble oppløst i 2006 (Kjus Aahlin, 2013e; Klovner i kamp, 2012; Klovner i kamp, 2013). Tekstene til Klovner i kamp er skrevet bokmålsnært, men det finnes noen dialektale trekk, f.eks. Bruk av *-a* endelsen i preteritum og perfektum *åpna, forbanna*, og endelsen *-i* i supinum av sterke verb *har sitti*. Det finnes også sammendratte former *va'kke, no', e'kke* og former med diftonger *veit, seint, feit*.

Bandet Nabolaget kommer fra Biri i Oppland. Det består av to søskenbarn: Andreas Haugom alias Andym, og Erland Grønstad alias Evnerik. Haugom ble født i 1981 og Grønstad tre år seinere. Bandet har utgitt to albumer *Nabovarsel* i 2004 og *Vi gjorde det sølv* i 2008 som var det første offisielle albumet. Gruppen har ikke oppnådd en kommersiell suksess men den er kjent i undergrunnen (Nabolaget, 2010b; Feiring, 2004). Sammen med Nabolaget opptrer ofte rapperen fra Gjøvik som er kjent under

navnet Spira (NRK P3 Urørt, 2000-2013). Rapperne Vegard Nyhuus Myrvang, kjent som Alibi, deltar også i noen av sangene. Myrvang kommer fra Trysli og ble født i 1988 (Trysilfestivalen, 2011). Tekster av Nabolaget er skrevet ned i uttalenært bokmål. Det forekommer former som *je, kæn, dæ, slæpp, sætt, sjøl, blei, itte* og sammentrekkinger som *kanke, er'n, takke'n, karn din*. Blant østlandske trekk kan det nevnes jamvektsloven, spesielt den kløyvde infinitiven: *væra, gjøra*, bruk av diftonger i ordene som *aleine, seine, blei, veit, glei ifra*, og bruk av *-a* endelsen i flertall bestemt form av sterke hankjønnsord: *gutta, kara*, i preteritum av verb av kaste-klasse: *forandra, håpa, krangla*, og bestemt form av hunkjønnsord: *flaska, kaka, dama, regninga*. Flertallspronomen *dom* og hunkjønnspronomen *hu* er også brukt.

Representanten for Nord-Norge er gruppen Tungtvann. Bandet består av Jørgen Nordeng, også kjent som Jørg-1 eller Joddski, og Lars Audun Sandness, også kjent som Poppa-Lars. Gruppen oppstod i 1997, og da var Nordeng 19 år gammel og Sandness 25. Som tidligere nevnt, kommer gruppen fra Nord-Norge, og mer presist kommer Sandness fra Harstad i Troms og Nordeng fra Ørnes i Norland. I året 2000 utgav duoen sitt første album *Nord og ned* som fikk veldig god respons. Sangen *Ubunde gjesta* ble tildelt Alarmprisen for beste låt i 2000 og gruppen fikk Dialektprisen fra Norsk Målungdom i 2001. Tungtvann ble oppløst i 2010. Gruppen menes å være en av de mest innflytelses- og suksessrike hiphop-gruppene i Norge (Kjus Aahlin, 2013g; Tungtvann, 2012; Joddski, 2012). Tekster til Tungtvann er nedtegnet uttalenært, og av og til kan det bli vanskelig å lese dem. Det finnes former som *æ, e, mæ, te, ekki, nåkka, øngre*. Det viktigste trekket ved dialekten, som kan påpekes her, er apokopen av verbalformer: *ska æ gjør, du bør stikk, æ skriv, å føl*. I tillegg får intetkjønnsord i flertall endelsen *-an*: *glassan*, og pronomener som *dokker, hu* og spørreord som *kordan, kem, ka, korr* forekommer også.

En annen rappgruppe fra Oslo er Uro. I begynnelsen var det tre medlemmer: Lars Mørch Finborud alias Lasarus, Sigurd Holvik alias Lex Lutor, og Haakon Fjørtoft alias Daffy, men Fjørtoft forlot bandet i 2003. I 2001 ble albumet *Sirkus URO* utgitt og dikteren Jan Erik Vold har bidratt på plata. Alle tre rapperne kommer fra Oslo-vest. Finborud ble født i 1981, men jeg har ikke funnet fødselsdato av andre medlemmer (Uro, 2012; Omdahl, 2013). Tekstene til Uro er skrevet bokmålsnært, men det finnes noen karakteristiske trekk av Oslo-dialekt, bl.a. *-a* endelsen i preteritum: *sovna, sperra, fanga*, og i bestemt form entall av hunkjønnsord: *klokka, lønninga*.

Jonas Moksnes Forsang, mer kjent som Apollo, er også en rapper fra Oslo. Han ble født i 1980 og begynte å drive med rapp rundt årtusenskiftet. Hans EP *Scenario* fra 2000 og gjesteopptredelser på andres plater har vekket oppmerksomhet både i rappmiljøet og blant mediene. Apollos debutalbum *Mine damer og herrer* fra 2002 svarte imidlertid ikke til forventningene (Kjus Aahlin, 2013a). Tekstene hans er skrevet i bokmål med drag av Oslo-dialekt. Det som er mest iøynefallende, er bruk av trykklett enklitisk hunkjønnspronomen *a*: *hvor'a er, sjekka ut'a, så'a, prata med'a, pekte på'a*. I tillegg finnes det mange bøyningsformer med *-a* endelsen. Her hører til flertall av substantiver: *gutta, tinga, problema*, bestemt form entall av hunkjønnsord: *jenta, posa*, og preteritum av verb: *prata, virka, venta*. Apollo bruker også former med diftonger som i *veit, reiv*, og ord som *åssen*. Noen lydnært former forekommer også: *vikke, ekki, allikavær, enkli, sjæl*.

Fra Tønsberg kommer rapperne Smart 9000, egentlig Jon Petter Etnestad, og Dyp Tanke, egentlig Hans Ivar Stordal, begge født i 1981. Sammen dannet de en gruppe som heter Evig Poesi. De utgav to EP-er *Åndelig Føde* i 2001 og *Drekka Melk* i 2003, samt et album *I Krig Og Kjærlighet* i 2006. Gruppen holder seg imidlertid til undergrunnen. Stordal forlot gruppen i 2006 og ble erstattet av André Jensen i 2010 (Evig Poesi, 2010; Evig Poesi, 2013; Jon Petter Etnestad, 2012). Teksten til Evig Poesi som er med i denne oppgaven er nedtegnet i bokmål. Teksten har karakteristiske drag av Oslo-dialekt som bruk av *-a* endelsen i substantiver i entall bestemt form ved hunkjønnsord: *skiva, senga, meninga*, og ubestemt flertall: *penga, rima*.

Den siste rappgruppen som skal bli omtalt her heter Pen Jakke og kommer fra Fredrikstad. Den består av fire medlemmer: Per Olav Hoff Mydske alias Skranglebein, Mathias Rødahl alias Fundamental Lyd, Stian André Neple alias Ubåt, og Jonas Bjerketvedt alias Sjel-Jonas. Gruppen oppstod allerede i 1997 og ble oppløst i 2001. Alle medlemmene ble født på 1970-tallet: Mydske og Rødahl i 1979, Neple i 1975, og Bjerketvedt i 1973. De har kun utgitt ett album *Østen* i 2000 som har fått veldig god kritikk for bruken av det norske språket og den østlandske dialekten (Kjus Aahlin, 2013f; Pen Jakke, 2012; Proff Business Finder, 2013b). Pen Jakkes tekst som jeg fant er skrevet i bokmål. I motsetning til Oslo-dialekt bruker rapperne fra Pen Jakke *-et* endelsen i preteritum: *flyttet, forsket, smittet*. Noen substantiver blir brukt i hunkjønn og får *-a* endelsen i bestemt form entall: *lua, brua, høysnua*, mens andre er hankjønn: *tiden*. Sammendratte formene er også avspeilet i skriften: *hakke, ække*.

De viktigste informasjonene om rapperne kan oppsummeres i tabellen:

Utøver	Alder i 2000	Kjønn	Oprinnelsessted	Dialekt
1. Martin Raknerud	22	M	Oslo	Oslo-dialekt
2. Elling Borgersrud	25	M	Oslo	Oslo-dialekt
3. Aslak Borgersrud	22	M	Oslo	Oslo-dialekt
4. Andre Aleksander Molkom	27	M	Oslo	Oslo-dialekt
5. Definite	20	M	Molde	Vestlandsk
6. Flexi Aukan	19	M	Oslo	Oslo-dialekt
7. Kristin Jensen	18	K	Frosta (ved Trondheim)	Trøndersk
8. Lena Sayed	19	K	Nord-Trøndelag	bokmål
9. Erik Mortvedt	17	M	Bærum	riksmål
10. Kristoffer Tømmerbakke	17	M	Bærum	riksmål
11. Runar Gudnason	28	M	Hovdebygda i Ørsta	Nordvestlandsk
12. Bård Aasen Lødemel	24	M	Hovdebygda i Ørsta	Nordvestlandsk
13. Oddgeir Kristensen	25	M	Hovdebygda i Ørsta	Nordvestlandsk
14. Tore Brevik	31	M	Hovdebygda i Ørsra	Nordvestlandsk
15. Knut Petter Sævik	25	M	Hovdebygda i Ørsra	Nordvestlandsk
16. Magdi Omar Ytreeide Abdelmaguid	16	M	Oslo (av halv-egyptisk opprinnelse)	Oslo-dialekt
17. Chirag Rashmikan Patel	16	M	Oslo (av indisk opprinnelse)	Oslo-dialekt
18. Esben Selvig	22	M	Oslo	Oslo-dialekt
19. Thomas Gullestad	20	M	Oslo	Oslo-dialekt
20. Aslak Rakli Hartberg	-	M	Oslo	Oslo-dialekt
21. Sveinung Eide	-	M	Oslo	Oslo-dialekt
22. Andreas Haugom	19	M	Biri (i Oppland)	Østlandsk
23. Erland Grønstad	16	M	Biri (i Oppland)	Østlandsk
24. Spira	-	M	Gjøvik	Østlandsk
25. Vegard Nyhuus Myrvang	12	M	Trysli	Østlandsk
26. Jørgen Nordeng	22	M	Ørnes	Nordlandsk
27. Lars Audun Sandness	28	M	Harstad	Nordlandsk
28. Lars Mørch Finborud	født på 1980-tallet	M	Oslo	Oslo-dialekt
29. Sigurd Holvik	født på 1980-tallet	M	Oslo	Oslo-dialekt
30. Haakon Fjørtoft	født på 1980-tallet	M	Oslo	Oslo-dialekt
31. Jonas Moksnes Forsang	20	M	Oslo	Oslo-dialekt
32. Jon Petter Etnestad	19	M	Tønsberg	Østlandsk
33. Hans Ivar Stordal	19	M	Tønsberg	Østlandsk
34. Per Olav Hoff Mydske	21	M	Fredrikstad	Østlandsk
35. Mathias Rødahl	21	M	Fredrikstad	Østlandsk
36. Stian Andre Neple	25	M	Fredrikstad	Østlandsk
37. Jonas Bjerketvedt	27	M	Fredrikstad	Østlandsk

Som man kan se er det til sammen 37 artister. De fleste var rundt 20 år gamle i året 2000, men noen var litt eldre, for eksempel Tore Brevik, mens andre litt yngre, slik som Chirag Rashmikan Patil. Det er derfor mulig å si at korpusen representerer to generasjoner av ungdommer.

Rappmiljøet er dominert av menn. Av 37 artistene er bare 2 kvinner. Det kan være en ulempe av korpusen. At det er menn som dominerer i denne kulturen beskriver også Preisler (1999, s. 144-152). Han setter dem på det laveste trinnet i tilhengerestigen (se kap. 2.2). Han intervjuer to jenter som trente hiphopdansestiler. Om deres språkbruk skriver han slik:

Når det drejer sig om nye, engelsk-inspirerede udtryk, kommer den sproglige innovation fra drengene i pigernes omgangskreds, eller rettere drengegrupperne (...)
(Preisler, 1999, s. 152)

Selv om jenter er mindre engasjerte i hiphopaktiviteter, blir de allikevel språklig påvirket av menn som beskjeftiger seg med hiphop.

De fleste rapperne kommer fra Østlandet, og en stor del er fra Oslo. Korpusen har allikevel representanter også fra Nord-Norge, Vestlandet og Trøndelag. Det synes jeg er den viktigste fordelingen av rapptekster. De fleste undersøkelser av ungdommers talemål dreier seg om Oslo. Rappere kommer likevel også fra andre deler av Norge og rapptekster gir et forholdsvis lett tilgjengelig materialet til ungdomsspråket fra hele landet, til og med fra små byer og bygder.

4.3 Fordeler og ulemper med rapptekster som korpus

Et viktig trekk ved rapptekster er bruk av dialekter. Det er bruken av språket som verdsettes høyt og den tiltrekker oppsikt av medier og samfunn. Tungtvann ble til og med tildelt Dialektprisen fra Norsk Målungdom. I sine sanger bruker rappere sitt vanlige språk for å være ekte. Det henger sammen med regelen om troverdighet, som står sentralt i hiphopkulturen. Når det gjelder bruk av engelske importord og andre elementer, kan det derfor antas at rapptekster avspeiler det som er naturlig og vanlig i hiphopmiljøet.

Et annet kjennetegn ved rapp er lek med språk og ord. Av den grunnen er rapp en viktig arena for danning, utprøving og spredning av nye språklige elementer (Brunstad et al. 2010, s. 247-248). Den språklige kreativiteten kan også sette sitt spor i

behandlingen av engelske importord, spesielt ved danning av nye ord med engelske elementer.

Med hensyn til troverdighet har temaer av norske rappsanger blitt tilpasset norske forhold. Sangene handler ikke om gjengoppgjør, siden det er ganske uvanlig i Norge, men som Sjef R sier i sangen *Setra*, han kan *rappe i en time om en fjord*. Emner for sanger er ting som er kjente for ungdommer, og de er fortalt på språket som de bruker selv.

Rappsanger forekommer både i muntlig og skriftlig versjon. De er først og fremst muntlig overlevert, og blir seinere skrevet ned. Det gjør det mulig å granske både talemålet ved å høre på sanger, og skriftmålet ved å lese tekster. I sangene kan man fokusere seg på uttalen og bøyningen av engelske importord, mens i tekstene kan man se på skrivemåten av dem. Det å undersøke skriftmålet kan være nyttig fordi man kan finne mange avvik fra standarden i rapptekster. Avvikene i sin tur kan for eksempel påvirke skriftbilde av noen engelske importord blant ungdommer. Av disse grunnene er rappsanger og rapptekster en interessant kilde til noen aspekter av ungdomsspråket, bl.a. behandlingen av engelske importord.

Korpuset bygd av rapptekster har også noen ulemper. Selv om rapptekster er preget av improvisasjon, er de allikevel et kunstprodukt. De er bundet til rim og rytme, og de har en spesiell syntaks. På grunn av dette avspeiler de ikke helt en naturlig språkbruk på alle lingvistiske nivåer (Brunstad et al. 2010, s. 248). På den annen side er det også vanskelig å skaffe naturlige omstendigheter ved tradisjonelle talemålundersøkelser, altså ved informantintervjuer. Når man blir observert, passer man mer på hva og hvordan man snakker. Språkbruken er da ikke naturlig og ekte. Dette kalles, etter William Labov, for observatørens paradoks. I rappsanger er det et krav å bruke sitt eget språk, derfor egner de seg godt til undersøkelser av uttale, skrivemåte og morfologi. De kan allikevel ikke brukes for eksempel til utforskning av noen lingvistiske trekk innen syntaks.

I rapptekster møter en mange problemer når man ønsker å telle frekvens. Sangene inneholder vanligvis refrenger som blir gjentatt. Med hensyn til det oppstår det et par spørsmål: hvordan skal man telle engelske importord som blir brukt i refrenget? Skal man betrakte det som en forekomst eller telle det hver gang refrenget er gjentatt? Hvis man regner alle ganger ordet er brukt, kan man plutselig få ordet rap brukt 14 ganger bare i en sang, som er tilfelle med sangen *Rap, rap, rap* av Gatas Parlament. På den annen side er det ofte refrengene som man husker og nynner.

Nytten av et slik korpus spør om det man ønsker å utforske. For mine forskningsmål, altså å granske behandling av engelske importord av norske ungdommer som kommer til uttrykk i bl.a. hiphopspråk, egner denne korpusen seg godt. Den avspeiler også ungdommers språklige kreativitet som jeg er også interessert i å utforske.

4.4 Metode og fremgangsmåte

I denne oppgaven vil jeg først og fremst beskrive behandling av engelske språklige elementer av norske rappere. Siden hiphopkulturen har innflytelse på andre ungdomsgrupper, både kulturelt og språklig, kan undersøkelser av språkbruk hos rappere kanskje si noe om ungdomsspråket generelt. Data samlet for denne oppgaven blir analysert på en logisk og strukturert måte.

Som Anne-Line Graedler påpeker:

Inflectional morphology is automatically productive, syntactically determinable, and very often obligatory (Matthews 1974: 37, Bybee 1985: 17, 27). It thus lends itself to a description in terms of hypotheses about occurrence.

(Graedler, 1998, s. 64)

Her ser man at det er det mulig å undersøke om bøyningsmønstre brukt for engelske importord svarer til de mønstrene som er mest produktive i norsk. Graedler oppgir i utgreiingen *sin Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian* noen fellestrekk i integreringen av engelske importord. Jeg bruker Graedlers framstilling til å analysere behandling av engelske importord av norske rappere (se kap. 3.5). I tillegg henviser jeg meg til Sandøys bok *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk*, der han beskriver hvordan importord er tilpasset norsk med hensyn til uttale og skrivemåte. Han omtaler også prinsipper som står bak rettskrivningen av importord, som er nyttige for analysen i denne oppgaven.

Jeg har delt ordene for analysen i to grupper. Første gruppe omfatter ord knyttet til hiphopkultur, som *MC*, *tagger*, *diss*, *hardcore*. Den andre gruppen består av ord som hører til hverdagsspråk. Noen ord er normalord, spesielt de som er knyttet til musikken, for eksempel *pønk*, *hit*, *rocke*, andre er eksempler på slang, som *fresh*, *tøff*, *dop*. Det finnes også et par banneord, bl.a. *fuck* og *shit*. Jeg beskriver hvert ord sammen med dets ordfamilie, dvs. at jeg tar med avledninger og sammensetninger som er dannet med dette ordet. Orddanning er ikke bare bevis på at importord har rotfestet seg i det norske språket, men også på rapperes kreativitet.

Selv om jeg ikke teller frekvensen av ord, har jeg prøvd å velge importord som forekommer forholdsvis ofte, som er brukt av flere rappgrupper, og som har en stor ordfamilie. Jeg har ikke tatt med ord som *jobbe*, *sjekke*, *triks* fordi de er så godt integrert i språket at de ikke føles fremmed lenger. Jeg beskriver allikevel godt etablerte ord knyttet til musikken, f.eks. *beat*, *hit*, *DJ*. Dette er ord som rapperne bruker ofte fordi de gjerne beskriver hvordan de lager sanger. Disse ordene er da eksempler på høy grad av integrering til norsk språk. Man kan også se om rappere bruker disse ordene i den godkjente og offisielle formen eller om de forandrer på den. Jeg prøvde også å velge ord som forekommer i ulike posisjoner i setninger for å kunne si noen om deres bøyning. Jeg var også interessert i å finne ord som avviker på noen måter fra standarden, her mener jeg både uttale, skrivemåte og bøyning. Avvik som danner et mønster kan vel være en ny trend i språket.

Beskrivelse av hvert ord inneholder informasjon om ordet er normert eller ikke, og betydningen av ordet blir også forklart. Til dette har jeg brukt online utgave av *Bokmåls- og Nynorskordboka* (i analysen forkortinger *BKO* og *NNO* er brukt). I tillegg ser jeg på hvordan ordene står beskrevet i Tone Trytis *Norsk Slangordbok* (seinere forkortet til *NSO*). Etterpå har jeg gjort rede for uttale og skrivemåte og har forklart avvik. Deretter fokuserer jeg på morfologisk tilpassing, altså hvilket bøyningsmønster ordet følger, og hvordan det er integrert i setningsstrukturen. Til sist har jeg omtalt avledninger og sammensetninger dannet av dette ordet. Tendenser og trender i behandlingen av importord av rapperne, som viser seg i analysen, er oppsummert i et separat underkapittel.

5 Analysen av engelske importord i norsk hiphopspråk

I dette kapitlet vil jeg se mer nøyaktig på måter norske rappere behandler engelske importord. Det finnes mange eksempler på engelske lån i tekstene og derfor trengs det en inndeling. Mange er knyttet til hiphopsubkultur, og de utgjør den første gruppen. Neste gruppe består av musikkord. De er ofte brukt av rapperne fordi kunsten å lage sanger er et av emnene i rappen. En stor del av engelske importord tilhører slangen, og de danner en annen gruppe. Siste gruppen består av engelske banneord som er hyppig brukt i norsk. Den tematiske inndelingen hjelper å se de ulike typer av ord som er lånt inn. Engelske importord er gruppert i ordfamilier, dvs. at jeg omtaler hvert ord sammen med sine avledninger og sammensetninger.

5.1 Språk knyttet til hiphopsubkultur

Som tidligere nevnt består hiphopen av fire elementer: rapp, DJ, breikdans og graffiti. I slike grupper har engelske importord blitt delt opp i det følgende kapitlet. I tillegg kommer det en gruppe av slangord som er typiske for hiphopspråket.

5.1.1 Rapp

Siden materialet mitt består av rapptekster, forekommer det mange ord knyttet til denne typen musikk. Den høyeste frekvensen har selvfølgelig ordene **hiphop** og **rap**. Selv om de er sentrale for denne subkulturen skaper de en del problemer.

Det ser ut at det ikke har blitt oppnådd enighet om skrivemåten av ordet *hiphop*. Det finnes mange former av dette ordet: *Hip Hop*, *hip hop*, *hip-hop*, *hiphop*:

Første møte med Hip Hop (Pen Jakke, Fredrikstad)

det er hip-hop (Karpe Diem, Blood)

vi lever norsk hiphop (Erik og Kriss, Er du med oss)

Ordet er normert i *BKO* og *NNO* med skrivemåten *hiphop*. Det er vanlig å skrive sammensatte ord sammen i norsk, i motsetning til engelsk, der sammensetninger kan

skrives sammen, med bindestrek eller separat. Den engelske skrivemåten av *hiphop* er med bindestrek, altså *hip-hop*. Det er sikkert derfor skrivemåten veksles. Uttalen av det ordet skaper ingen problemer til nordmenn. Ordet får *-en* endelsen i bestemt form entall, og blir tilføyet *-s* i eieformen:

hiphopen – bestemt form, entall, normalisert

hiphopens – bestemt form, entall, genitivsform, normalisert

pengefolka som liker hiphopen/ fordi nå om da'n så ligger'n i toppen (Gatas Parlament, *Nå om da'n*)

En hiphopens mesterkokk (Evig poesi, *Åndelig føde*)

Det finnes også to sammensetninger: ***Hip Hop-nerden***, ***dritthop***:

Pen Jakke Hip Hop-nerden (Pen Jakke, *Fredrikstad*)

Skikkelig bullshit A-lista dritthop vi'ikke vil (Gatas Parlament, *Goodshit Radio Anthem 2*)

Ord som blir dannet av begynnelsen av ett ord og slutten av et annet kalles 'teleskopord', f. eks. *mekatronikk*. Det kan også lages et teleskopord av et helt ord og kun slutten av et annet som i *tekoindustri*, og *dritthop* er et eksempel på en slik forkortning.

Ordet *rap* er normert og har i *BKO* og *NNO* norvagisert skrivemåte med dobbel *p*. Det svarer til norsk rettskriving, altså to konsonanter etter kort vokal (regelen K1 i Sandøy). Dette stemmer med hovedregelen ved norvagiseringen som tillater valgfrihet mellom utenlandsk og norvagisert skrivemåte av nye importord (Sandøy, 2002, s. 239-241). Ordet er likevel oftest skrevet av rapperne med kun en *p*, bare når stammen får bøyningssuffikser som begynner med en vokal blir *p*-en fordoblet. Det forekommer altså slike former:

rap – ubestemt form, entall

raps – ubestemt form, entall, genitivsform

rappens – bestemt form, entall, genitivsform

vi lever av rap (Erik og Kriss, *Sviger mors drøm*)

Jeg er norsk raps redning (Karpe Diem, *Fly baba*)

må legge til at vi er rappens svar på DDE (Erik og Kriss, Ut mot havet)

Når det gjelder uttalen dominerer det den engelske uttalen /ræp/. Det finnes ikke eksempler på bruk av ordet i flertall.

Ordet *rap* er ganske godt tilpasset det norske språket. I tillegg til 17 sammensetninger er det også 3 avledninger med sine sammensetninger. Sammensetningene med ordet *rap* er: *rapskiver, rapskiva, rapspenn, rapskribent, rapbandet, rap-fartstid, rapartister, rap-artister, de rapartistene, raplåter, rap-sjøstjerne, Rap-Norge, rapgrupper, rapmusikk, rapscene, Hardcore-rap-greier, rapmillionær, en rapstar, rap-classic, rapvers*:

Når jeg blir stor en gang, skal jeg bli rap-sjøstjerne (Gatas Parlament, Fiskehistorier)

Det eine norske rapbandet som e nåkka særlig bra igjen (Tungtvann, Mørketid)

kongen av bra rapvers (Karpe Diem, Blood)

kjøpte eiendom for rapspenn (Erik og Kriss, Store Drømmer)

Det er mindretallet som er skrevet med bindestrek, noe som viser at de fleste forbindelser med ordet *rap* virker naturlige nok. Alle sammensetningene er av typen engelsk ledd + norsk ledd. Det ser imidlertid ikke ut at meningen med å danne disse sammensetningene var å unngå bøyning av et vanskelig importord (se kap. 3.5.4). De engelske forleddene presiserer bare betydningen av etterleddene, og det er en egenskap av determinative sammensetninger (Farlund, Lie & Vannebo, 1997, s. 62).

Det har blitt også avledet ett substantiv, ett verb og ett adjektiv av ordet *rap*. En person som utfører rapp er en **rapper** eller **rappar**. Ordet har både bokmål og nynorsk form, og de er registrerte i henholdsvis *BKO* og *NNO*. Ordbokens definisjon oppgir ingen informasjon om fremmed opphav av det ordet, og derfor kan det antas at det har blitt dannet på norsk grunnlag. Definisjon av ordet viser til forbindelsen med substantivet *rapp*: “person som framfører rapp” (*BKO* og *NNO*) og ikke med verbet *rappe*. Av denne grunnen er *rapper* avledet mest sannsynlig av substantivet *rapp* med suffiks *-er/-ar*. Slike former forkommer i tekstene:

rapper – ubestemt form, entall

rappere – ubestemt form, flertall

rapperne – bestemt form, flertall

Påvirka av en rapper som rapper om sånne ting (Karpe Diem, *Blood*)

Vi er tre rappere og tre mikrofoner (Gatas Parlament, *Du kan ikke lære faren din å pule*)

det er de andre rapperne og (Karpe Diem, *Skavanker*)

rappar – ubestemt form, entall

den rappare – bestemt form, entall

rappara - ubestemt form, flertall

einaste rappar med mikstativ (Side Brok, *inn*)

han er den beste rappare nord for antarktis (Side Brok, *Si eiga rås*)

ej akkurat som andre rappara her på berge (Side Brok, *å-å*)

På grunn av at avledningen har en norsk endelse passer den fint til norske bøyningsmønstre. Det dominerer uttalen med [æ], det er bare Side Brok og Erik og Kriss som uttaler substantivet bokstavrett med [a].

Det finnes også sammensetninger med ordet *rapper/-ar*: *eksilrappar*, *plastikkrappara*, *tekstil-rappar*, *favorittrapper'n min*, *favorittrapperen min*, *ryggsekkkrappar*:

her er litt for munge plastikkrappara (Side Brok, *En krysning flykta sitt spor*)

favorittrapper'n min er *Blood* (Karpe Diem, *Blood*)

Verbet **rappe** som betegner 'det å framføre rapp' har blitt konvertert fra substantivet *rapp*. Ordet er normert i *BKO* og *NNO*. Verbet er skrevet med dobbelt *p* fordi en kort vokal forekommer foran. Den engelske uttalen er dominerende, men Erik og Kriss og Side Brok uttaler ordet med [a], mens Nabolaget med [e]. I Nabolagets sang *Jeg repper innlandet* er skrivemåten tilpasset uttalen. Verbet har blitt plassert i første bøyingsklasse og følger norske bøyingsregler. Verbet *rappe* forekommer ofte med preposisjon *om*. I tekstene er slike former brukte:

rappe – infinitiv

rapper/ repper/ rappa – presens

rappa – preteritum eller perfektum

ej kan rappe i en time om en fjord (Side Brok, *Setra*)

Påvirka av en rapper som rapper om sånne ting (Karpe Diem, *Blood*)

du har vært her siden i går/ jeg rappa der de (...) står (Karpe Diem, *Byduer i dur*)

Det finnes også en sammensetning: *rappemusikk*:

det her er rappemusikk av rappere (Gatas Parlament, *Rackers Delight*)

Karpe Diem har dannet adjektivet ***rapmessig***. Det er avledet av substantivet *rap* med suffikset *-messig*. *BKO* oppgir slik definisjon av dette suffikset: “som er i samsvar med, ligner på el. er særegent for det som førsteleddet nevner”:

altfor skilla til å overses rapmessig (Karpe Dien, *Sminke*)

Suffikset er veldig produktivt, spesielt i bokmål (Faarlund et al., 1997, s. 116). Ordet finnes ikke i *BKO*, *NNO* eller *NSO*.

Det finnes også et eksempel på initialord ***MC***. Forkortelsen står for *Master of Ceremonies* (se kap. 2.2), og den er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*. Ordet har blitt skrevet på mange forskjellige måter:

mc, en mc, emcee, en MC – ubestemt form, entall

MC-er, mcs, Mcs, MC'er – ubestemt form, flertall

mca, mc'a – bestemt form, flertall

å bli en kjent mc (Klovner i kamp, *Spenn*)

men en emcee han står og faller/ på hva han gjør når fristil kaller (Evig poesi, *Åndelig føde*)

Med MC'er fra hele verden (Pen Jakke, *Fredrikstad*)

gå etter Mcs (Gatas Parlament, *Vanvittig Utopi II*)

gode norske mca (Side Brok, *Kjeltring*)

Som man kan se finnes det en stor veksling i skrivemåten av denne forkortelsen. Hovedregelen sier at forkortelsene skal skrives med store bokstaver. Likevel, blir ordene som er ofte i bruk vanligvis skrevet med små bokstaver. I offisielt anbefalt

skrivemåte kommer det bindestrek foran bøyingsendelser og ingen tegn foran genitivs -s. Former med apostrof samt former der endelser er direkte lagt til initialord er imidlertid også i bruk (Faarlund et al., 1997, s. 133; Leira, 1992, s. 46-47). Som en kan se alle måter å skrive forkortelser forekommer i tekstene. Skrivemåten *emcee* er påvirket av den engelske uttalen. Ordet uttales på to måter. Klovner i kamp, Erik og Kriss og Side Brok i sangene *Inn* og *Beats*, *rim* uttaler det på engelsk, altså /emci:/. Gatas Parlament, Pen Jakke, Uro og Side Brok i andre sine sanger bruker en norsk uttale /emse/. Den norske uttalen er mer populær. Ordet bøyes i flertall, og i ubestemt form får det enten den norske eller den engelske endelsen. I bestemt form flertall er bare den norske endelsen brukt.

Ordet brukes også til å danne sammensetninger: *mc klar-til-å-ta-ordet*, *mc mord-i-blikket*, *pow wow mc*:

og på nabobordet sitte alltit to store/ mc mord-i-blikket og mc klar-til-å-ta-ordet (Side Brok, *Beats*, *rim*)

pow wow mc, *ej e den beste te/ å sitte i ring med tobakk og te* (Side Brok, *Pow wow*)

I de to første sammensetningene er det forleddene som har hoved betydningen til sammensetningen, noe som er egentlig kjennetegn på etterleddet, mens etterleddene beskriver her forleddene. Grunnen til det kan være at disse sammensatte ordene er egennavn. Sammensetninger der et ledd er en frase er ikke en vanlig type. Når forleddet er en ordgruppe skal sammensetningen skrives med bindestrek (Faarlund et al., 1997, s. 89), skrivemåten av de sammensetningene ovenfor skal altså være *mc-klar-til-å-ta-ordet* og *mc-mord-i-blikket*. Når ordgruppen er egennavn, er det vanlig å bruke bindestrek mellom siste del av forleddet og etterleddet (Faarlund et al. 1997, s. 89), *pow wow mc* skulle da skrives *pow wow-mc*.

Evnen til å lage rapptekster uten avbrudd heter *flow*. Ordet er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*. I *NSO* står *flow* for “penger” (Tryti, 2008, s. 104), det er altså en helt annen betydning. Substantivet beholder engelsk uttale og skrivemåte. I tekstene har *flow* fått intetkjønn. Mellom 80-90% av engelske lånord får imidlertid hankjønn. Problemer med kjønnsfordeling er omtalt i kapittelet 3.5.3. I flertall får ordet det engelske bøyningssuffikset. Formene som forekommer er:

flow – ubestemt form, entall

flowet – bestemt form, entall

flows – flertall med engelsk bøyningssuffiks

hva vet du om flow? (Karpe Diem, Krølla femtiøpp y'all)

flowet ditt e over stakk og staur (Side Brok, Kjeltring)

og at me ikkje he skills, steez/ eller flows og beats (Side Brok, Å-å)

Bøyning med den engelske endelsen i flertall samt den engelske uttalen og skrivemåten viser at *flow* er et fremmedord i norsk.

I tillegg finnes det også to sammensetninger **terroristflow** og **kommunist-flow**:

Jeg kommer til scena med kommunist-flow (Gatas Parlament, Manisk progressiv)

Begge sammensetningene er av typen norsk ledd + engelsk ledd. Ifølge Graedler (1998, s. 203) viser denne typen sammensetning større integrering til det norske språket. Det siste eksempelet er likevel skrevet med bindestrek, og det avviker fra norsk mønster.

Flow er ikke det eneste navnet på rappever. Av og til blir også et annet ord brukt, nemlig **skills**. Ordet er ikke registrert i *BKO* og *NNO*, men det er med i *NSO* med betydningen “dyktighet, ferdigheter” (Tryti, 2008, s. 317). Uttalen og skrivemåten i tekstene er engelske. Selv om *skills* har en homonym form i norsk *skill*, uttalen er forskjellig. I norsk er konsonantgruppen *sk* foran *j*, *y*, *i*, *ei* og *øy* uttalt vanligvis som [ʃ]. Denne regelen gjelder ikke for nye importord. Tilsvarende ortografisk sammenfall uten sammenfall i uttalen skaper et problem for det norske ortografiske systemet fordi skriftbildet blir tvetydig. Man kan ikke lenger være sikkert på uttalen av disse bokstavgruppene (jf. palataliseringsregel for *k* og *g* foran *i*, *y*, *ei* og *øy* i Sandøy, 2000, s. 115-116). En annen interessant ting er at i alle eksemplene forekommer *skills* i flertall med engelsk flertallsendelse *-s*, og slik er ordet også oppgitt i *NSO*:

så jeg ble født på feil sted til feil tid med feil skills (Erik og Kriss, Vestkantrap the remix)

Det stemmer ikke helt sjøl om svære hits/ ofte har mer promotion enn mad skills (Gatas Parlament, Goodshit Radio Anthem II)

men ej eig ikkje skills (Side Brok, Meina alr ej sei)

Substantivet er brukt som direkte lån i norsk sammenheng og det viser ingen tegn på tilpasning til norsk system. I *NSO* finnes det likevel et eksempel på bestemt form flertall og ordet har fått den norske endelsen *-a*: *skillsa*.

Det engelske adjektivet *skilled* ble veldig interessant behandlet av Karpe Diem. Adjektivet ble avledet av substantivet *skill* med hjelp av suffiks *-ed* som betyr “med”, altså “med evner”. Suffikset er lik det som brukes til å danne perfektum partisipp i engelsk (Huddleston & Pullum, 2002, s. 1709). Slik måtte det engelske suffikset blitt tolket av Karpe Diem som avløste det med den norske endelsen av perfektum partisipp *-a*. Resultatet av denne prosessen er formen ***skilla***:

altfor skilla til å overses rapmessig (Karpe Diem, *Sminke*)

Rappere rakker ofte ned på andre rappere i sine sanger. Det kalles på engelsk *to diss*. I norsk fikk verbet infinitivsendelse *-e*: ***disse***. Ordet er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*, men det finnes i *NSO*. Uttalen og skrivemåten av dette verbet stiller ikke problemer til det norske systemet. De fleste importerte verb får regelmessig bøyning og er plassert i første bøyningsklasse (se kap. 3.5.1) og verbet *disse* er et eksempel på det:

disse – infinitivsform

disser/dissa – presens

dissa – preteritum/ perfektum

ej lika å disse (Side Brok, *Ein likandes kar*)

å slenge dritt tilbake til de taperne som disser oss (Erik og Kriss, *Svigermors drøm*)

og du må lære å holde kjeft når voksne dissa (Side Brok, *Det e thorstein hyl*)

Og blitt dissa av de samme som nu digga Tungtvann (Tungtvann, *Pøbla*)

I Trytis ordbok får verbet også *-et* endelsen i perfektum. Som man kan se er verbet godt integrert i norsk.

Diss song eller *diss track* er engelske navn på en respektløs sang. I norsk ble det oversatt til ***en disselåt***:

med en disselåt fra streets vi har diktet opp (Erik og Kriss, *Ut mot havet*)

Dette er et eksempel på hybridord eller blandingsord, dvs. et fremmed sammensatt ord som blir delvis oversatt til norsk (Leira, 1992, s. 48). Her har det engelske ordet *song* blitt erstattet med det norske motsvaret *låt*. Substantivet er med i *NSO* med betydningen “nidvise, heteslåt” (Tryti, 2008, s. 70).

Av verbet har det blitt avledet et substantiv: *en diss*. Det har blitt dannet ved hjelp av konversjon, dvs. at ordklassen av ordet byttes uten tilføyning av endelser. Substantivet finnes ikke i *BKO* og *NNO*, men det er registrert i *NSO*. *En diss* er “kritikk, hets, mobbing” (Tryti, 2008, s. 70). Uttalen og skrivemåten bryter ikke med norske mønstre. I tekstene forekommer ordet kun i entall:

Kan'ke dere lage en diss til de pikkene (Gatas Parlament, *Bibliotekar*)

vi lager hits for kids og da er diss et must (Klovner i kamp, *Fresh*)

Substantivet har blitt tildelt hankjønn som stemmer med teorien at alle nye importord får hankjønn i norsk med mindre det er noe spesielt ved dem som forårsaker at de får et annet kjønn (se kap. 3.5.3 om 'unmerket gender'). Tildeling av kjønn er et viktig steg i integreringsprosessen av importord (Graedler, 1998, s. 147). Substantivet har imidlertid ikke blitt brukt i tekstene i flertall så det er umulig å si hvor godt tilpasset norsk det egentlig er.

Norske rappere bruker av og til adjektivet *hardcore*. Ordet finnes ikke i *BKO* og *NNO*, men det er registrert i *NSO*. Betydningene oppgitt av Tryti (2008, s. 145) er “hardbarket” og “svoren”, begge er brukt i tekstene:

og det er syltøft og hardcore/ med et åpe, blødande mejesår (Side Brok, *Snop*)

han henge med bøgdisa og hardcore anarkista (Side Brok, *Si eiga rås*)

Adjektivet har beholdt den engelske skrivemåten, og uttalen er ikke heller problematisk for nordmenn. Som man kan se i eksempelene ovenfor, blir *hardcore* ikke tilføyet noen endelse i intetkjønn eller i flertall. Gatas Parlament lager et interessant ordspill med adjektivet *hardcore*:

Harde kår, det er harde kår/ Alle høytalere pumper hardcore (Gatas Parlament, *Harde kår*)

Frasen *harde kår* har sammenheng med den første betydningen av det engelske adjektivet, mens *hardcore* refererer til rappmusikken som er den ekte og troverdig. Rappere rivaliserer med hverandre om hvem som er den flinkeste og hvem som har det beste *flowet*. Av og til blir spesielle ordkamp organisert, og å ta del i dem heter på engelsk **å battle**. Verbet er ikke registrert i *BKO* og *NNO*, men det finnes i *NSO*. Ordet har forbeholdt den engelske skrivemåten, men det er uttalt bokstavrett som /batle/ i motsetning til den engelske uttalen /bætl/. Bokstavrett uttale stemmer med den norske ortofonien. Andre ord som har fått bokstavrett uttale er f.eks. *jogging* (se kap. 3.4) I tekstene blir verbet brukt kun i posisjoner der det ikke trengs å bøye det:

og alle planer om å battle blir skrinlagt (Gatas Parlament, *Nå om da'n*)

vil du battle...? (Side Brok, *Beats, rim*)

små onga så vil battle (Side Brok, *Din likkje drit*)

I *NSO* oppgir Tryti (2008, s. 25) et eksempel der verbet er bøyd i presens, og det får *-er* endelse: *battler*. Ordet viser ganske god tilpassing til det norske systemet.

Det finnes også andre eksempler på engelske importord, men de er sjeldent brukt og de ble ikke behandlet på noen spesiell måte: *østkantstyle*, *punchlines*, *beatboxer* (verb).

5.1.1.1 Fraser og uttrykk

Det finnes også en del faste uttrykk og fraser som er brukt i hiphopsanger. Noen av dem har blitt også lånt av norske rappere. De forekommer ofte uten noen spesiell sammenheng til resten av teksten og de er ikke integrerte i norsk setningsstruktur:

*du har'ke en anelse, **check it**, det er Chirag i fra "stranda"* (Karpe Diem, *Krølla femtilapp y'all*)

*Langemoen – fuck you – **check this*** (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreiser*)

*så når du ser gutta, bør du faen meg holla/ **the roof the roof is on fire*** (Nabolaget, *Dirty Dance*)

***shake your ass**, vi går igjen med 3 hver* (Nabolaget, *Dirty Dance*)

Noen uttrykk er oversatt:

shake it – rist på det

*Smerten vil blir borte hvis du gjør det her ustanselig/ **Rist på det!** Ting æ'kke så svart, det æ'kke bare pessimistisk (Gatas Parlament, Harde kår)*

shake your ass – rist på rumpa, rist med raua

*oppi klubben din,/ **rist på rumpa** (Nabolaget, Dirty Dance)*

***rist på rumpa** i takt (Samvirkelaget, Adlyd Ordre)*

***så rist med raua** til bekkene brista (Side Brok, Rist med raua)*

5.1.2 DJ-ing

Som tidligere nevnt er DJ den personen som er ansvarlig for hiphopmusikk (se kap. 2.2). En del ord som er knyttet til den tekniske siden av musikken, er lånt fra engelsk. Selve forkortelsen **DJ** kommer fra engelsk og den står for *disc jockey*. Ordet *diskjockey* er registrert i *BKO*, og i *NNO* er den engelske formen oppgitt også. Forkortelsen *DJ* er hovedsakelig uttalt på engelsk måte /di:dʒej/. Det er bare i sangen *Fredrikstad* av Pen Jakke at ordet har blitt uttalt på norsk måte /deje/. Når det gjelder skrivemåten finnes det ikke så stor variasjon som med ordet *MC*. *DJ* er som oftest skrevet med store bokstaver, og bøyningssendelser er lagt til etter bindestrek som stemmer med den offisielt anbefalte skrivemåten:

Dj, DJ – ubestemt form, entall

DJ-en min, DJ-en – bestemt form, entall

Dj PJ fra det gamle A-laget. (Pen Jakke, *Fredrikstad*)

tidligere på kvelden hadde DJ-en spilt musikk fra undergrunnen (Gatas Parlament, *Fucked up på laurdag*)

Substantiver som betegner levende vesener får som oftest hankjønn (Graedler & Johansson, 2002, s. 185), og slik er det også med ordet *DJ*. I tekstene har forkortelsen ikke blitt brukt i flertall så det er umulig å si noe mer nøyaktig om dens tilpassing til norsk. Det har imidlertid blitt dannet noen sammensetninger med den.

I tekstene har det blitt lagd to sammensetninger: *favoritt-DJ-en min* og *en trancedj*:

DJ Taus heter favoritt-DJ-en min (Gatas Parlament, *Fiskehistorier*)

I norsk er *favoritt* et substantiv lånt fra fransk og betyr “1. noe(n) som er best likt, yndling; 2. sannsynlig vinner” (*BKO* og *NNO*), mens det engelske ordet *favourite* er et adjektiv og betyr 'best likt'. Bruken av ordet *favoritt* som et adjektiv er trolig en påvirkning fra engelsk.

En viktig del av hiphopmusikk er *beat*. Substantivet er normert i *BKO* og *NNO*. Importordet har beholdt den engelske uttalen og skrivemåten. I tekstene forekommer *beat* ofte og har mange former:

en beat, beat, et beat – ubestemt form, entall

beaten, den beaten, denne beaten, beatet, beate – bestemt form, entall

the beat – engelsk bestemt form, entall

beats – ubestemt form, flertall, engelsk bøyningssuffiks

beatsa – bestemt form, flertall, engelsk og norsk bøyningssuffiks

viss du trenge et beat (Side Brok, *Din likkje dritt*)

og verte so fjerne ej ikkje finne igjen beatet (Side Brok, *Beats, rim*)

til en beat som gjør at du ikke kan sitte i ro (Gatas Parlament, F.E.M.I.N.I.S.T.)

kjenn hvordan beaten fenger (Gatas Parlament, *Harde kår*)

er primært på the beat yo (Erik og Kriss, *Abstinenser*)

tunge beats er godt for din fordøyelse (Evig poesi, *Åndelig føde*)

vi har beatsa, rima du kan føle her (Nabolaget, *Jeg repper innlandet*)

ej legge beatsa for sej (Side Brok, *Beats, rim*)

En av de første tingene som man legger merke til er at *beat* kan være både hankjønn og intetkjønn. I ordbøkene er substantivet registrert som hankjønn, og dette kjønnet bruker alle rappere unntatt Side Brok. De bruker ordet bare i intetkjønn. Johanson og Graedler (2002, s. 186) påpeker at “vaklende kjønn” er noe som kjennetegner engelske importord. Det gjelder for det meste nye substantiver, men også noen etablerte

substantiver forekommer med to kjønn, f.eks. *image* og *klips*. *Beat* viser også et overraskende bøyingsmønster:

en beat – beaten – beats – beatsa

eller:

et beat – beatet – beats – beatsa

Ifølge ordbøkene skal ordet bøyes etter norske regler, altså:

en beat – beaten – beater – beatene

Den engelske bøyingsendelsen skaper store problemer for språknormering. Det finnes noen substantiver som har blitt lånt i den engelske flertallsformen, og den engelske *-s*-en har blitt en del av deres stamme. Det er de såkalte klips-ordene (se kap. 3.5.3). Det er imidlertid ikke det samme tilfellet med ordet *beat*. Her er *-s*-en lagt til bare i flertall, men både i ubestemt og bestemt form. I artikkelen *Norvagisering og fornorsking* skriver Helge Sandøy (2004, s. 130) at de eneste ordene som obligatorisk får *-s* i flertall er *fan*, *mile*, *slide* og *still*. Bare *still* og *slide* får *-s* endelsen i ubestemt og bestemt form flertall. *Slide* får *-sene/-sana* og *still* får *-sene/-sa* endelsen i bestemt form flertall. Begge ordene er ganske sjeldent bruk. Det er forbausende at akkurat dette mønsteret følger ordet *beat* (mer om dette i kap. 5.3). Substantivet er altså ikke integrert godt i norsk.

I tekstene forekommer det også to sammensetninger: ***beatdowns*** og ***Jester-beats***:

Du er vant til å høre oss på Jester-beats (Gatas Parlament, Manisk progressiv)

Her kan man også se en lav grad av tilpassing til norsk bøyningssystem, i flertall får ordet den engelske bøyingsendelsen *-s*.

Blant andre engelske importord som er knyttet til den tekniske siden av hiphopmusikk, kan det nevnes: ***scratch***, ***scratches***, ***mikse***, ***en mikser*** og ***sampler***:

han trengte scratch, rap og kraftwer (Side Brok, Si eiga rås)

en som kan scratches med fetere toner (Gatas Parlament, Du kan ikke lære faren din å pule)

han er bak spaker og miksere og mikser det (Gatas Parlament, Sataniske vers)

fikser det med platespillere og miksere (Gatas Parlament, Skandalemakere)

det e loop, ikkje sample frå våra soltempel (Side Brok, Sirkla)

sampler fra gamle plater (Evig Poesi, Åndelig føde)

Disse ordene er likevel brukt bare noen få ganger i tekstene så det er umulig å si noe mer presist om deres plass i det norske språket.

5.1.3 Breikdans

Dansen som er utført til hiphopmusikk, heter på engelsk *break-dancing* eller *breaking* og å utføre den er *to break-dance*. *Break-dancing* har i norsk en norvagisert og normalisert form *breikdans*, og det er den eneste formen som står i *BKO* og *NNO*. I *NSO* er to former oppgitte: *breikdance* og *breake* med betydninger “1 slå gjennom, ha suksess; 2 danse break-dance” (Tryti, 2008, s. 32). Den norvagiserte formen er allikevel ikke brukt av norske rappere. De bruker formene ***breakdance*** eller ***break***. Endelsen *-ing* blir altså utelatt. Graedler og Johansson (2002, s. 202) beskriver at det kan hende at en del av et sammensatt ord blir utelatt uten at det påvirker betydningen av ordet. Eksempelet kan være ordet *data*, som blir ofte brukt i stedet for *datamaskin*. Noen ganger blir kun en del av ordets stamme klippet av, som for eksempel i *happy ending* som i norsk er forkortet til *happy end*. Denne prosessen heter ellipse og ifølge Graedler og Johansson (2002, s. 203) er den ganske vanlig ved lånte sammensetninger. *Breakdance* kan være et eksempel på det. Forkortelsen *break* kan være dannet på norsk basis ved klipping av ordet *dance* fra *breakdance*, men den kan også være en ellipse av det engelske ordet *breaking*. Begge substantivene har beholdt den engelske uttalen og skrivemåten:

fe breakdance te å minne om innebandy (Side Brok, Godt forbilde)

det er verken break eller pop-locking (Samvirkelaget, Arbeiderbevegelsen)

I tekstene finnes det ingen eksempler på bøyde former så det er vanskelig å si noe om tilpassing av disse ordene til norsk bøyningssystem.

Ved hjelp av konversjon ble det avledet et verb ***breaka***:

ej breaka på ei steinhelle (Side Brok, Setra)

og b-kjekse snurra rundt på haude, breaka, lokka, twista og jassa (Side Brok, Rist med raua)

Verbet finnes ikke i *BKO* og *NNO*. Ordet beholder den engelske skrivemåten og uttalen.

Locking og **popping** er andre dansestiler innen hiphop. Disse substantivene finnes i ingen av ordbøkene som er brukt som referanse i denne oppgaven. Slik er ordene brukt i tekstene:

will be “poppin and lockin” på Nasjonalbaletten (Uro, Bakvendtland)

det er verken break eller pop-locking (Samvirkelaget, Arbeiderbevegelsen)

Disse ordene er direkte lån fra engelsk, dvs. at de har beholdt den engelske uttalen og skrivemåten. I det første eksempelet er ordene brukt i anførselstegn som markerer fremmedheten deres. Substantivene viser lite tilpassing til det norske språket.

I tekstene finnes det en avledning av substantivet *locking*, og det er et verb **lokka**. Det finnes ikke i ordbøkene. Verbet har en norvagisert skrivemåte og bokstavrett uttale. Ordet har fått dobbelt *k* for *ck* som stemmer med prinsippet K2 (Sandøy, 2000, s. 226) og *-ing*-endelsen har blitt utelatt:

og b-kjekse snurra rundt på haude, breaka, lokka, twista og jassa (Side Brok, Rist med raua)

5.1.4 Graffiti

En annen uttrykksform for hiphopsubkulturen er graffiti. Gatas Parlament lagde to sanger *Graffiti Tidsreise* og *Graffiti SPA* som handler om denne aktiviteten og i dem finnes det mange ord, bl.a. engelske importord, som er knyttet til den. Noen av de ordene blir brukt også i andre sanger.

For å lage graffiti bruker man **en sprayboks**. Denne gjenstanden heter på engelsk *spray can*. *Can* har blitt oversatt til *boks* og satt sammen med ordet *spray*, som er et direkte lån. Resultatet er et hybridord:

Det er teit å kalle det “kanne” men greit nok/ Hei tosk! Du veit nok at sprayboks er heilt norsk (Gatas Parlament Hva er det som foregår?)

Det er den siste delen av sammensetningen som overfører grammatiske kategorier til hele ordet, og derfor er *sprayboks* hankjønn. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO*. En forvirrende situasjon oppstår med sangen *Graffiti Tidsreise* av Gatas Parlament. I selve teksten er hybridene *sprayboks* brukt:

med en sprayboks (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

Og ved lokomotivet står det noen med sprayboks (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

I sangen imidlertid bruker rapperne substantivet **kanne/kanner** i stedet for *sprayboks*:

med en kanne (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

Og ved lokomotivet står det noen med kanner (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

Det engelske ordet *can* har blitt erstattet med et norsk substantiv som har en lignende form og betydning. *En kanne* er jo 'en beholder for væske'.

Å male graffiti er **å spraye**. Verbet er konvertert fra substantivet *spray* og har blitt tilføyet infinitivsendelse *-e*. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO*. Den engelske diftongen [ei] skrevet *ay* blir uttalt i alle eksemplene som [ai]. Det stemmer ikke med regelen V24 i Sandøys utgreiing (Sandøy, 2000: 237) som sier at ordene med *ay* uttalt som [ei] på engelsk får vanligvis [ei]- uttale også i Norge, og derfor skal det norvegiseres til *ei*. Både Sandøy (2000, s. 127, 237) og Gradler med Johansson (2002, s. 158) forklarer imidlertid at med noen ord kan leseuttale forekomme. Verbet beholder den engelske skrivemåten:

Hen egentlig burde vi heller gå ut å spraye! (Gatas Parlament, *Hokus pokus*)

som faren min og sprayer sinte slagord på fasaden (Gatas Parlament, *Hva er det som foregår?*)

Vi har spraya slagord og limt og rivi plakater (Gatas Parlament, *Ikke bli vekter*)

Spraye tilhører kaste-klasse og bøyes etter norske regler:

å spraye – infinitivsform, normert

sprayer – presens, normert

spraya – partisipp, normert

Verbet *spraye* ser ut til å være ganske godt integrert i det norske bøyningssystemet selv om ordet er fremdeles skrevet på engelsk vis.

En spesiell type spraymaling er graffiti-signatur som heter **tagg**. Substantivet kommer fra engelsk *tag*. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO* med en norvagisert skrivemåte og i *NNO* blir bøyningen også oppgitt. I tekstene er allikevel den norske formen *tagg* ikke brukt. Rappere bruker den engelske formen i stedet:

ej lika tags (Side Brok, 36½)

dei nyaste tagsa e heilt knivskarpe (Side Brok, *ej ser*)

Hver tag ved pisserenna (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

Uttalen ligner også på engelsk uttale /tæg/. Rappere bøyer substantivet annerledes enn det som står i ordbøkene, og denne bøyningen er ikke helt tilpasset norsk bøyningssystem:

tag – ubestemt form, entall

tags – ubestemt form, flertall, engelsk bøyningssuffiks

tagsa – bestemt form, flertall, engelsk og norsk bøyningssuffiks

Bruken av pronomenet *hver* i eksempelet ovenfor viser at ordet er hankjønn eller hunkjønn. Det får imidlertid den engelske flertallsendelsen *-s* både i ubestemt og bestemt form flertall. I bestemt form får det i tillegg den norske endelsen *-a*. Det ser ut til at *tag* bøyes slik som substantivet *beat*.

Ordet har to avledninger: verbet **tagge** og substantivet **tagger**. Verbet får infinitivsendelse *-e* og har blitt plassert i første bøyningsklasse. Verbet og dets bøyning er registrerte i ordbøkene. Skrivemåten er norvagisert til *tagge* med dobbel *g* etter kort vokal som stemmer med norsk rettskrivning:

handelsstande he tagga på løddene (Side Brok, *Nyst droppa*)

han ville tægge litt og levet i nuet (Erik og Kriss, *Ikke yo nok*)

og tagger FTP med en lekker blekksprut (Gatas Parlament, *Fiskehistorier*)

Som man kan se har Erik og Kriss norvagisert ordet enda mer til å stemme med deres uttale og de erstattet bokstaven *a* med *æ*. I alle eksemplene er ordet uttalt med [æ]. Verbet bøyes i samsvar med norske regler:

tægge – infinitivsform, unormert

tagger – presens, normert

tagga – perfektum, normert

Verbet er godt integrert i det norske språket.

En person som lager graffitisignatur, heter **en tagger**. Ordet har blitt avledet med suffikset *-er*. Definisjonen av ordet “person som tagger” (*BKO* og *NNO*) tyder på at suffikset er lagt til verbet. Bruken av suffikset *-er* er en veldig produktiv måte til å lage 'nomina agentis', altså substantiver dannet av verb med betydning “den som utfører handlinga” (Faarlund et al., 1997, s. 103-104). Ordet er registrert i *BKO* og *NNO*. Skrivemåten er norvagisert:

de er en tagger (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

står alle taggerne så pent på rad (Gatas Parlament, *Graffiti Tidsreise*)

taggerne må jo tas! (Gatas Parlament, *Graffiti SPA*)

Når det gjelder uttalen er det [æ]-uttalen som er dominerende. Som eksemplene ovenfor viser, følger substantivet bøyning oppgitt i ordbøkene og blir tilføyet endelsen *-ne* i bestemt form flertall. Ordet er altså godt tilpasset norsk.

5.1.5 Hiphopslang

Rappere antas å fokusere på kvaliteten av musikken og ikke på penger fra salg. Derfor beskriver de ofte sin musikk som **undergrunn**. Det skal understreke deres troverdighet:

Østens undergrunn (Pen Jakke, *Fredrikstad*)

Vi selger altfor mange skiver til å kalles undergrunn (Karpe Diem, *Aldri solgt en løgn*)

det er nok undergrunnen til at de elsker oss (Erik og Kriss, *Mandag til Lørdag*)

Undergrunn er en godt etablert oversettelseslån fra engelsk *underground*, og det finnes i *BKO* og *NNO*. Siden ordet har fått en tilsvarende norsk form, passer det fint til norsk uttale og bøyningsmønster. Substantivet *grunn* har overført kjønn til sammensetningen. I tekstene blir ordet bøyd i bestemt form entall og det får endelsen *-en*.

For å beskrive noe som ikke er kult blir adjektivet **wack** ofte brukt. Ordet er ikke oppført i *BKO* eller *NNO*. Den er allikevel med i *NSO* med betydningene “dårlig, elendig, fæl” og “dum, teit, tåpelig” (Tryti, 2008, s. 409). Nesten alle eksempler som Tryti oppgir er knyttet til hiphop. Slik er ordet brukt i tekstene:

og det er fett å være writer – wack og være vekter (Gatas Parlament, *Graffiti SPA*)
kunne sagt at alle andre er wack (Erik og Kriss, *Sivgermorsdrøm*)

Adjektivet har beholdt sin opprinnelige skrivemåte og uttale. Som eksempel ovenfor viser er ordet ikke bøyd. Adjektivet er ikke integrert i det norske språket i det hele tatt. Dette er et eksempel på fremmedord.

Et interessant ord er ordet **cred**. I engelsk er *cred* en forkortelse av *credibility* og man kan snakke om for eksempel **streetcred**:

alltid ute etter streetcred (Erik og Kriss, *Ikke yo nok*)
frå en plass uten gate, ej eig ikkje streetcred (Side Brok, *Side Brooklyn*)

Ordet *cred* er ikke registrert i *BKO* og *NNO*, men det er med i *NSO*. Tryti (2008, s. 59) oppgir to betydninger: “respekt, anseelse; troverdighet” etter det engelske substantivet, og “ros skryt, anerkjennelse (ofte i flert.)” som er en selvstendig utvikling av ordet i norsk sammenheng. I det følgende eksempelet kan *cred* bety også 'penger':

bryr meg lite om lite cred for cd'n min/ gleder meg til folk kan kjøpe porsche for cred'n sin (Erik og Kriss, *Ut mot havet*)

Av og til kan det være litt uklar hva egentlig står bak ordet *cred*:

og alle headsa sier: “wow gutta, med cred” (Erik og Kriss, *Den låta*)

gi den jævla grændisen no cred snart (Erik og Kriss, *Tabu*)

Ordet har blitt tildelt hankjønn og får norsk bøyningsendelse i bestemt form entall: *cred'n sin* (her i sammendratt form). I tekstene finnes ordet ikke i flertall og derfor er det usikker om substantivet følger den norske bøyningen hele veien.

I tillegg har det blitt lagd et par sammensetninger: ***credbransje***, ***drittcred*** og ***god-til-å-drikke-spritted***:

jepp d'er credbransje tabu som bare faen (Erik og Kriss, *Tabu*)

frå en plass uten gate, ej eig ikkje streetcred/ berre drittcred og god-til-å-drikke-spritted (Side Brok, *Side Brooklyn*)

Importordet er brukt til å danne to typer av sammensetninger: engelsk ledd + norsk ledd, og norsk ledd + engelsk ledd. Det viser at ordet føles ikke så fremmed for dem som bruker det.

Et par ganger blir et engelsk ord for pistol brukt. Ordet forekommer i forskjellige former: ***guns***, ***gunner***, ***gønnere***, ***gønnern***:

Ingen går rundt og vifter med gønnere (Gatas Parlament, *Futurama 15*)

Den eldste solgte bønner, rocka speed og eide gunner. (Klovner i kamp, *Nattens Sønner*)

Guns har jeg nok av (Gatas Parlament, *Gataspill.exe*)

Ordet *guns* er et direkte lån og det finnes ikke i *BKO* og *NNO*. Skrivemåten og uttalen er engelsk og ordet har til og med engelsk flertallsendelse *-s*. Andre former er mer norvagiserte og alle har norsk uttale med [ø]. *Gunner* fikk dobbelt *-n* etter kort vokal mens formen *gønnere* har gått et skritt videre i tilpasningsprosessen. *U* ble byttet mot *ø* som svarer med norsk uttalen og rettskrivingen (regelen V17 i Sandøys utgreiing). Begge formene *gønner* og *gunner* er registrerte i *NSO*. Valget av suffikset *-er* er overraskende. Suffikset *-er* er hovedsakelig tilføyet til verb for å danne substantiver som betegner personer, mens her gjelder det en gjenstand. Leira forklarer at:

Avleiingsendingar som merkjer ut personar som gjer noko, kan óg brukast til å namngje maskin(del)ar, instrumentar eller anna som gjer noko tilsvarende som det menneske gjer.

(Leira, 1992, s. 30)

Problemet er at ordet ikke ble dannet av noe verb fordi *gønner* ikke har noe ordfamilie i norsk ennå. Grunnen til at ordet har fått suffikset *-er* kan være rett og slett at det ligner på det norske ordet *skyter* som har den samme betydningen.

Oppsummering

De fleste eksemplene som jeg akkurat har gått gjennom, er i mer eller mindre grad tilpasset det norske språket. Det er kun adjektivene *wack* og *hardcore* som er typiske eksempler på fremmedord, og bare tre ord har ikke blitt registrert i *BKO*, *NNO* eller *NSO*, de er *flow*, *poping* og *locking*. I denne delen av analysen har jeg beskrevet til sammen atten substantiver. Blant dem er det et eksempel på oversettelseslån (*undergrunn*), to eksempler på hybridord (*disselåt*, *sprayboks*) og et eksempel på avløserord (*kanne*). Substantivene som er minst tilpasset norsk er *flow*, *skills*, *beat* og *tag*. De har beholdt den engelske skrivemåten og uttalen, og i flertall er de bøyd med den engelske *-s* endelsen. Avledningene *rapper* og *tagger* bøyes imidlertid ifølge norske regler. Av sju verb er det *rappe*, *disse*, *spraye* og *tagge*, som er godt integrert til norsk bøyningssystem, de andre tre verb, altså *battle*, *breake*, *lokke*, er ikke brukt i preteritum eller perfektum i tekstene, derfor er det umulig å si noe mer nøyaktig om deres bøyingsmønstre. I den neste delen av analysen skal jeg beskrive engelske importord som forekommer i normalspråk og slang.

5.2 Normalspråk og hverdagsspråk

Som tidligere nevnt forekommer mange engelske importord i slang. Engelsk har imidlertid også påvirkning på det som er oppfattet som normalspråk. Grensen mellom det som er slang, og det som er normalspråk er uklar, og derfor vil jeg omtale begge i en gruppe. Til denne gruppen tilhører musikkord (*rock*, *hit*, *CD*), ord brukt i hverdagen (*tøff*, *business*), slang (*chille*, *fresh*, *røke feiting*) og banneord (*fuck*, *shit*). Mange ord er allerede etablerte i norsk og er registrerte i *BKO* og *NNO*, men noen er ganske nye og er ikke oppførte i de ordbøkene ennå.

5.2.1 Musikkgenre og musikkspåk

Som man kan se i eksemplene nedenfor, kommer mange navn på musikkgenre fra engelsk. De blir omtalt i rekkefølgen fra minst til mest tilpasset norsk:

danse til pop, swing, rock, beat, jazz, eller hva faen (Samvirkelaget, Arbeiderbevegelsen)

Og detta skal de stå og si er stemmen til hiphop og RnB? (Gatas Parlament, Goodshit Radio Anthem 2)

det var akkurat det de sa til soul og funk og reggae og folk og punken (Gatas Parlament, Tinghusblues)

om de e rock elle funk elle hardcore dancehall (Side Brok, Inn)

me sprika frå reggae til hip-hop/ frå jazz til electro til åttitals pop (Side Brok, Side Brok)

det e rock n roll og rap når ej rauta (Side Brok, Kassegitar)

mens me høyre på køntri og western (Side Brok, Sjarmør)

Mange av de navnene er direkte lån som har beholdt den engelske skrivemåten og uttalen, f.eks. **soul**, **reggae** og **house**. Det er kun **electro**, **folk**, **dancehall** og **RnB** som ikke er registrerte i BKO eller NNO.

Substantivet **swing** er skrevet på engelsk vis, men det blir uttalt på norsk som /sving/, mens ordet *country* har blitt skrevet lyddrett av Side Brok som **køntri**. Skrivemåten med ø i ordet *country* foreslår også Sandøy (2000, s. 235). Han sier at slikt norvagisert skrivemåte kan finnes i publikasjoner for ungdommer (Sandøy, 2000, s. 142). Ordene *rap* og *hiphop* har vært allerede omtalt i det forrige kapittelet (se kap. 5.1.1).

Ordet **jazz** har beholdt den engelske skrivemåten, men uttalen har blitt norvagisert til /jass/. I alle sangene har *jazz* blitt uttalt på norsk måte. I BKO og NNO er også den norvagiserte formen *jass* oppgitt, som innebærer at det er valgfrihet mellom begge formene. I tekstene har substantivet blitt brukt i posisjoner som ikke krever bøyning, men danning av sammensatte ord med *jazz* som ledd er også et tegn på morfologisk tilpassing. Noen av sammensetningene brukt i tekstene er mer faste og de finnes i BKO og NNO: **jazzballett**, **jazzmusikk**, mens noen er mer spontane som **jazzfest**, **spellejazzfisen**:

og hun var smidig etter femten år med jazzballett (Klovner i kamp, *Våte drømmer*)
Vi tok Spellemannsprisen fra han spellejazz-fisen (Gatas Parlament, *Rackers Delight*)

I tillegg til substantivet finnes det et verb **jasse**, som har blitt dannet ved hjelp av konversjon. I *BKO* og *NNO* finnes det to former av dette verbet: *jazze* og *jasse*. I teksten til Side Brok er det den norvagiserte formen som er brukt:

og b-kjekse snurra rundt på haude / breaka, lokka, twista og jassa (Side Brok, *Rist med raua*)

Substantivet **punk** har blitt brukt i eksempelet ovenfor i sin engelske form, men i *BKO* og *NNO* er også en norvagisert form *pøn* oppgitt. Den norvagiserte formen ble vedtatt i 1996 (Sandøy, 2000, s. 280). I sangen er ordet uttalt på norsk måte med [ø]. I teksten er ordet brukt i bestemt form entall, og det har blitt tilføyet suffikset *-en*.

En person som er tilhenger til punkmusikk eller er en protestungdom, er **en pønker**. Skrivemåten stemmer med den dominerende uttalen med [ø]. I *BKO* og *NNO* er det valgfrihet mellom den norske og den engelske skrivemåten *punken*, men i tekstene forekommer kun den norvagiserte skrivemåten:

som en pønker bommer spenn (Klovner i kamp, *Alt som ikke dreper*)
Pælm pukkstein, pønkere! (Gatas Parlament, *Powell Penetrerer Petersen*)

Substantivet har blitt avledet av substantivet *punk/pøn* ved tilføyning av suffikset *-er*. Dette suffikset er for det mest brukt til å danne 'nomina agentis' av verb, her er det likevel tilføyet til et substantiv. Faarlund et al. (1997, s. 105) sier at suffikset *-er* kan også brukes til å lage personbetegnelser. Ordet følger norske bøyingsregler og får *-e*-endelse i ubestemt form flertall.

Verbet **punke** betyr 'å lage punk' eller 'å oppføre seg som en protestungdom'. Ordet er avledet av substantivet *punk* ved hjelp av konversjon. Det betyr at avledningen har blitt overført til en annen ordklasse uten tilføyning av noen endelser. Verbet har altså den samme stammen som substantivet. Ordet *punke* er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*. Selv om verbet har en engelsk-lignende skrivemåte er det uttalt på norsk vis med [ø]. I eksempelet nedenfor opptrer verbet i perfektum partisipp form med adjektivisk funksjon:

Førr selv om æ e uskolert og punka som Disorder (Tungtvann, Landstryker)

Interessant er ordet *funk*. Substantivet er ikke registrert i *BKO*, *NNO* eller *NSO*. I tekstene har det to skrivemåter, en engelsk og en norvagisert: *funk* og *fønk*:

funken er rå (Uro, Ambasadeghetto)

Det er du som har fønken (Uro, Bakventland)

Skrivemåten med *ø* stemmer med den norske uttalen og prinsippet V17 (Sandøy, 2000, s. 238). Det er trolig på grunn av likheten til ordet *punk* at *funk* har blitt behandlet lignende. Substantivet får *-en*-endelsen i bestemt form entall.

Det finnes også en sammensetning: *fiskefunk* og *fiske-funken*:

*Fire flate flyndrer lager fiskefunk som fenger og går – hei!/
Fiske-funken funker fett og framhever refrenget som er – hei!* (Gatas Parlament, Fiskehistorier)

Sammensetningen er skrevet uten og med bindestrek i den samme sangen. Det kan være et tegn på at ordet fremdeles føles litt fremmed.

Det engelske adjektivet *funky* har også blitt lånt av rapperne, men det er ikke registrert i ordbøkene. Ordet blir uttalt med [ø], men skrivemåten er engelsk:

en gyngende ambasadør for funky, freshe fiskerim (Gatas Parlament, Fiskehistorier)

Som man kan se i eksempelet ovenfor, er ordet ikke bøydt i flertall. Graedler (1998, s. 101-103) påpeker at mange av importerte adjektiv som slutter på *-y* ikke blir bøyde (se kap. 3.5.2). Adjektivet *funky* er altså lite integrert i de norske bøyningsmønstrene.

Det er også et interessant eksempel på bruk av substantivet *fønk*. I setningen nedenfor har det en adjektivisk funksjon:

Lex Lutor i fønk kappe majestatisk på tronen (Uro, Bakventland)

I engelsk er det vanlig å sette to substantiver på denne måten f.eks. *price tag*, *company portal*, *substitute appearance*, men i norsk er det vanligere å danne sammensetninger i stedet.

Pop er navnet på den mest populære musikkgenren, og det er et forholdsvis gammelt importord i norsk. Uttalen skaper ingen problemer for nordmenn, men den engelske skrivemåten bryter med norske rettskrivningsregler. Etter en kort vokal skal det være dobbel konsonant eller en konsonantgruppe. I *BKO* og *NNO* er den engelske og den norvagiserte formen *popp* likestilt, men i tekstene er kun den engelske formen brukt:

laga pop så pene som johnny depp (Side Brok, *Inn*)

Substantivet forekommer i tekstene bare i posisjoner som ikke krever bøyning, derfor er det vanskelig å si noe om ordets tilpassing til norsk bøyningssystem.

Et tegn på morfologisk integrering i det norske språket kan være bruk av ordet til å danne nye ord. Med substantivet *pop* finnes det seks sammensetninger i tekstene: ***drittpop, popdritt, popmusikk, popstjernelivet, listepop, gatepop***:

med gatepop av byduer i dur (Karpe Diem, *Byduer i dur*)

popstjernelivet det er bare drittfett (Erik og Kriss, *Reisebrev*)

Tre av disse sammensetningene er av typen engelsk ledd + norsk ledd, og de andre tre er av typen norsk ledd + engelsk ledd. Alle sammensetningene er skrevet sammen som viser at ordet *pop* ikke føles så fremmed.

Den neste mest populære musikkgenren er **rock**. Substantivet er registrert i *BKO* og *NNO*. Ordet skaper ingen problemer til norsk uttale, men det har kun den engelske skrivemåten. Ifølge prinsippet K2 (Sandøy, 2000, s. 226) skulle substantivet skrives *rokk*. I tekstene finnes det ingen eksempler på bøyde former, men det finnes to avledninger: verbet **rocke** og substantivet **rocker**.

Verbet har blitt konvertert av substantivet *rock*, og har blitt tilføyet infinitivsendelsen *-e*. Ordet finnes i *BKO* og *NNO*, og blir definert slik: “danse rock and roll”. Eksempelene nedenfor viser imidlertid at ordet har fått flere betydninger:

da jeg ville rocke til dansemusikken (Gatas Parlament, *Kammerater*)

og når vi rocker i Tønsberg har vi nådd første stopp (Erik og Kriss, *Medvind*)

Den eldste solgte bønner, rocka speed og eide gunner. (Klovner i kamp, *Nattens Sønner*)

I første frasen er *rocke* brukt i en videre betydning enn oppgitt i ordboka, det er å danse eller bevege seg til musikken generelt. Betydningen av verbet i andre eksempelet nærmer seg den engelske betydningen “to rouse to excitement (as by performing rock music) <rocked the crowd>” (Merriam-Webster, 2013). Det er litt usikker hva egentlig *rocka speed* i tredje eksempelet står for men, det bare viser at ordet har fått sitt eget liv i den norske slangen. Slik som substantivet *rock* stiller uttalen av verbet ingen problemer for norske. Skrivemåten stemmer likevel ikke med norsk rettskrivning. Verbet er plassert i første bøyingsklasse og er bøyd etter det norske mønsteret:

rocke – infinitiv, normalisert

rocker, rocka – presens, normalisert

rocka – preteritum, normalisert

En person som driver med eller er tilhenger av rockmusikk, er en **rocker**. Ordet finnes ikke i *BKO*, *NNO* eller *NSO*. Det er derfor vanskelig å si om substantivet har blitt lånt fra engelsk og tilpasset norsk bøyingsstruktur eller om det har blitt dannet på norsk basis ved hjelp av suffiks *-er*. Uttalen av ordet er ikke problematisk for nordmenn, men skrivemåten har beholdt den engelske konsonantgruppen *ck* som i norsk skal egentlig norvageres til *kk* (Sandøy, 2000, s. 226):

Og visst pokker kan rockerne la seg lokke til å hoppe til de bråkete folkene (Gatas Parlament, *Staten og kapitalen*)

Substantivet er brukt i dette eksempelet i bestemt form flertall og har fått den norske bøyningssuffikset *-ne*.

Av substantivet *rock* har det blitt dannet et par sammensetninger: ***punkrock-hopping***, ***sirup-rock***, ***tungrock***:

Det var verken break eller pop-locking, punkrock-hopping, eller noe sånt du ville (Samvirkelaget, *Arbeiderbevegelsen*)

resirkulert sirup-rock og skikkelig billig pop (Gatas Parlament, *Goodshit Radio Anthem 2*)

De to første sammensetningene er skrevet med bindestrek og det avviker fra norsk rettskrivning. Sammensetninger skal skrives som ett ord i norsk, slik som *tungrock*. Faarlund et al. (1997, s. 90) sier at bindestrek er ofte bruk ved uvanlige og lange

sammensatte ord. Dette kan være en forklaring for bruk av bindestrek i *punkrock-hopping* og *sirup-rock*.

I tillegg til de engelske navnene på musikkgenre brukes det andre engelske musikkord i norsk. Her tilhører f.eks. ordet **hit**. Substantivet er registrert i *BKO* og *NNO* med to former, en med en *t* og en med dobbel *t* som oppfyller kravet om dobbel vokal etter en kort vokal. Den engelske uttalen skaper ikke problemer for norsk uttale. I tekstene blir dobbelt *t* brukt bare i bestemt form entall, altså før endelsen som begynner med en vokal:

kvar gong ej åpna kjefta så e det en hit (Side Brok, *Kassegitara*)

Du har rett i at detta er nesten som den derre hitten vi henta fra syttitallet. (Samvirkelaget, *Itjnå*)

Men jeg er typen til å svare på den dærre hit'en (Gatas Parlament, *F.E.M.I.N.I.S.T.*)

vi er på hits for kids (Erik og Kriss, *Tabu*)

levera hitsa til alle kidsa (Side Brok, *Rist med raua*)

Overraskende nok får *hit* en apostrof foran bøyningsendelsen i sangen av Gatas Parlament. Dette kan innebære at ordet føles fremdeles fremmed. Substantivet har blitt tildelt hankjønn, men det er ikke helt integrert i norsk bøyningssystem. Ordet får det engelske flertallssuffikset *-s* i flertall, og i bestemt form flertall blir også den norske endelsen lagt til. Ordet bøyes altså slik:

en hit – hitten – hits – hitsa

Ordet følger det samme bøyingsmønsteret i flertall som ordet *beat* og *tag*. Fordobling av *-t*-en i bestemt form entall minner om bøyning av noen ord på *-m* som *lem* – *lemmen*, *program* – *programmet*.

Gatas Parlament bruker også et sammensatt importord *hit single*. I deres sang har substantivet fått en norvagisert form **en hitsingel**:

vi har en hitsingel her (Gatas Parlament, *Trudelattan-lei*)

Sammensetningen har blitt skrevet sammen som svarer til norske rettskrivingsregler, og ordet *single* har blitt erstattet med en norvagisert form *singel* som svarer til norsk uttale. Begge formene av substantivet *singel* finnes i *BKO* og *NNO*. Etter substantivet *singel* har sammensetningen fått hankjønn.

Et interessant eksempel er ordet **mikk**. Dette kan være en forkorting av ordet *mikrofon*, eller en norvagisert form av det engelske kortordet *mic* som også står for *microphone*. Ordet finnes ikke i ordbøkene. I tekstene forekommer begge former, men den norske varianten dominerer:

mitt kjøkkenbestikk er en mikk av rusfritt stål (Evig poesi, *Åndelig føde*)

og ser han en mic så e han alltit max klar (Side Brok, *Si eiga rås*)

ej massa i mikke som andre tyte i telefone (Side Brok, *Mas*)

En sann kriger, på mikken en sannsiger (Tungtvann, *Landstryker*)

I alle eksemplene er kortordet uttalt på norsk som /mik/, til og med i setningen der ordet har blitt skrevet på engelsk vis. Som eksemplene viser, blir substantivet bøyd i bestemt form entall og får det norske suffikset *-en*.

Rapperne bruker også sammensetninger dannet med *mikk* som ledd: **mikkstativ**, **det mikkstativet**:

einaste rappar i norge med mikkstativ (Side Brok, *Inn*)

river det mikkstativet ned (Gatas Parlament, *Rackers Delight*)

Sammensetningen kan være en forkortelse av ordet *mikrofonstativ*. Når en del av et ord blir utelatt, men betydningen av ordet forblir den samme kalles det for ellipse (Graedler & Johansson, 2002, s. 202-204). Sammensetningen *mikrofonstativ* er registrert i *BKO* med definisjon “overf: talerør”. I eksemplene ovenfor er det likevel den bokstavelige betydningen som passer bedre.

Rapperne bruker også et engelsk initialord **CD**. Forkortingen står for *compact disc* og den er registrert i *BKO* og *NNO*. I alle eksemplene i tekstene blir ordet uttalt på norsk måte, altså /se:de/. Initialord skrives med store bokstaver, men ord som er ofte i bruk får gjerne skrivemåten med små bokstaver, og denne skrivemåten dominerer i tekstene:

og gi deg en cd (Nabolaget, *Shorty*)
hørte at cd'en fikk treer (Uro, *Oslo tilstand*)
selge null cd-er (Karpe Diem, *Fly, baba*)

Det finnes allikevel stor variasjon i skrivemåten av *CD* med suffikser:

en cd, cd – ubestemt form, entall
den Cden, cd'en, CD-en, cdn min – bestemt form, entall
cd-er – bestemt form, flertall

Årsaket til dette kan være mangel på klare regler angående skrivemåten av initialord (se kap 5.1.1, ordet *MC*). Resultatet er at alle måter er i bruk: store og små bokstaver, bindestrek, apostrof og noen ganger ingen tegn foran bøyningssuffixer. Ordet blir allikevel bøyd med norske bøyningssuffikser som betyr at det er godt tilpasset det norske bøyningssystemet.

En annen måte å behandle importord på er å erstatte dem med norske ord. Graedler og Johansson (2002, s. 211) kaller det for 'substitusjon'. Substitusjon omfatter bl.a. utvidelse av betydningen av ord som har allerede eksistert i språket, altså 'betydningslån' (Graedler & Johansson, 2002, s. 218; Leira, 1992, s. 48) Substantivene *plate* og *skive* er gode eksempler på et slikt lån. Betydningen av de ordene ble utvidet til 'CD, plate med musikk':

Kjøp skiva mi, så blir ingen du kjenner videre triste. (Gatas Parlament, *Hokus pokus*)
og la plata gå ront og ront som på repeat (Side Brok, *Inn*)

Fordelen med substitusjon av engelske importord med norske, er at de stiller ingen problemer til det norske språkssystemet.

Det forekommer også andre engelske importord, men de er sjeldent bruk i tekstene. Noen av dem kan regnes blant fremmedord, f.eks.: *bridgen, loop, soundcheck, sound, min sound, coveret, compilations, keyboard, mp3, soundtrack, tracks, lines, ep, backstage, groupies*, mens andre er mer eller mindre tilpasset. Følgende eksempler opptrer i både ubestemt og bestemt form entall, noe som innebærer at de har blitt tildelt

kjønn: *fans, fansen, en singel, singelen, crew, crewet, band, et band, bandet, live-band, show, showet.*

5.2.2 Slang og hverdagsspråk

Denne gruppen består av ord som er brukt i hverdagen. Noen ord er registrert i *BKO* og *NNO* mens andre er nye. Her hører til ord som *tøff*, *digge* og *business*.

Verbet ***chille*** forekommer ganske ofte i tekstene, men det er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*. Ordet er med i *NSO* med to betydninger “slappe av, roe seg ned” og “hygge seg, ha det fint, nyte livet” (Tryti, 2008, s. 57). Ordet stammer fra engelsk partikkelverb *chill out*, men i norsk har partikkelen blitt utelatt. Dette er et eksempel på ellipse. Ordet forbeholder den engelske skrivemåten og rapperne uttaler det på engelsk vis med [tʃ]. Verbet har fått norsk infinitivsendelse *-e*, og i *NSO* er to former av dette ordet oppført: *chille* og *chille'n*. Begge formene forekommer i tekstene:

når ej e sånn her he til og med ej lyst å chille med mej (Side Brok, *Ej ser*)

til en nydelig plass der vi chillern et sekund (Nabolaget, *Shorty*)

jeg husker tia, vi chilla'n i senga (Nabolaget, *Du og meg*)

Chicksa vi chiller med, sier at de vil noe mer (Gatas Parlament, *Ute etter en ting*)

Men chill'a, dere er jo ikke lærde nok,/ så ikke hat fordi du ikke kjenner RV godt (Gatas Parlament, *Ute etter en ting*)

der hvor de chiller'n oppi villaer (Karpe Diem, *Vestkantsvartinga*)

Den *-n* endelsen er veldig interessant. Den kan være en forkortelse av *den* som forekommer i dialektale uttrykk som *roe'n* av *roe den*. Likheten i betydningene av begge de frasene kan være grunnen til at *den* blir brukt også ved verbet *chill*. Verbet er bøydd som verb fra første bøyningsklasse og får *-a* endelse i preteritum:

chille – infinitiv

chiller, chillern, chiller'n – presens

chilla'n' – preteritum

chill'a – imperativ

Det ble også avledet et substantiv og et adjektiv ved hjelp av konversjon, begge former er altså *chill*. Ordene finnes ikke i *BKO* eller *NNO*. I *NSO* finnes det adjektivet *chill* med betydningene “bra, fin, kul” og “deilig, lekker” (Tryti, 2008, s. 57). Substantivet er brukt i betydningen 'avslapping, avkopling'. Begge avledninger har beholdt den engelske skrivemåten og uttalen. Når det gjelder substantivet blir det brukt bare i ubestemt form entall så det er umulig å si noe om dets bøyning:

Gløm at du aldri har klart å føl dæ helt normal/ Det e chill, mann (Tungtvann, *Mørketid*)
er det kjipt at det aldri er noe chill (Gatas Parlament, *Goodshit Radio Anthem II*)

Adjektivet blir derimot delvis bøyd. Det får ingen endelse i intetkjønn, men i flertall får det *-e*-endelse:

pluss masse andre venner som er chille mest (Gatas Parlament, *Kammerater*)
det er'ke så chill/ med en fyllatelefon fra hvert jævla vorspiel (Karpe Diem, *Halla lille nykommer*)
Hun var som tatt rett ut av en film/ chill, smart, pen kul og så snill (Karpe Diem, *Under Overflaten*)

Det er en gruppe av norske adjektiv som ikke får noen endelse i intetkjønn. Faarlund et al. (1997, s. 372-374) regner til denne klassen adjektiv på *-ig*, *-lig/leg* og noen på *-ug* (rolig *koselig*, *vettug*), adjektiv på *-tt* eller konsonant + *-t* (*kort*, *lett*), adjektiv på *-sk* som betegner nasjonalitet (*norsk*, *polsk*) og andre som har mer enn en stavelse (*fantastisk*, *mekanisk*), pluss noen med komplisert konsonantgruppe (*glemsk*, *hatsk*), adjektiv med suffikset *-et*, *-ut* (*bakket*, *firkantet*), og noen adjektiv på *-d* eller *-s* (*fremmed*, *daglidags*). Adjektivet *chill* passer imidlertid ikke til denne klassen. Det ligner på det norske ordet *snill* som bøyes med suffikset *-t* i motsetning til *chill*:

snill – snilt – snille
chill – chill – chille

Avvik fra dette mønsteret viser at ordet ikke er helt tilpasset det norske bøyningssystemet. Selv om adjektivet *chill* er ikke fullt integrert i det norske språket, er

det verdt å merke seg at det ikke finnes en tilsvarende form i engelsk. Både verbet *chille* og dets avledninger har fått helt uavhengig liv i norsk.

Et annet ord som ofte er brukt og som ikke er registrert i *BKO* eller *NNO*, er ***deal***. Ordet betyr 'avtale, handel' og uttrykket *big deal* betyr 'noe spesielt/kult'. Substantivet beholder den engelske uttalen og skrivemåten:

vi er fra bærum d'er da pokker ingen big deal (Erik og Kriss, *Stedet mitt*)

deals på femti prosent (Uro, *Bakvendtland*)

og det er mulig å gjøre dealer (Gatas Parlament, *Dagens avis*)

Et viktig steg i integreringsprosessen er tildeling av kjønn. Bruken av determinativet *ingen* tyder på at ordet har fått hankjønn. Når det gjelder bøyning, er ordet bare delvis tilpasset det norske systemet. Substantivet får enten den engelske eller den norske bøyningsendelsen: *-s* eller *-er* i flertall.

Ordet har også en avledning, et verb ***å deale***. Det ble konvertert fra substantivet *deal* og lagt til infinitivsendelse *-e*. Ordet finnes ikke i *BKO* eller *NNO*, men det finnes i *NSO*. Verbet har beholdt den engelske uttalen og skrivemåten:

per spelmann he lagt opp og bjynt å deale (Side Brok, *Fesjå*)

lei av å måtte deale med så jævla mange idioter (Karpe Diem, *Solskinn*)

I det første eksempelet er verbet brukt med betydningen "selge narkotika" (Tryti, 2008, s. 62). I andre setningen har man å gjøre med oversatt engelsk partikkelverb *to deal with*. I norsk har partikkelen blitt direkte oversatt til *med*. Tryti (2008, s. 62) oppgir to betydninger av verbet *deale med* "ta tak i, ordne opp i" og "flørte med, være i innledningsfasen til et forhold". Det er den første betydningen som verbet er brukt i eksempelet ovenfor, men den andre betydningen har ikke et motsvar i engelsk. Det betyr at ordet har begynt å være uavhengig i den norske sammenheng. Erstatting av den engelske partikkelen er en viktig del i integreringsprosessen av engelske importord (se kap. 3.5.1). I tekstene blir ordet kun brukt i infinitivsformer så det er umulig å si noe om dets tilpasning til det norske bøyningssystemet.

Et annet ord knyttet med denne ordfamilien, er substantivet ***dealer***. Det er et slangord for "narkotikaselger" eller rett og slett "selger, forhandler" (Tryti, 2008, s. 62).

Ordet finnes ikke i *BKO* eller *NNO*. Det har blitt enten direkte lånt fra engelsk eller dannet i norsk ved hjelp av suffikset *-er*. Endelsen er egentlig ikke så ofte tilføyet til substantiver, men den er produktiv ved danning av substantiver av verb (Faarlund et al. 1997, s. 103-104). Substantivet *deal* har beholdt den engelske uttalen og skrivemåten:

alle bygder har egen dealer, / står på hjørnet men ingen tviler, for alle veit at alle tier
(Nabolaget, *Jeg repper innlandet*)

I tekstene har ordet blitt brukt bare i ubestemt form entall, derfor er det vanskelig å si noe om integreringen til det norske bøyningssystemet. Suffikset er likevel norsk så det skulle ikke være problematisk å sette substantivet i et norsk bøyningsmønster.

Det engelske ordet ***kid*** blir ofte brukt når rappere snakker om barn eller ungdommer. Ordet er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*, det forekommer bare som forleddet i *kidnappe*, men betydningen av den sammensetningen er ikke knyttet med betydningen av selve ordet *kid*. Substantiver er oppført likevel *NSO*. Uttalen skaper ingen problemer for norske, men den engelske skrivemåten bryter med norske rettskrivningsregler. Det skal forekomme dobbel konsonant etter en kort vokal, men i tekstene får substantivet dobbel *k* kun foran endelsen *-en*:

levera hitsa til alle kidsa (Side Brok, *Rist med raua*)

vi er bare kids (Klovner i kamp, *Fresh*)

Om et år så kangler du med kidden din om leikepenger (Gatas Parlament, *Unger*)

Han var en liten kid (Gatas Parlament, *Rackers Delight*)

Substantivet har blitt tildelt hankjønn. Som man kan se i eksemplene ovenfor blir substantivet bøyd i tall og bestemthet. Bøyningsmønsteret ser slik ut:

en kid – entall, ubestemt form

kidden – entall, bestemt form

kids – flertall, ubestemt form, engelsk bøyningssuffiks

kidsa – flertall, bestemt form, engelsk og norsk bøyningssuffiks

Substantivet er bare delvis tilpasset norsk bøyningsmønster. Ordet får den norske bøyningssuffixen *-en* i bestemt form entall, men bøyningen i flertall blir mer

komplisert. I ubestemt form får substantivet engelsk bøyningsendelse *-s*, og det blir *kids*. I bestemt form blir norsk endelse *-a* limt til den engelske *-s-en*. Dette mønsteret virker svært produktivt for engelske enstavelsesord. Her hører til ordene *beat*, *hit*, *tag* og *kid*.

Ifølge Graedler og Johansson (2002, s. 176) er kun 1% av alle engelske importord i skriftlig materiale adverb og rundt 0,5% i muntlig materiale. I tekstene forekommer ett adverb mange ganger, og det er ordet *please*. Ordet er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*, men det er oppført i *NSO*. Adverbet betyr hovedsakelig det samme som norsk *vær så snill*, men det kan også bli brukt som “a function word to express scornful disagreement, disapproval or disbelief <you believe that? Oh, please>” (Merriam Webster, 2013). I denne betydningen har ordet blitt brukt i det siste eksempelet nedenfor. Adverbet er uttalt på engelsk måte /pli:z/ eller på norsk med ustemt frikativ /pli:s/. Ordet er for det meste skrevet på engelsk vis, men det finnes likevel et par eksempler på mer ortofon skrivemåte:

please gi meg et kart og en plan (Klovner i kamp, *Vekk meg*)

Det vakke meningen, så *plis* spar på blodet (Erik og Kriss, *Bråkemaker*)

og at me ikkje he skills, *steez/* eller *flows* og *beats...* bonde *please!* (Side Brok, Å-å)

Den norvagiserte formen *plis* passer bedre til norske rettskrivningsregler og stemmer med prinsippet V4 (Sandøy, 2000, s. 232, 238). Tryti (2008, s. 270) oppgir også andre alternative skrivemåter: *pleeze*, *pliis*, *pliiis*, *plix*, *pliizz*.

Ordet *baby* er et veletablert lån i norsk med betydningen “spedbarn” (*BKO* og *NNO*). Rapperne bruker i tekstene imidlertid en annen, mer uformell betydning av dette ordet: “a word you can use when talking to your wife, husband or lover” (Cambridge University Press, 2013):

eller *baby*, ka syns De? (Side Brok, *Mann med mannera*)

hei *beibi* *plis* bli *blid* igjen (Klovner i kamp, *Det va'kke det jeg sa*)

Ordet brukes også når man henvender seg til en tiltrekkende kvinne:

*håper du brenner med baby (Erik og Kriss, *Lighter*)*

*Yo baby, står til?! (Klovner i kamp, *Våte drømmer*)*

Substantivet beholder for det meste sin engelske skrivemåte *baby*, men en norvagisert skrivemåte *beibi* forekommer også. Den stemmer med prinsippet V23 om å erstatte *a* uttalt som /ei/ med *ei*, og i tillegg blir -y på slutten byttet mot -i som svarer med norsk uttalen og prinsippet V4 (Sandøy, 2000, s. 238). I *BKO* og *NNO* er et bøyningsmønster for dette ordet oppgitt, men i tekstene er ordet brukt bare i ubestemt form entall.

En engelsk diminutiv form av substantivet *baby* er også brukt i norsk. Formen *babe* finnes ikke i *BKO* eller *NNO*, men begge former er registrerte i *NSO*. Den første betydningen for ordet *babe* er “tiltrekkende ung kvinne” og den andre “brukt i tiltale til kvinne” (Tryti, 2008, s. 18). Substantivet er brukt med begge betydningene i eksemplene nedenfor:

*Gi meg Sandvika beibsa jeg trenger no mer (Nabolaget, *Ladies Room*)*

*okay babe jeg skjønner hva du prøver å si (Klovner i kamp, *Spenn*)*

Ordet blir uttalt på engelsk måte som /beib/. Skrivemåten er enten engelsk eller norvagisert. Formen *beibsa* i bestemt form flertall minner om måten en del andre engelske enstavelsesord (*kid*, *beat*) er bøyd på.

Et annet interessant eksempel er ordet *cash*. Under termen *cash* står det i *BKO* at det er et adjektiv som betyr “kontant”. I *NNO* er det ingen treff. I *NSO* derimot, opptrer ordet som substantiv med betydninger “1 kontanter; 2 penger” (Tryti, 2008, s. 56). Som substantiv forekommer ordet i tekstene. Den engelske skrivemåten og uttalen /kæʃ/ blir brukt av rapperne:

*jeg vikke jobbe mer men vil ha mer cash (Nabolaget, *Slik det går*)*

*vi er egentlig imot penger, men vi trenger no' cash (Gatas Parlament, *Rackers Delight*)*

I alle setningene er ordet brukt i posisjoner som ikke krever bøyning, derfor er det umulig å si noe om bøyningsmønsteret substantivet følger. Med sin opprinnelige uttalen og skrivemåten, er *cash* et eksempel på fremmedord.

I tekstene forekommer uttrykkene *flash cash* og *cash rules everything around me*:

sleng penga i været flash cash og spenn (Klovner i kamp, *Glade dager*)

Cash rules everything around me (Karpe Diem, *Krølla femti lapp y'all*)

Det siste uttrykket hentyder til rapsangen *C.R.E.A.M* av Wu Tang Clan fra 1993. Forkortelsen står nettopp for Cash Rules Everything Around Me.

Erik og Kriss har dannet en sammensetning *cashoplasma*. Leddene i sammensetningen blir knyttet sammen med binde-o:

bare at havlparten av blodet ditt er blitt til cashoplasma (Erik og Kriss, *Oppblåst på livstid*)

Ifølge *Norsk Referansegrammatikk* (Faarlund et al., 1997, s. 70) opptre binde-o bare i noen sammensatte ord av fremmed opphav. Her blir binde-o brukt til å lage et nytt ord. Forleddet av denne sammensetningen er engelsk og etterleddet er av gresk opprinnelse. Ordet *cash* kunne vel virke såpass fremmed at det ikke passet å bruke en norsk binde-element. Sammensetningen er likevel et godt eksempel på rappers kreativitet og deres lek med språket.

Neste eksempelet er ordet *party* med betydningen 'fest'. Ordet er registrert i alle tre ordbøkene. Den engelske uttalen stiller ikke problemer for norsk uttale. Substantivet beholder den engelske skrivemåten i tekstene, selv om ifølge prinsippet V4 skulle den norvagiseres til *parti*. Grunnen til at *party* er fremdeles skrevet på engelsk vis, er at det allerede finnes et substantiv *parti*, og det har en annen betydning. Slik blir *party* brukt i tekstene:

Ey, vi lager party her hele natta (Nabolaget, *Dirty Dance*)

Det er et harry party (Tungtvann, *Mørketid*)

Jeg vil se deg riste med, fordi nå er du på party (Gatas Parlament, *Kammerater*)

Som eksemplene viser blir ordet tildelt intetkjønn. Analogien med et annet norsk ord er en av faktorene som påvirker valget av kjønn (se kap. 3.5.3). Her kan likheten til ordet *parti* være en forklaring på tildeling av intetkjønn (Graedler & Johansson, 2002, s. 186). I tekstene er ordet brukt bare i ubestemt form entall som sier lite om substantivets tilpassing til norsk bøyningssystem.

Det har blitt dannet et par sammensetninger med ordet *party* som ledd. De er: ***partybrems*, *partyprinser*, *proletarparty***:

Vi har et proletarparty – en arbeiderklassefest (Gatas Parlament, Proletarparty)
den som er en partybrems innlemmes på et aldershjem (Erik og Kriss, Sleng hendene oppe)
hun kjemper hardt for å få ha seg med noen wannabees, / has beens og partyprinser hun må ikke stå på lister (Erik og Kriss, Bytryne)

Disse sammensetningene har ingen binde-element mellom leddene, og det er det mest vanlige. Når det gjelder måten ordene blir satt sammen, er *partybrems* og *partyprinser* eksempler på sammensetning av typen norsk ledd + engelsk ledd, mens *proletarparty* er av typen engelsk ledd + norsk ledd.

Ifølge undersøkelser utgjør adjektiv bare rundt 8-10% av alle engelske importord (Graedler & Johansson, 2002, s. 176). I tekstene finnes det et par adjektiv som forekommer ofte, er registrerte i *BKO* og *NNO*, og har allerede en trygg plass i det norske språket. Her er det snakk om adjektivene: *teit*, *tøff*, *streit* og *smart*. Bare *teit* og *streit* er med i *NSO*, noe som viser at *tøff* og *smart* blir ikke lenger betraktet som slangord.

Adjektivet ***teit*** kommer fra engelsk *tight*. Det betyr “stram” (*BKO* og *NNO*) eller i slang “dum, tåpelig, ubegavet” (Tryti, 2008, s. 375). I ordbøkene er den norvagiserte skrivemåten den eneste formen som er oppført. Denne skrivemåten svarer til norsk uttale av dette ordet. Ifølge prinsippet V21 (Sandøy, 2000, s. 236) skal *igh* uttalt som [ai] norvagiseres imidlertid til *ai*. Sandøy (2000, s. 236) forklarer at noen importord har blitt allikevel normert med *ei* i stedet. I tekstene blir både den engelske og den norske skrivemåten brukt:

tight og tyste (Side Brok, Side Brooklyn)

hvem på vestkanten bryr seg vel om feite rim og tighte fills (Erik og Kriss, *Vestkantrap the remix*)

virka feit med den teiteste sveisen/ hun ble tightere kanskje åleit (Erik og Kriss, *Ølbriller*)

Kommer det en artikkel som slenger dritt om oss, så synes du den er teit (Gatas Parlament, *Ute etter en ting*)

men ta en løpelapp om økt kjøpekraft og hvorfor ledelsen er teite! (Samvirkelaget, *Streikevakt*)

Det er interessant at i den tredje setningen har begge skrivemåter blitt brukt. Det har kanskje vært meningen å markere ulike betydninger: 'dum' og 'tynnere', men i betydningen 'dum' kan den engelske formen også bli brukt, som i det første eksempelet fra sangen *Side Brooklyn* der Thorstein Hyl beskriver seg selv i som tight, tyste og elendig. I den andre eksempelet *tighte fills* står for dårlig, dum tekst. Adjektivet blir bøydd slik som ordet *kort*, som betyr at ingen endelse blir tilføyet i intetkjønn (se beskrivelse av adjektivet *chill* ovenfor). I eksemplene forekommer adjektivet også i komparativ og superlativ bunden form:

tight, teit – entall

tighte, teite – flertall

tightere – komparativ form

den teiteste – superlativ bunden form

Adjektivet er godt integrert i det norske bøyningssystemet, til tross for at skrivemåten fremdeles varierer.

Engelsk *tough* har gitt opphav til adjektivet **tøff**. Hoved betydninger av **tøff** som er oppførte i *BKO* er “modig”, “slitsom” og “moteriktig”. Skrivemåten har blitt norvagisert ifølge prinsippene om tilpasningen: *ou* som uttales på engelsk som /ʌ/ skal norvagiseres til *ø* som svarer med den norske uttalen (prinsippet V17) og konsonanter *gh* skal erstattes med dobbel *f* (prinsippet K10) (Sandøy, 2000, s. 238-239). I tekstene bruker rapperne kun den norvagiserte skrivemåten:

prøver itte å være tøff (Nabolaget, *Noe spesielt*)

de store tøffe storebrødrene har plutselig blitt fedre (Erik og Kriss, *Borte bra*)

det å reise seg er tøft (Klovner i kamp, *Nattens Sønner*)

Adjektivet bøyes slik som adjektivet *trygg* med forenkling av dobbelt konsonant foran -t i intetkjønn:

tøff – hankjønn og hunkjønn

tøft – intetkjønn

tøffe – flertall

Rapperne følger de offisielle reglene angående rettskrivning og bøyning. Adjektivet viser en sterk tilpassing til det norske språket.

Det er verdt å merke seg at adjektivene har fått andre betydninger i norsk enn de har i engelsk. Graedler og Johansson (2002, s. 122) påpeker at ord som er vanlige på engelsk kan betraktes som slang på norsk: “Tough, cheap og tight har ikke de samme evaluerende funksjon på engelsk som tøft, kjipt og teit”.

Neste eksempelet er adjektivet *streit*. Betydningene av dette ordet som er oppførte i *BKO* og *NNO* er “grei, hederlig, borgerlig, veletablert”, “endefram, uten improvisasjoner” i tilknytting til musikken, og “ikke homoseksuell, ikke kriminell”. Tryti (2008, s. 353-354) oppgir to andre betydninger i tillegg: “endefrem, liketil, grei, ukomplisert” og “stoff-fri” i sammenheng med narkotika. I tekstene er adjektivet brukt i ulike betydninger. Den norvagiserte formen avspeiler den norske uttalen av ordet, og er i samsvar med prinsippet V23 som sier at *aigh* uttalt på norsk som [ei] skal norvagiseres til *ei*. Den engelske skrivemåten *straight* er likevel også registrert i *BKO*, *NNO* og *NSO*. Ordet er skrevet kun på norsk vis av rapperne:

teke på mej dress og leika alltit streit (Side Brok, Meina alt ej sei)

dere skjønner det har vel blitt bedt streitere bønner (Gatas Parlament, Futurama 15)

og det er streit og det er fint (Karpe Diem, Vestkantsvartinga)

homser plager streite (Uro, Bakvendtland)

Adjektivet blir bøyd slik som det norske ordet *kort*, altså uten noen bøyningssuffiks i intetkjønn. I eksemplene ovenfor er ordet brukt også i komparativ form. Adjektivet bøyes slik:

streit – entall hankjønn og intetkjønn

streite – flertall

streitere – komparativ form

Ordet er godt integrert i det norske språket, både når det gjelder uttalen, skrivemåten og bøyningen.

Smart er et annet adjektiv som har blitt populært. *BKO* definerer det slik “lur, dreven” eller “fiks, moderne”. Den engelske uttalen og skrivemåten står ikke i strid med de norske reglene:

e den smartaste kar i verda (Side Brok, *Meina alt ej sei*)

er smart med start fra bunn igjen (Erik og Kriss, *Borte bra*)

Adjektivet har ikke blitt brukt i intetkjønn eller flertall i tekstene, men det finnes et eksempel på superlativ bunden form: *den smarteste*.

En smart person er en *smarting*. Ordet har blitt avledet på norsk basis ved tilføyning av suffikset *-ing*. Substantivet er registrert i *BKO* og *NNO* med betydningen “smart fyr”, mens i teksten er ordet brukt ironisk:

Ikke vær sånn en jævla smarting (Gatas Parlament, *Kammerater*)

Suffikset *-ing* er ganske produktivt for å lage karakteriserende personbetegnelser av adjektiv med en stavelse (Leira, 1992; *NNO*).

Den engelske sammensetningen *smartass*, som tolkes til “viktigper”, har blitt brukt av Klovner i kamp:

det sa du sist gang også mister smartass artist (Klovner i kamp, *Spenn*)

Bruk av ordet *smart* i nye ord, som er oppførte i ordbøken (*smarting*) tyder på at ordet har fått seg en trygg plass i det norske språket.

En del forholdsvis nye engelske adjektiv er også brukt av rapperne. Først skal adjektivet *fresh* bli omtalt. Ordet er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*. Det er allikevel oppført i *NSO* med betydningene “frisk, opplagt, nydusjet og velstelt” og “tøff, kul, stilig” (Tryti, 2008, s. 109). Den engelske uttalen er uproblematisk for nordmenn. Adjektivet har beholdt den engelske skrivemåten i tekstene:

hadde en fresh hockeypigg – rett ut av Rocky fire (Uro, *Ambassadeghetto*)

Vi speller best, slenger fresht (Gatas Parlament, Ute etter en ting)
funky, freshe fiskerim (Gatas Parlament, Fiskehistorier)
ny tid, yeah, freshere enn munnskyll (Karpe Diem, Stjerner)

Som eksemplene viser er adjektivet bøyd i kjønn, tall og grad. Ordet følger hovedbøyningsparadigme for norske adjektiv (se kap. 3.5.2):

fresh – han- og hunkjønn
fresht – intetkjønn
freshe – flertall
freshere – komparativ form

Adjektivet *fresh* viser strek tilpassing til det norske bøyingssystemet, selv om ordet ikke er registrert i ordbøkene og fremdeles er skrevet på engelsk vis.

Adjektivet *hot* finnes ikke i *BKO* eller *NNO*. Det er likevel registrert i *NSO* med fire forskjellige betydninger: “1 moderne, trendy, aktuell 2 tiltrekkende, sexy 3 varmblodig, lidenskapelig 4 forbundet med ulovlig virksomhet og derfor risikabel å befatte seg med” (Tryti, 2008, s. 159). Den engelske uttalen skaper ikke problemer for norske. Adjektivet forekommer i tekstene med to former: engelsk *hot* og norvagisert *hott* med dobbel konsonant etter en kort vokal:

og du er så hott (Erik og Kriss, Du og jeg)
NBL så hot (Nabolaget, Dirty Dance)
min stil bobler opp som kokende ris, / er hottere enn stekeovner (Evig poesi, Åndelig føde)

Adjektivet bøyes i grad etter norske regler og får suffikset *-ere* i komparativ form. I tekstene finnes det ikke eksempler på bøying i tall og kjønn, så det er vanskelig å si hvor godt er ordet tilpasset norsk bøyingssystem.

Et interessant adjektiv er det engelske *keen on*. Adjektivet er ikke med i *BKO* eller *NNO*, men det er registrert i en norvagisert form i *NSO* med betydningen “lysten på, interessert i” (Tryti, 2008, s. 186). Den engelske partikkelen *on* blir byttet mot norsk *på*, men selve adjektivet *keen* blir igjen. Den norske formen er altså *keen på*. Adjektivet

beholder den engelske uttalen /ki:n/. Selve adjektivet *keen* er noen ganger skrevet på engelsk vis og noen ganger får det en norvagisert skrivemåte ***kin***. Den norvagiserte formen *kin* stemmer med rettskrivningsprinsippet V4 (Sandøy, 2000, s. 238):

Men jeg var keen på mer action (Klovner i kamp, *Våte drømmer*)

Jeg er i studio med dama mi jeg er jævla keen på (Krape Diem, *Rimblokk*)

Ekke kin på å sloss (Erik og Kriss, *Bråkemaker*)

I tekstene har adjektivet ikke blitt brukt i posisjoner som krever bøyning så det er umulig å si noe om graden av tilpassingen til det norsk bøyningssystemet.

Adjektivet ***drittings*** er dannet ved hjelp av suffikset *-ings*:

Noen er edru,/ mens andre er drittings (Gatas Parlament, *Kammerater*)

drittings i klubben men attituden (Nabolaget, *Dirty Dancing*)

drittings og drittdårlig ånde hvis du kjenner til det (Erik og Kriss, *Aldri mer*)

Suffikset *-ings* er et veldig interessant suffiks. Dets deler *-ing* og *-s* samt tonem 1 og bruk av denne avledningsendelsen etter krigen viser til engelsk opphav (Graedler, 1998, s. 196-197). Suffikset kan bli lagt til ord fra ulike ordklasser uten å forandre dets klasse. Endelsen er ganske produktiv, særlig i slang, og dens funksjon er hovedsakelig stilistisk. Andre ord med den endelsen som finnes i norsk slang, er bl.a. *drittings*, *rullings*, *flottings*, *ordnings*, *skjerpings* (Graedler, 1998, s. 198; Hasund, 2006b, s. 52).

Trendy er et annet engelsk adjektiv brukt av rapperne. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO* med betydningen “moteriktig”. Adjektivet beholder den engelske uttalen og skrivemåten som egentlig ikke stiller noe særlige problemer til norsk:

hun kler seg alltid så trendy (Erik og Kriss, *Bytryne*)

og jeg blir snart iherdig spastisk over trendy kjendissladder (Don Martin & Supa Sayed, *Grorud Granitt*)

vende kappa inne for å vere trendi (Side Brok, *Kjeltring*)

I tekstene er ordet skrevet en gang *trendi*, altså med *-i* i stedet for *-y*. Selv om det svarer med norsk uttale, skal ifølge tilpasningsprinsipper “det engelske adjektivsuffikset *-y* blir halde som *y*” (Sandøy, 2000, s. 234-235). Som det andre eksempelet ovenfor viser, får adjektivet ingen bøyningsendelse i flertall, og det stemmer med Graedlers funn. Graedler (1998, s. 97-107) gjør oppmerksom at adjektiv på *-y* får ingen bøyningsendelser. Endelsen av adjektivet er ikke en endelse som er vanlig i norsk, og derfor er det problematisk å sette ordet i de norske bøyningsmønstrene.

Et antonym av *trendy* har blitt dannet ved hjelp av prefikset *u-*, det blir altså ***utrendy***. Adjektivet finnes ikke i *BKO*, *NNO* eller *NSO*, men slik blir det brukt i teksten av Side Brok:

totalt utrendy som trendsettera (Side Brok, *Fesjå*)

Prefikset *u-* er veldig produktivt når det er brukt med nektende betydning, som her i teksten (Faarlund et al., 1997, s. 91-92).

Noe som er 'veldig trendy' er rett og slett ***supertrendy***:

dette her er året campingvogn blir supertrendy (Erik og Kriss, *Medskyldig*)

Prefikset *super-* er av latin-gresk opprinnelse og er godt kjent i det norske språket. Graedler (1998, s. 194-195) påpeker imidlertid at bruken av prefikser av denne typen har blitt økt på grunn av engelsk innflytelse.

Substantivet ***trend*** kommer også fra engelsk. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO*. Uttalen og skrivemåten stemmer med norske regler. I tekstene finnes det bare et eksempel på ordet *trend*:

fram då frendar drit i alle trenda (Side Brok, *Forstå kar me kjøme frå, del I*)

Substantivet er brukt i flertall, men i nordvestlandsk dialekt er det vanlig med bortfall av *-r* i flertall ubestemt form av substantiv (Skjekkeland, 2005, s. 177-179).

Trendsetter er et annet ord som hører til denne ordfamilien. Definisjon av ordet i *BKO* oppgir at det kommer av *setter* “person som setter noe” og betyr “noe(n) som skaper en trend”. Da ser det ut til å være en sammensetning dannet på norsk grunnlag. Ordet *trendsetter* finnes imidlertid også i det engelske språket og betyr akkurat det

samme. Substantivet er brukt i teksten av en nynorskbruker, men i *NNO* er ikke dette ordet registrert:

totalt utrendy som trendsettera (Side Brok, *Fesjå*)

Substantivet er brukt her i flertall ubestemt form med bortfall *-r* i denne dialekten.

Andre sammensetninger dannet med ordet *trend* som et ledd er: ***trendjåler*** og ***journalisttrendnisser***:

Så fra trendjåler til de som veiver med fele (Gatas Parlament, *Vi er alle fra Vålenga*)

*Fuck alle daffe, glatte, sinssyke dopartistkjendiser **kaffelatte-bysyssel-journalisttrendnisser***
(Karpe Diem, *Fly, baba*)

Sammensetningen *trendnisser* finnes i *NSO* med betydningen “person som ukritisk følger enhver motestrømning” (Tryti, 2008, s. 384). Leddene foran *trendnisser* presiserer hva slags moteretning det er snakk om. Den lange sammensetningen: *kaffelatte-bysyssel-journalisttrendnisser* er skrevet med bindestrek trolig for å lette lesningen.

Verbet ***digge*** stammer fra verbet *dig* brukt i amerikansk slang, og ifølge *BKO* og *NNO* har det kommet til norsk gjennom svensk. Ordbokens definisjon er “være godt inne i; like, nyte”. I *NSO* blir to andre betydninger av dette ordet oppgitte “nyte musikk på synlig vis” og “glede, fryde (om skadefryd)” (Tryti, 2008, s. 68). Den engelske uttalen skaper ikke problemer for nordmenn, men skrivemåten har blitt norvagisert. Verbet har fått norsk infinitivsendelsen *-e* og dobbel konsonant etter den korte vokalen:

alle i norge digga side brok (Side Brok, *Meina alt ej sei*)

vi slipper ut til folk kan digges uten tolk (Erik og Kriss, *Medskyldig*)

han var kald, digga nas og hang med g's (Erik og Kriss, *Ikke yo nok*)

Jeg går og legger meg i parken, for jeg hakke noe veranda./ Der ligger det, masse folk, faen, jeg digger det. (Gatas Parlament, *Tredagern*)

Verbet blir plassert i første bøyingsklasse og rapperne følger bøyingsmønsteret for denne klassen. Verbet får altså slike former:

digger, digga – presens

digga – preteritum

digges – s-passiv

Verbet er godt integrert i det norske språket. Noen ganger blir den engelske formen av verbet allikevel brukt:

Bilen til Magdi, leiligheten min/ alt er paya for med rapspenn, you dig? (Karpe Diem, Regnvær)
I can dig it! (Gatas Parlament, Michael Palin for president)

Det engelske verbet forekommer her som en del av et helt engelsk uttrykk. Engelske uttrykk står vanligvis uintegrerte i setningsstrukturen.

Av verbet *digge* har det blitt avledet et adjektiv gjennom konversjon. Adjektivet ***digg*** finnes ikke i *BKO* eller *NNO*, men det er registrert i *NSO*. Hoved betydningen av adjektivet er “fin, flott, lekker, kul” (Tryti, 2008, s. 68). Den engelske uttalen er uproblematisk for norsk uttale, og skrivemåten med dobbel *g* stemmer med norvagiseringsprinsippet K1 (Sandøy, 2000, s. 224-225):

og sånne ting ikke så digg (Erik og Kriss, Oppblåst på livstid)
for det er skikkelig digg å få høre (Samvirkelaget, Adlyd ordre)

Graedler (1998, s. 97) sier at mange adjektiv på *-d* får ingen endelse i intetkjønn, mens i *NSO* oppgir Tryti (2008, s. 68) et eksempel på bøydd form i flertall: *digge*. I eksemplene fra tekstene får imidlertid ordet *digg* ingen endelser enten i intetkjønn eller flertall. Ordet ligner på det norske adjektivet *trygg* som bøyes med forenkling av dobbel konsonant foran intetkjønnsendelsen *-t*: *trygt*. Adjektivet *digg* passer fint til dette mønsteret og avvik fra det kan være betraktet som lav grad av integrering til det norske bøyningssystemet.

Et annet engelsk importord er ordet ***nerd***. Det er registrert i *BKO*, *NNO* og *NSO*, og betegner “1 person oppslukt av datamaskiner, datanerd 2 fagidiot, person med glødende interesse for ett området (...) 3 hardtarbeidende, sosialt isolert skoleelev el. Student (gjerne med tykke briller) 4 tosk idiot” (Tryti, 2008, s. 249). Både i tekstene og i *NSO* forekommer substantivet med to former: den engelske *nerd*, og den norvagiserte *nørd*.

Erstatting av den engelske *er* uttalt som /ɜ:/ med norsk *ø* stemmer med prinsippet V16 (Sandøy, 2000, s. 235). Denne skrivemåten avspeiler den norske uttalen. Tryti (2008, s. 249) opplyser at noen uttaler ordet på forskjellige måter med hensyn til betydningen. *Nerd* som en 'fagidiot' er uttalt med [æ], mens 'idiot' er uttalt med [ø]. I tekstene bare [ø]-uttalen forekommer uansett skrivemåten:

nerds jeg har hørt det før det dere gjør (Klovner i kamp, *Fresh*)
og håper at noen vil ha en *nerd* (Klovner i kamp, *Kontaktannonser*)
og inviterer alle enten du er kull eller *nørd* (Erik og Kriss, *Medvind*)
Folk som påstår sånt dem er *nørds* (Gatas Parlament, *F.E.M.I.N.I.S.T.*)

I tekstene dominerer den norvagiserte skrivemåten, men som eksemplene viser, får substantivet den engelske endelsen *-s* i flertall. Den offisielle bøyningen blir altså ikke fulgt av rapperne.

I tillegg til substantivet har det blitt avledet et adjektiv med suffikset *-ete*. Suffikset betyr her “som er som el. likner” (Faarlund et al., 1997, s. 115). Adjektivet *nerdete* er registrert i *BKO* og *NNO* med betydningen “en som er som nerd”. Ordet blir uttalt med [æ] som stemmer med regelen at når *e* står foran *r* uttales den som [æ]. Adjektivet beholder den engelske skrivemåten:

men disse karas tekster er jo bare nerdete (Erik og Kriss, *Anmeldelsen*)

Det finnes bare et eksempel på dette ordet i tekstene, men siden adjektivet har fått et norsk suffiks skal det ikke være problematisk å integrere det i det norske språket.

I teksten til Karpe Diem har ordet *nerd* blitt bruk som adjektiv. Adjektivet måtte ha blitt avledet ved hjelp av konversjon. Det er ikke registrert i ordbøkene. Uttalen er norsk med [ø], men skrivemåten er engelsk:

og alle synes det var nerd å ikke ville ha øl (Karpe Diem, *Vestkantsvartinga*)

Ordet blir ikke bøyd i intetkjønn, men som Graedler (1998, s. 97) påpeker, er det mange adjektiv på *-d* som ikke får intetkjønnsendelse.

Det har blitt også dannet en sammensetning *slipsnørds*. Uttalen og skrivemåten av den er norske:

*Slipsnørd*s må gjerne synes jeg er riksdøv (Gatas Parlament, Star form Karpe)

Sammensetningen er av typen norsk ledd + engelsk ledd som antas å være et tegn på morfologisk tilpassing, men ordet blir bøydd med den engelske flertallsendelsen. Det avviker fra norske bøyningsmønstre.

Substantivet **business** med betydningen 'forretning' blir også brukt av rappene. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO*. Substantivet er uttalt som oppgitt i ordbøkene som /bisnis/ i motsetning til den engelske uttalen /biznis/. Skrivemåten er fremdeles engelsk. Noen rappere prøver likevel å norvagisere den, og det forekommer formene som *binizz* eller *bizznizz*. Uttalen av de norvagiserte formene er bokstavrett. Formen *binizz* er et resultat av fort og utydelig uttale:

Alt er business, "gees" er nok livstørsten (Uro, Oslo tilstand)

det e'kke lurt å blande business og vennskap (Klovner i kamp, Spenn)

det er binizz i et imaget (Karpe Diem, Sminke)

I alle eksemplene blir ordet brukt kun i ubestemt form entall. Det er da usikkert om ordet følger norske bøyningsmønstre.

Den engelske sammensetningen *businessman* har fått en delvis norvagisert versjon i tekstene. Det engelske leddet *man* har blitt erstattet med en norsk tilsvarende form *mann*, det blir altså **businessmann**. Sammensetningen er et eksempel på hybridord. Det engelske leddet beholder sin opprinnelige skrivemåte, men uttalen er norsk. Ordet finnes ikke i *BKO*, *NNO* eller *NSO*. I tekstene er ordet brukt kun i flertall og derfor er formen *menn* brukt:

men treffer alt fra businessmenn til folk med buskap (Erik og Kriss, Ut mot havet)

business-menn, dyre hjem, det er dem som ikke skatter (Apollo, Sperra Inne)

En gang er ordet skrevet sammen som samsvarer med den norske rettskrivingen og også med den engelske skrivemåten. Apollo bruker allikevel ordet med bindestrek. For ham virker kanskje substantivet *business* fremmed nok.

Andre sammensetninger som blir dannet av rapperne er **businessavtaler** og **fiskebizznizz**. I det første eksempelet beholder substantivet *business* den engelske

skrivemåten, men uttalen er /bisnis/, mens i det andre eksempelet er skrivemåten norvagisert, men uttalen er engelsk:

*Jeg er like glad i deg som businessavtaler (Erik og Kriss, *Whiskeystemme*)*

*Prøver å holde hodet klart og se rett igjennom fiskebizznizz (Gatas Parlament, *Fiskehistorier*)*

I første sammensetningen finnes det ingen binde-element og ingen bindestrek som er det mest vanlige. I andre eksempelet er binde-e brukt. Den forekommer ofte i sammensetninger med ordet *fisk* som forledd.

Stash er et spesielt ord. På engelsk betyr det 'gjemmested', men den betydningen har ingenting å gjøre med betydninger som ordet har i norsk. Substantivet finnes ikke i *BKO* eller *NNO*, men det er med i *NSO*. Tryti (2008, s. 348) oppgir slike betydninger av dette ordet “1 brukerutstyr for narkotika; narkotika (...) 2 utstyr og tilbehør av ulikt slag (...) 3 ting, saker (...) 4 pynt, juggel, unødvendige småting (...)”. Substantivet er en slags kodeord som kan bety forskjellige ting avhengig av konteksten. Ordet har også en norsk form *stæsj* som stemmer med uttalen av dette substantivet. Selv om ordet har engelsk skrivemåte, er det vanskelig å si om det virkelig har kommet fra engelsk. Graedler og Johansson (2002, s. 150) antar at ordet kommer fra norsk *stas* og skrivemåten har blitt “anglifisert”. Betydningen av *stash* er imidlertid bredere enn betydningen av *stas*. Som man kan se i eksemplene nedenfor, er *stash* intetkjønn i motsetning til *stas* som er hankjønn:

*Vi vil ha penger og stash (Gatas Parlament, *Rackers delight*)*

*har hustla stash sia størrelsen til tingeling (Nabolaget, *Dirty Dance*)*

*jeg vil ha mer stæsj (Nabolaget, *Slik det går*)*

*De kræsja inn i en databutikk og stakk av med stashet (Klovner i kamp, *Nattens sønner*)*

Substantivet *utstyr* kan fungere som et synonym av *stash*, og det kan forklare hvorfor *stash* har blitt tildelt intetkjønn. *Stash* er et enstavelsesord og mange av dem blir tildelt intetkjønn (Graedler & Johansson, 2002, s. 185). Substantivet blir ikke brukt i tekstene eller i *NSO* i flertall så det er umulig å si hvilket bøyingsmønster ordet følger.

I tekstene forekommer det også mange engelske lån knyttet til datateknologi. Rapperne bruker bl.a. slike ord:

*ej lika å sprengje ting i lufta pr. e-mail (Side Brok, *Ein likandes kar*)*

*Jeg skal sende mitt opus epos på e-post (Gatas Parlament, *Hokus pokus*)*

*En rakker på Internett kan si vi er late plateartister (Gatas Parlament, *Sataniske vers*)*

*Er du på pc eller konsoll (Gatas Parlament, *Gataspill.exe*)*

*oppkonstruert gjennom skjerm og proscessor (Erik og Kriss, *S.V.I.N*)*

*hjerter mangler harddisk (Uro, *Oslo tilstand*)*

*Antikk åtte-bits grafikk (Gatas Parlament, *Gataspill.exe*)*

Det finnes en del importord som er så godt etablert og populær at de ikke virker fremmed lenger. Her kan nevnes *jobb*, *sjekke*, *triks*, *sjappe*. De kan ragnes som hjemlige ord (se kap. 3.1) og derfor er de ikke med i analysen. Det er også noen nye ord som forekommer sjelden som *crazy*, *sorry*, *ditcha*, *heads*. På grunn av at det finnes for få former av slike ord i tekstene, er det umulig å si noe bestemt om deres integrering i norsk.

5.2.1.1 Narkotikaspråk

Ordet som er oftest brukt når man snakker om narkotika er **dop**. Det kommer fra engelsk *dope*. Det blir først tilpasset norsk ved å droppe *-e-en*, og slik har det oppstått substantivet *dop*. Ordet er registrert i *BKO* og *NNO*. Det blir for det meste uttalt på norsk måte med [ʊ:] i stedet for den engelske diftongen /əʊ/. Uttalen med [o:] forekommer også. Skrivemåten stemmer med rettskrivingen:

*vi får et behov for noe trygt å tro på/ vi søker i dop og den hellige boka (Klovner i kamp, *Syng*)*

*Mafia stopper dopen (Uro, *Bakvendtland*)*

Substantivet har blitt tildelt hankjønn og får *-en* endelse i bestemt form entall. I tekstene er ordet ikke brukt i flertall, men ifølge ordbøkene skal det bøyes på norsk måte.

Substantivet har også en avledning, et verb, som har blitt dannet gjennom konversjon. Verbet har fått infinitivsendelse *-e*. Ordet er med i *BKO* og *NNO*. Verbet forekommer i tekstene bare to ganger, men det er uttalt på forskjellige måter. Gatas

Parlament har norsk uttale /dʊ:pe/, mens Erik og Kriss uttaler det på engelsk måte som /dəʊp/. Den engelske skrivemåten svarer med norske rettskrivingsregler:

vil sigge med meg, dope meg og ligge med meg (Gatas Parlament, *Ute etter en ting*)
han var ikke dope nok (Erik og Kriss, *Ikke yo nok*)

I tekstene blir verbet brukt bare i infinitiv, men i ordbøkene står det informasjonen at ordet har blitt plassert i første bøyningsklasse.

Karpe Diem har lagd en sammensetning med substantivet *dop* som forledd, og det er: ***dopartistkjendiser***:

Fuck alle daffe, glatte, sinnssyke dopartistkjendiser (Karpe Diem, *Fly, baba*)

Ordet *dop* er uttalt på norsk måte som /dʊ:p/. Sammensetningen er skrevet som ett ord som stemmer med norske rettskrivingsregler.

Interessant er uttrykk ***å røyke feiting***. Det kommer fra engelsk *smoke a fatty/fattie* som har blitt utviklet fra *smoke a fat blunt/joint* ('røke en tykk joint'). Uttrykket har blitt oversatt til norsk ledd for ledd. Dette kalles for 'oversettelseslån':

eller berre ete snop, henge ut og røyke feiting (Side Brok, *Nattmat*)

Ordet *feiting* finnes ikke i *BKO* eller *NNO*.

Andre engelske importord knyttet til narkotika forekommer også, men de er sjelden brukt. Her kan nevnes substantivene: ***joint/ jointa, pot/ potten, crack, junken***.

5.2.3 Banning

Rappere er kjente for å bruke mange banneord. Her er engelsk innflytelse overraskende sterk.

Det mest brukte importordet er ***fuck***. *Fuck* forekommer i mange former både som verb og substantiv, og det finnes også et par sammensetninger. Ingen form av dette ordet er

registrert i *BKO* eller *NNO*, men tretten ulike former er oppførte i *NSO*. *Fuck* er først og fremst brukt som verb. Som oftest blir det brukt i imperativ form i uttrykket ***fuck you*** eller ***fuck noen***, som betyr 'faen ta deg/noen':

Folk tror vi vil ha mere stat/ Fuck you! Vi vil ha mere mat! (Gatas Parlament, *Hva er det som foregår?*)

og føkk brie, vi har brunost og jarlsberg (Erik og Kriss, Lille Norge)

hei hey, baby, fuck Magdi, jeg er din frontfigur (Karpe Diem, Krølla femtilapp y'all)

Verbet skrives enten i sin opprinnelige form eller i en norvagisert form med *ø* for *u* og dobbelt *k* for *ck*. Det svarer med den norske uttalen og prinsippene V17 og K2 om rettskriving av engelske importord (Sandøy, 2000, s. 226, 235). I uttrykket *fuck you* blir *av* og *til you* norvagisert eller oversatt til norsk:

Likevel later de som om de representerer folk – fåkk ju! (Gatas Parlament, *Ti mot en*)

ej sei fuck dej, krede! (Side Brok, *Sjarmør*)

Her er *fuck* norvagisert ikke med *ø* som er det vanligste, men med *å*.

Et annet uttrykk er ***fuck it*** som kan tolkes som 'faen!'. Uttrykket forekommer i den engelske formen:

for fuck it, alt dette gjør meg kraftig (Karpe Diem, *Regnvær*)

hakker det, bytt sang, fuck it, jeg gir faen (Karpe Diem, *Byduer i dur*)

I siste setningen virker engelske uttrykket som en forsterkning av norske *jeg gir faen*.

Ordet brukes også som et selvstendig verb. *NSO* oppgir slike betydninger av verbet: “1 ha samleie 2 ødelegge, skade” (Tryti, 2008, s. 111). Skrivemåten veksles, men den engelske formen ***fucke*** er mest brukt. Det finnes to norvagiserte former: ***føkke*** og ***fåkke***. Bokstaven *u* blir altså erstattet med *å* eller *o*. Skrivemåten med *ø* svarer, som tidligere nevnt, med prinsippet V17. Variasjon i skrivemåten har vanligvis å gjøre med forskjellig uttale av engelske lyder i ulike dialekter, men det kan også være et tegn på en uetablert uttale. I tekstene av Gatas Parlament forekommer ordet i alle tre formene:

at ikke er verdt en dritt men føkker hjertet ditt (Gatas Parlament, *Til ungdommen*)

men på å fucke verden er dem de beste trent (Gatas Parlament, *Antiamerikansk dans*)

Pokker meg ingen som fåkker når vi er på toppen (Gatas Pralament, *Gataspill.exe*)

Når det gjelder bøyning, får verbet den norske infinitivsendelsen *-e* og i presens endelsen *-er*. I preteritum og perfektum er både norske og engelske suffikser i bruk. Verbet blir altså tilføyet endelsen *-a* som i ***fucka*** eller *-ed* som i ***fucked***. Det er vanskelig å si hva bestemmer valget av suffikset, spesielt at til og med i en sang kan man finne begge former:

blir planeten fucka av maktmenn (Gatas Parlament, *Vanvittig Utopi II*)

shit jeg slenger på takt får hele gjengen din fucked og får poenget lagt (Gatas Parlament, *Vanvittig Utopi II*)

Bøyingsmønsteret ser da slik ut:

å fucke – infinitiv

føkker, fucker, fåkker – presens

fucked, fokk'd – preteritum/ perfektum, engelsk bøyingsendelse

fucka, føkka – preteritum/ perfektum, norsk bøyingsendelse

fuck, fåkk, fokk, føkk – imperativ form

Verbet blir også bindet sammen med partiklene *up* og *with* og får da en leksikalisert betydning. Erstatting av den engelske partikkelen med en tilsvarende norsk partikkel er en viktig steg i integreringsprosessen (se kap. 3.5.1). På grunn av likheten mellom engelske og norske partikler, blir den parallelle norske formen overført nesten automatisk, og slik blir *up* byttet mot *opp*, og *with* mot *med*:

det er fri fylt av flows fucked up på dine måter her (Side Brok, *Beats, rim*)

det føkker opp og rævkjører hele min psyke (Erik og Kriss, *Det begynner nå*)

og du kan'ke fucke med meg, jeg for gammel for deg (Karpe Diem, *Halla lille nykommer*)

Verbene *fucke med* og *fucke opp* er registrerte i *NSO* som oppslagsord. Det første er definert som “tulle med, bølle med, plage, trakassere”, og det andre som “1 ødelegge, skade (...) 2 rote til” (Tryti, 2008, s. 111).

Noen ganger opptrer perfektum partisipp form av verbet *fuck* med adjektivisk funksjon. I *NSO* er ordet *fucka* blitt oppført som et selvstendig oppslagsord med fem forskjellige betydninger. De viktigste er “elendig, fæl, jævli”, “dum, håpløs” og

“ødelagt, ubrukelig” (Tryti, 2008, s. 111). I tekstene både norske og engelske partisippformer er brukt:

Den mest fucka fargen i verden er sporveisgrå (Gatas Parlament, *Graffiti SPA*)
alt er fucked og skakkjørt (Nabolaget, *Slik det går*)

Tryti (2008, s. 111) oppgir enda flere skrivemåter: *facka, fakka, fokka, fucket, fukka, føkka* og *fåkka*.

Det finnes også et annet adjektiv ***fuckings***. Det har blitt dannet ved hjelp av suffikset *-ings*. Ordet finnes i *NSO* med betydningen “jævli, helvetes” (Tryti, 2008, s. 112). Karpe Diem uttaler adjektivet på engelsk måte med [ʌ]-lyden og skriver det på engelsk vis, mens Gatas Parlament bruker en norvagisert form ***føkkings*** som stemmer med deres uttale:

og det er en fuckings grunn (Karpe Diem, *Farlig*)
og vi har føkkings Vålerenga (Gatas Parlament, *Østkantens pøbelvelde*)

Som tidligere nevnt, kommer suffikset *-ings* fra engelsk, og er ganske produktivt i norsk slang.

Ordet *fuck* er ofte brukt som utropsord. Tryti (2008, s. 111) oppgir slike definisjoner: “1 faen (...) 2 fean ta”. Ordet har, slik som verbet, forskjellige former: ***fåkk, fuck, føkk, fokk***.

Fokk så bra det var i går (Erik og Kriss, *Aldri mer*)
for sånne ting kan være fokk ubehagelige (Gatas Parlament, *Spis de rike*)

I tekstene finnes det et eksempel på bruk av ordet *fuck* som et substantiv. Ordet betegner en person og derfor blir det tildelt hankjønn:

frekk og falsk en ekte fuck, et misfoster av en ekte sort (Karpe Diem, *Farlig*)

I tillegg til disse formene har to sammensatte ord blitt lånt: ***fuckfinger*** og ***fistfuck***, og et par sammensetninger har blitt dannet: ***sønderfucked, clusterfucked, fuckfingertarma, imperialist-fuck, fuckyoufu, fuckyoulogi***:

folk så virkeli fortjena å få en fuckfinger (Side Brok, Heila hauda)

Du har noe å forklare, din imperialist-fuck! (Gatas Parlament, Goodshit Radio Anthem II)

Men jeg har er svart belte i fuckyoufu! (Gatas Parlament, Ungdommens råskap)

jeg har en doktorgrad i fuckyoulogi (Gatas Parlament, Ungdommens råskap)

Bare en sammensetning er knyttet med bindestrek som innebærer at ordet føles ikke så fremmed. De to siste eksemplene viser stort kreativitet av norske rappere. Ordet *fuckyoufu* ligner på *kungfu* – en kinesisk kampstil, mens frasen *fuck you* har blitt knyttet med det greske suffikset *-logi* som står for “læren, vitenskapen”.

Selv om uttalen, skrivemåten og bøyningen av ordet *fuck* er fremdeles uetablert, har ordet en stor ordfamilie, og derfor kan man si at ordet er har fått en forholdsvis trygg plass i det norske språket.

Et annet substantiv som ble lånt fra engelsk er ***motherfucker***. Ordet finnes ikke i *BKO*, *NNO* eller *NSO*. Rapperne uttaler ofte dette ordet fort og ikke veldig tydelig, og det blir avspeilet i skrivemåten: ***madafakka***, ***maddafakka***, ***madafakkers***, ***mafakkas***, men den engelske formen og uttalen er også i bruk:

to tusen og samleie motherfuckers (Nabolaget, Dirty Dancing)

Hiphop er i sjappa – kom igjen, madafakka (Gatas Parlament, Goodshit Radio Anthem II)

men jeg kan si jeg lever, mafakkas (Karpe Diem, Ruter)

I flertall får ordet engelsk flertallsendelse *-s*. Det viser at substantivet er ikke tilpasset norsk bøyningssystem.

Det engelske adjektivet ***motherfucking*** er også brukt noen ganger. Skrivemåten og uttalen er engelske:

vi er fra beste motherfucking vestkant selvsagt (Klovner i kamp, Glade dager)

detti er spira, mr mafuckin amazing (Nabolaget, Noe Spesielt)

Mangel på bøyningsendelse i det første eksempelet antyder at adjektivet er mest sannsynlig ubøyelig.

Det neste populære stygge ordet er substantivet **shit**. Ordet er med i *NSO* med betydningene “1 søren, pokker, faen 2 skitt, dritt (...) 4 cannabis; hasj” (Tryti, 2008, s. 310). Den siste betydningen er den eneste som er oppført for ordet *shit* i *BKO*. Ordet finnes imidlertid ikke i *NNO*. Den engelske uttalen skaper ikke problemer for nordmenn, men den engelske skrivemåten avviker fra norsk rettskriving. I norsk skal det forekomme dobbel konsonant etter en kort vokal, og konsonantgruppe *sh* skal ifølge prinsippet K4 norvageres til *sj* (Sandøy, 2000, s. 224, 239). Ordet blir som oftest brukt som kraftuttrykk:

shit hva har egentlig hendt (Apollo, Hvite netter)

jo, nei, eller kanskje, *shit* (Karpe Diem, Under Overflaten)

jeg vet jeg hakke sjangs men tar sjansen *shitt* (Erik og Kriss, Tabu)

eller nåke artsy *shit* som archie shepp (Side Brok, Inn)

Og snakka varmt om *den shiten* som før kun va en pest (Tungtvann, Pøbla)

Som man kan se har substantivet blitt tildelt hankjønn. Ordet er brukt i tekstene bare i entall så det er umulig å si noe mer presist om dets tilpassing til norsk bøyningssystem.

Den engelske avledningen **bullshit** blir også brukt av rapperne. Ordet er ikke registrert i *BKO* eller *NNO*, men det finnes i *NSO*. Tryti (2008, s. 48) definerer det slik: “vrøvl, tullprat, dritt”. Substantivet beholder den engelske uttalen og skrivemåten:

bullshittet mitt smeller tett som popcorn (Karpe Diem, Hvit hval)

At det ikke går å dele likt, er bare *bullshit* (Gatas Parlament, Pinto)

I det første eksempelet blir ordet bøydd i bestemt form entall med fordobling av *t* foran endelsen *-et*. Denne endelsen innebærer at ordet har fått intetkjønn i motsetning til substantivet *shit* som i eksemplene ovenfor har blitt brukt i hankjønn. Ordet har ikke blitt brukt i tekstene i flertall så det er umulig å si hvilket bøyningsmønster substantivet følger.

I tillegg til avledningen har også frasen *deep shit* og sammensetning *dipshit* blitt lånt av rapperne. De er brukt i sin opprinnelige form:

møter du morran med helt andre odds enn dem i *deep shit* (Gatas Parlament, Pinto)

At jeg blir mislikt av *dipshits* i Spirit, er fin-fint (Gatas Parlament, Star from Karpe)

Norske rappere har dannet noen sammensetninger på sin egen hånd: ***Oslo-shit***, ***skibidibop-shit***, ***sjikt-shit***:

Den skulle het no Oslo-shit (Gatas Parlament, Blant glansbilder)

Det virkes som de leker bedrift i ledelsens sjikt-shit! (Don Martin & Supa Sayed, Dikt underveis)

Alle de sammensetningene er knyttet med bindestrek. Det stemmer ikke med norske rettskrivningsregler, og kan innebære at ordet *shit* virker fremdeles fremmed.

Et annet importord som forekommer ganske ofte er ***bitch***. Substantivet finnes ikke i *BKO* eller *NNO*, men det er registrert i *NSO*. *Bitch* betyr “1 megge, hurpe, drittkjerring (...) 2 kvinne (...) 3 brukt om noe ubehagelig, vanskelig o.l.” (Tryti, 2008, s. 30). Ordet beholder den engelske skrivemåten, uttalen og bøyning:

Du er som alle andre bitches i denne byen (Nabolaget, Damn homie)

Så du kaller henne bitch og sånn (Erik og Kriss, Spiller spill)

Som man kan se blir ordet lagt til det engelske suffikset *-es* i flertall. Substantivet er altså ikke tilpasset det norske språket.

Av substantivet *bitch* har det blitt avledet verbet ***bitche***. Ordet er også registrert i *NSO* med betydningene “1 krangle (...) 2 kjeft, bruke munn, kritisere (...) 3 klage, sutre, jamre (...)” (Tryti, 2008, s. 30). Verbet beholder den engelske uttalen og skrivemåten:

Jævler bitcher for penger og makt (Gatas Parlament, Vanvittig Utopi II)

I eksempelet ovenfor får verbet den norske endelsen *-er* i presens, og i et eksempel i *NSO* får ordet *-et*-endelse i preteritum. Det betyr at verbet har blitt plassert i første bøyingsklasse og er bøyd ifølge norske regler.

Av andre engelske banneord brukt i tekstene kan det også nevnes ***crap***, ***pisser off*** og ***sluts***. Disse ordene forekommer allikevel sjelden.

Oppsummering

I denne delen har det blitt analysert 42 importord og deres avledninger og sammensetninger. Av alle de ordene er det bare 15 som ikke er registrerte i noen av ordbøkene brukt som referanse i denne oppgaven. De er navnene på musikkgenrer *electro*, *folk*, *dancehall*, *RnB*, *funk/føn*k, verbet *punke*, substantivene *rocker*, *chill*, *deal*, *mikk*, *businessmann* og *motherfucker* og adjektivene *utrendy*, *nerd* og *motherfucking*. Importord som er minst tilpasset det norske språket er substantivene *kid* og *hit* som beholder den engelske skrivemåten og blir bøyd med engelsk flertallsendelse *-s*, og adjektivene på *-y* (*funky*, *trendy*) som blir ikke bøyd i kjønn, tall eller bestemthet. I analysen forekommer 9 verb. Verbene *deale* og *bitche* har ikke blitt bøyd i tekstene i preteritum så det er vanskelig å si i hvilken bøyingsklasse er de plassert. Alle andre tilhører første bøyingsklasse. Ordene som er sterkest integrert i det norske språket er verbet *digge* og adjektivene *tøff* og *streit*. I tekstene har de norsk uttale og de er skrevet med en norvagisert form. Ordene følger også de norske bøyingsmønstrene. I neste kapittelet hoved tendenser i behandlingen av engelske importord blir beskrevet mer nøyaktig.

6. Oppsummering

I forrige kapittelet har jeg analysert og beskrevet mange importord delt i tematiske grupper og ordfamilier. Forskningsmålene for denne oppgaven har vært å utforske om engelske importord brukt av rappere er normerte i ordbøker eller om de er forholdsvis nye. I tillegg ville jeg finne mer ut om uttalen og skrivemåten av dem. Jeg har vært også interessert i å se på måter engelske importord blir behandlet på av rappere. I denne rekkefølgen sammenfatter jeg i dette kapittelet de tendensene som forekommer i integreringsprosessen av importord på tvers av den tematiske inndelingen.

6.1 Normering i ordbøkene

For å svare på spørsmålet om engelske importord bruk av rapperne er normerte eller ikke, har den online *Bokmåls- og Nynorskordboka* blitt brukt som referanse i analysen. Ordene som er registrert i disse ordbøkene har opplysninger om bøyningsmønstre i samsvar med gjeldene rettskrivning. Importordene som er ikke med i de ordbøkene kan regnes som forholdsvis nye og/eller uetablerte i det norske språket.

Analysen består av 100 ord, uten å telle sammensetninger dannet på norsk grunnlag. Av dem er det 57 som ikke er registrert i *Bokmåls- og Nynorskordboka*. Ordet *cash* er med i *BKO*, men som adjektiv og ikke som substantiv som i tekstene, mens ordet *shit* er oppført i *BKO* kun med en betydning, som i tekstene er periferisk. Dette betyr at halvparten av ord i analysen ikke har fått en offisiell status i det norske språket.

På grunn av at mange importord brukt i tekstene har slangpreg har jeg henvist til *Norsk Slangordbok* fra 2008 av Tone Tryti. Av de 56 ord som er ikke registrert i *BKO* og *NNO* er det over halvparten (31) som er med i Trytis ordbok. Dette innebærer at til tross for at disse ordene ikke er med i *BKO* og *NNO*, er de forholdsvis godt etablerte i norsk slang og har potensial til å gå over til normalspråket.

Rappere bruker altså flere importord som ikke er normerte i *BKO* eller *NNO* enn ord som er normerte. De fleste er likevel med i *NSO* som betyr at ordene som forekommer i rapptekster er allerede kjente for ungdommer.

6.2 Uttalen av engelske importord i sangene

For å se på hvordan de engelske importordene blir uttalt av rapperne, har jeg hørt på rappsangene. Det viste seg at rundt en tredjedel av engelske importord i analysen har uproblematisk uttale for norske, selv om skrivemåten ikke er ortofon er f.eks. *kid*, *deal*, *fresh*. Andre tredjedel utgjør ord som får norvagisert uttale, f.eks. *swing* /sving/, *funk* /fønkk/, *business* /bisnis/, *CD* /se:de/. Sandøy (2000, 116, s. 131) nevnte et par lyder som blir nesten automatisk tilpasset norsk (se kap. 3.3), som [ɜ:] – [ø] i ordet *nerd* /nørd/. Verbet *dope* skulle da følge mønsteret [əʊ] – [ou], men ordet har blitt norvagisert både i skrivemåten og uttalen, og den norske uttalen /du:pe/ er dominerende. Det finnes noen ord som blir noen ganger uttalt på engelsk og noen ganger på norsk: *please* /pli:z/ eller /pli:s/, *fuck* /fʌk/ eller /føk/, *MC* /emse/ eller /emsi:/, mens andre har kun engelsk uttale: *wack*, *chill*, *bitch*, *flow*. Verbet *rappe* har varierende uttale. Noen ganger er ordet uttalt bokstavrett med [a], andre ganger med [æ], og gruppen Nabolaget fra Oppland har uttalen med [e]. Variasjon i uttalen samt bruk av den engelske uttalen ved noen ord innebærer at disse ordene ikke er helt integrert i det norske språket, og at de fremdeles føles fremmed.

6.3 Skrivemåten av engelske importord i tekstene

Som svar på spørsmålet om hvordan de engelske importord blir skrevet, fant jeg ut at rundt halvparten av engelske importord som forekommer i tekstene, har engelsk skrivemåte (*chille*, *rock*, *baby*). Den engelske skrivemåten av rundt 15% av ord stemmer med norske rettskrivingsregler, så det er ikke nødvendig å norvagisere dem, f.eks. *diss*, *trend*, *smart*. Mindre enn 20% av engelske importord i tekstene har fått norsk skrivemåte. Blant importord som er offisielt norvagisert, kan det nevnes *tøff*, *tagge*, *dop*, mens blant ord som har fått en norsk form fra rapperne er *kin på*, *fønkk*, *gønner*, *føkke*, *lokke*. Rundt 10% av ord har både norsk og engelsk skrivemåte, f.eks. *jazz/jass*, *punker/pønker*, *straight/streit*. Med nye importord med dominerende engelsk skrivemåte, er valgfriheten mellom formene tillat, og begge former er vanligvis oppført i ordbøker (Sandøy, 2000, s. 240). Et av prinsippene om normering av importord sier likevel at:

Når ei norvagisert ordform har vore tillaten og brukt i 20 år, bør ein vurdere å gjere ho til eineform.

(Sandøy, 2000, s. 241)

Slik skjedde med ordet *rapp* som før rettskrivningsreformen i 2012 hadde to former tillat: *rap/rapp*, nå er det bare den norvagiserte formen med dobbel *p* oppført. De norske formene er ikke alltid valgt av rapperne. De foretrekker de den engelske formen ved korte substantiver (*rap*, *tag*, *hit*), mens ordene *pønker* og *streit* er skrevet kun på norsk måte.

Når det gjelder slang mener man at engelske importord blir ofte spontant norvagisert (Sandøy, 2000, s. 45). Graedler og Johansson (2002, s. 122) viser imidlertid til *UNO*-prosjektet der ungdommer ble bedt til å oppgi så mange slangord på 55 normalord (se kap. 2.1), og påpeker at den engelske skrivemåten var vanligst. Det stemmer med mine resultater. De aller fleste importord som tilhører slang, har blitt skrevet på engelsk vis (*chille*, *deal*, *cred*, *fresh*, *wack*). Det er kun ordet *føkk* og dets avledninger som har fått en dominerende norsk skrivemåte.

6.4 Morfologisk tilpassing

Importord blir morfologisk tilpasset norsk gjennom å sette dem i de norske bøyningsmønstrene. Et annet tegn på morfologisk integrering er bruk av importord til å danne nye ord gjennom avledning eller sammensetning. Følgene underkapitlene er et svar på hvordan engelske importord blir integrert i det norske bøyningssystemet ved å beskrive hoved tendenser som forekommer i tilpassing av engelske verb, adjektiv og substantiver til norsk. En karakteristikk av ordlagning med engelske elementer er også med i dette underkapittelet.

6.4.1 Verb

Greadler og Johansson (2002, s. 176, 178) hevder at de aller fleste importerte engelske verb blir tildelt første eller andre bøyningsklasse og 98% av dem følger norske bøyningsregler. Det stemmer med resultater av analysen min. Nesten alle omtalte verbene er medlemmer av første bøyningsklasse. De fleste verb bøyes uten problem etter regler:

Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum partisipp
rocke	rocker/ rocka	rocka	rocka
disse	disser/ dissa	dissa	dissa
tagge	tagger	tagga	tagga
digge	digger/digga	digga	digga

Det er bare et verb som skaper noen problemer ved bøyning og det er et verb som er brukt veldig ofte. Det er snakk om verbet *fuck* som blir bøyd stort sett på norsk men engelsk bøyning forekommer også:

Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum partisipp
fucke	fucker, føkker, fåkker	fucka, føkka	fucka, føkka
		fucked, fokk'd	fucked, fokk'd

Den engelske bøyningen med suffikset *-ed* ligner imidlertid på bøyning av norske verb i perfektum i 3. klasse: *levd*, *lagd*. Analogien til norske former kan være en av grunnene til at det engelske dentale suffikset er fremdeles i bruk i norsk.

Med noen verb er det vanskelig å avgjøre i hvilken klasse er de plassert fordi de blir brukt bare i infinitivsform eller i presens (*battle*, *deale*). Mest sannsynlig blir de også medlemmer av første bøyningsklasse.

6.4.2 Adjektiv

Adjektivbøyning i norsk er kompleks. Det finnes mange regler og mange unntak. Det gjør det vanskelig å si om et lånt adjektiv er godt tilpasset eller ikke. Av den grunn vil jeg sammenligne bøyning av engelske importord med norske ord av samme type. Vanligvis mangler det dessverre eksempler på bunden form av adjektiv i tekstene.

Hovedregelen for adjektivbøyning:

entall		flertall
hankjønn og hunkjønn	intetkjønn	
pen	pent	pene
fresh	fresht	freshe

Som man kan se er adjektivet *fresh* godt integrert i dette bøyningsmønsteret.

Uregelmessig stavemåte – dobbelt konsonant blir forenklet foran -t i intetkjønn:

entall		flertall
hankjønn og hunkjønn	intetkjønn	
trygg	trygt	trygge
tøff	tøft	tøffe
digg	digg	digg
chill	chill	chille

Det er bare adjektivet *tøff* som blir bøyd etter norske regler. Adjektivene *digg* og *chill* avviker av mønsteret. *Digg* får ingen endelser og *chill* får kun endelse i flertall. Det innebærer at disse adjektivene er ikke godt tilpasset norsk bøyningssystem.

Adjektiv som får ikke -t i ubestemt entall i intetkjønn, adjektiv som ender på -t:

entall		flertall
hankjønn og hunkjønn	intetkjønn	
Kort	kort	korte
teit/ tight	teit/ tight	teite
streit	streit	streite

Adjektivene *teit* og *streit* bøyes i samsvar med dette norske bøyningsmønsteret. Som man kan se, får ikke adjektiv på -t en ekstra *t* i intetkjønn. Adjektivene *teit/tight* og *streit* har former som er allerede tilpasset intetkjønn, og de trengs å bli bøyd kun i flertall. Formen av importord ser altså ut til å være en viktig faktor i tilpassingen til norske bøyningsmønstre.

I tillegg finnes det noen adjektiv som er bøyd i grad etter norske regler:

komparativ form: *freshere*, *hottere*, *streitere*, *tightere*

superlativ bunden form: *den smarteste*, *den teiteste*

Det er også noen adjektiv som ikke blir brukt i alle posisjoner så det er vanskelig å si hvordan de bøyes (*smart*, *hot*).

Adjektiv som slutter på -y er som oftest ubøyde (Graedler, 1998, s. 97-107; Graedler & Johansson, 2002, s. 180). Det stemmer med eksempler fra tekstene der adjektiv *trendy* og *funky* får ingen bøyingsendelser. Andre adjektiv som blir ikke bøyd er *wack* og *hardcore*.

Som man kan se, er noen adjektiv godt tilpasset norsk og følger norske bøyingsregler. Noen er delvis tilpasset og kanskje blir bedre integrert i tiden. Et par adjektiv er ubøyelige og de viser svak tilpasning til det norske systemet. *Wack* og *hardcore* virker fremdeles fremmed både når det gjelder skrivemåten og uttalen. De er ikke heller veldig utbredt. Kanskje derfor passer det ennå ikke å tilføye norske bøyingsendelser. Adjektiv på -y, som *trendy*, *sporty*, *fluffy* er derimot ikke så fremmede lenger. De lager da en ny gruppe av adjektiv på trykksvak -y som ikke bøyes i kjønn og tall i tillegg til adjektiv som ender på trykksterk vokal (*bra*, *sjalu*), adjektiv som ender på trykksvak -e (*stille*, *syngende*) og noen adjektiv som ender på -s (*delvis*, *gratis*).

6.4.3 Substantiver

Første trinnet i integreringen av importord til norsk bøyningssystem er tildeling av grammatisk kjønn. Graedler og Johansson (2002, s. 183) angir at 80-90% av engelske importord blir hankjønn, noen få hunkjønn og rundt 10 til 20 prosent blir intetkjønn. Det stemmer stort sett med de analyserte eksemplene i tekstene. Substantivene som har fått hankjønn, er bl.a. *punk*, *mikk*, *CD*, *hit*, *diss*, *tag*, *fuck*, *shit*, *dop*, *cred*, *deal*, *kid*. Hunkjønn er bare to avløserord *plate* og *skive*, mens intetkjønn er: *bullshit*, *stash*, *party*, *flow* og *chill*. Noen substantiver er bare brukt i flertall, eller uten noen artikkel og da er det vanskelig å si hvilket kjønn har de blitt tildelt (*cash*, *sample* og *business*). Ordet *beat* er brukt oftest med hankjønn, men for gruppen Side Brok er substantivet intetkjønn. Graedler og Johansson (2002, s. 186) sier at noen substantiver kan bli brukt både med hankjønn og intetkjønn uansett hva som står i orboke. *Beat* er et eksempel på dette.

Graedler og Johansson (2002, s. 183) illustrerer integreringen av substantiver ved hjelp av en tabell etter modellen av Kari-Anne Rand Schmidt:

	ubestemt form, entall	bestemt form, entall	ubestemt form, flertall	bestemt form, flertall
trinn 1	en drink			
trinn 2	en drink	drink-en		
trinn 3	en drink	drink-en	drink-s	
(trinn 4	en drink	drink-en	drink-s	drink-ene)
trinn 5	en drink	drink-en	drink-er	drink-ene

Noen substantiver passer fint i denne modellen:

	ubestemt form, entall	bestemt form, entall	ubestemt form, flertall	bestemt form, flertall
trinn 1	en diss en fuck			
trinn 2	en cred en mikk et stash	cred-n mikk-en stas-et		
trinn 3	et flow	flow-et	flow-s	
trinn 5	en rapper	rapper-en	rapper-e	rapper-ne

Det finnes allikevel et par substantiver som danner et nytt bøyningsmønster:

ubestemt form, entall	bestemt form, entall	ubestemt form, flertall	bestemt form, flertall
en beat	beat-en	beat-s	beat-s-a
et beat	beat-et	beat-s	beat-s-a
en hit	hitt-en	hit-s	hit-s-a
en tag	-----	tag-s	tag-s-a
en kid	kidd-en	kid-s	kid-s-a

Det er ikke det samme mønsteret som følger de så kalte klips-ordene:

en pins – pinsen – pins/pinser – pinsene

Her er -s en del av stammen og derfor forkommer den i hele bøyningen. I ordene ovenfor, derimot, er -s-en tilføyet bare i flertall. Det er bare fire ord i norsk som

obligatorisk får *-s* i flertall, de er *fan*, *mile*, *slide* og *still* (Sandøy, 2004, s. 130). Etter den nye rettskrivningsreformen i 2012 bøyes *mile* ikke lenger med *-s* i flertall. De andre ordene bøyes slik:

en fan – fanen – fans – fans/fanene
en slide – sliden – slides – slidesene
et still – stillet – stills – stillsa/stillsene

Selv om bøyningen med *-s* i flertall er egentlig et periferisk mønster, ser det ut til at det kan bli produktivt for en del nye engelske substantiver. Det som er felles for substantivene som bøyes på denne måten, er at de er alle enstavelsesord. En annen ting som tiltrekker oppmerksomhet er at alle substantivene av denne typen som forekommer i tekstene, får *-a* endelsen i bestemt form i flertall. Den endelsen er karakteristisk for talemålet i Oslo. Eksemplene fra tekstene viser imidlertid at denne endelsen er brukt også av rapperne fra andre deler av Norge. Side Brok kommer fra Ørsta i Møre og Romsdal og Nabolaget fra Biri i Oppland. Kanskje det er grunnen til at Side Brok bruker ordet *beat* med intetkjønn. Da står bøyningen ikke i strid med nordvestlandsk dialekten. De bruker allikevel former *en hit* og *hitsa*. Det kan innebære at bruk av endelsen *-a* ved dette bøyingsmønsteret er felles for hele Norge ovenfor dialektskillen. Spørsmål er om det er typisk bare for hiphopsubkultur eller om det er en alminnelig tendens med engelske importord av denne typen.

6.4.4 Avledninger og sammensetninger

Rapperne danner mange nye ord med engelske elementer. Den mest produktive måten å lage nye ord av engelske importord i tekstene er konversjon. Alle avledete verbene som er med i analysen har blitt konvertert av substantiver, og har blitt tilføyet infinitivsendelsen *-e* (*rocke*, *tagge*, *deale*). I tillegg er det et par substantiver avledet av verb ved hjelp av konversjon (*chill*, *diss*) og noen adjektiv (*chill*, *digg*).

Et par adjektiv har blitt dannet gjennom bruk av suffikser. Endelsen *-messig* har blitt tilføyet til substantivet *rap*, og endelsen *-ete* til substantivet *nerd*. Det engelske suffikset *-ings* er ganske produktiv i slang (Graedler, 1998, s. 198; Hasund, 2006b, s. 52), og i tekstene har det blitt brukt til å forme adjektivene *dritings* og *fuckings/føkkings*. Prefiksene *u-* og *super-* har blitt tilføyet til adjektivet *trendy*.

Det finnes en gruppe substantiver som har blitt dannet ved hjelp av suffikset *-er*: *rapper*, *rocker*, *pønker*, *tagger* og *dealer*. Når det gjelder substantivene *rocker* og *dealer* er det vanskelig å avgjøre om de er direkte lånt fra engelsk eller er norske avledninger med endelsen *-er*. Suffikset er produktivt til å danne 'nomina agentis' av verb med betydning "den som utfører handlinga" (Faarlund et al. 1997, s. 103-104), og ordet *tagger* kan være et eksempel på det. *Rapper* og *pønekr* er imidlertid lagd av substantivene *rap* og *pønke*. Faarlund et al. (1997, s. 105) sier at det er mulig å bruke suffikset også til å lage personbetegnelser av substantiver, f.eks. *klokker*, *løgner*, *eventyrer*. Endelsen finnes også i engelsk og er mye oftere og friere brukt i engelsk enn i norsk (Huddleston & Pullum, 2002, s. 1698). Det er mulig at bruken av suffikset *-er* til å danne substantiver av andre substantiver har blitt mer produktivt på grunn av engelsk påvirkning.

I materialet finnes det også et substantiv lagd med suffikset *-ing*: *smarting*. Endelsen er ganske produktivt ved danning av personbetegnelser (*BKO* og *NNO*)

I analysen nevnes det til sammen 74 sammensetninger. Det er 20 som er skrevet med bindestrek (*sirup-rock*, *rap-artister*) og kun 1 som er skrevet separat (*flash cash*). I norsk er det vanlig å skrive sammensatte ord sammen på grunn av trykk. Sammensetning får ett hovedtrykk mens ord skrevet separat blir også lest som separate, selvstendige ord (Johanson & Graedler 2002, s. 172). Noen ganger blir bindestrek brukt ved uvanlige og lange sammensatte ord for å lette lesningen (Faarlund et al., 1997, s. 90). Bruk av bindestrek kan likevel også være påvirket av det engelske språket der sammensatte ord skrives separat, med bindestrek eller sammen.

De aller fleste sammensetninger er dannet uten noe binde-element. Det er bare i sammensetninger der forleddet er *fisk* at binde-e er brukt (*fiskebizznizz*). I ordet *cashoplasma* blir en litt uvanlig binde-element brukt. Kanskje ord som *protoplasma* og *cytoplasma* har påvirket valget av denne elementen. Sammensetningen er et godt eksempel på rappers lek med språket.

7. Avslutning

Hiphop spiller en viktig rolle i ungdomsliv. Selv om ikke alle ungdommer er tilhengere av denne subkulturen, har det blitt påpekt at hiphopen har potensial til å påvirke andre ungdomsgrupper. Det er mange rappartister som har oppnådd en kommersiell suksess og deres sanger er spilt på radio og tv. Det er derfor nesten umulig å unngå møtet med rapp. De fleste rappere er unge mennesker som synger om ting som er viktige i deres liv på sitt eget språk. Det er en av grunnene til at rappen er så tiltrekkende for ungdommer. Rapp er likevel et kunstig produkt, og ordlek er forventet i denne genren. Språket og temaene i rappsanger er imidlertid bundet til kravet om troverdigheten, dvs. at de ikke skal bryte med det som er normen innen denne ungdomskulturen. Av disse grunnene synes jeg at rappen kan være en interessant kilde til ungdomsspråket.

Hiphopsubkultur er en engelskpåvirket ungdomskultur og man forventer hyppig bruk av engelske importord og engelskspråklige elementer i norske rapptekster. Det har blitt imidlertid diskutert at det viktigste kravet til hiphop er troverdighet, og språket bruk av norske rappere skal derfor ikke avvike av det som er oppfattet som normal i denne subkulturen. Dette kan være grunnen til at det egentlig ikke finnes så mye engelsk i rapptekstene som man kunne ha tenkt. Bruk av engelske importord varierer etter ulike emner, f.eks. i sangene som handler om å lage musikk eller graffiti finnes det mange engelske ord, mens i sanger med sosial kritikk er det bare noen få eller ingen engelske lån. Dette stemmer med undersøkelser om engelsk påvirkning på det norske språket. Graedler og Johansson (2002, s. 85) oppgir resultater fra forskjellige granskinger der hyppigheten av nyere engelske lånord per 1000 ord i løpende tekst har blitt beregnet. I skjønnlitteratur er det kun 1,9 engelske ord, men tallet øker i artikler om mote og klær (12), fotball (19,2) og popmusikk (23).

En av de viktigste trekkene ved ungdomsspråket er, som tidligere nevnt, bruk av slang, og det gjelder også hiphopspråk. En måte å lage nye slangord på, er å låne ord fra andre språk, og engelsk er en populær kilde til nye ord og uttrykk. Noen av slangord har potensial til å gå over til normalspråket, slik er tilfelle med f.eks. *tøff*, *streit*, *teit*, *digge*. Blant ord som er knyttet til hiphopsubkultur og som har fått plass i *BKO* og *NNO* er *tagg*, *tagge*, *tagger*. Ord som blir ofte brukt i tekstene er verbet *chille*, adjektivene *chill* og *fresh* og substantivene *deal* og *kid*. Man har derfor en grunn til å anta at de kan bli alminnelig godkjent.

Det er bare noen få slangord brukt av rapperne som ikke har blitt tatt med i ordbøkene. Noen av dem er imidlertid avledet av ord som er registrert i ordbøker, f.eks. substantivet *chill* er ikke oppført i noen av ordbøkene, mens verbet *chille* og adjektivet *chill* er med i *NSO*. De eneste ord som har ingen form registrert i ordbøkene mens som er ganske ofte brukt av rapperne er: *hardcore* og *wack*. De aller fleste slangord er imidlertid registrert i *NSO*, dette innebærer at disse ordene er kjente blant de fleste ungdommer.

Kotsinas (2002, s. 55) gir en kort oversikt over måter engelske importord er behandlet på i norsk slang, og alle de finnes i rapptekstene. Hun nevner tilføyning av infinitivsendelse *-e* til verb (*digge*), bøyning av substantiver i bestemt form (*kidden*), bruk av partisipp former (*punka*), danning av sammensetninger av engelske og norske ledd (*sønderfucked*) og bruk av norvagiserte eller ekspressive ordformer (*mikk*, *binizz*).

Kotsinas (2002, s. 60) sier at ungdommer forholder seg aktivt til det importerte ordmaterialet og det gjør rapperne også. Deres kreativitet og ordlek kommer mest til syne i danningen av sammensatte ord, som *clusterfucked*, *cashoplasma*, *rapskribent*. Mange av de sammensetningene er imidlertid døgnfluer, og de blir ikke brukt flere ganger. Man kan likevel ikke glemme at lagning av sammensetninger med engelske ledd er en viktig måte å introdusere nye ord på, og derfor et engelsk ledd som er brukt i flere sammensetninger kan få større sjanse til å bli et selvstendig ord. Bruk av importord i orddanning kan også føre til at de får en tryggere plass i det norske språket. Siden hiphop har potensial til å påvirke andre ungdomsgrupper, kan den språkleken ha påvirkning på bruk av noen engelske importord i ungdomsspråket.

Et annet funn som ser ut til å både avspeile og påvirke behandling av engelske importord i ungdomsspråket, er bruk av et nytt bøyningsmønster for enstavete substantiver. Som tidligere beskrevet, bøyes substantivene *tag*, *hit*, *kid* og *beat* på en spesiell måte. Siden det finnes mange eksempler på slik bøyning, kan den ikke skyldes en tilfeldighet. I tillegg er dette bøyningsmønsteret gjeldene på tvers av dialektale skiller. Det er interessant å se om det blir flere ord som blir bøyd på denne måten. Hvis denne bøyningen blir produktiv, kan det kanskje bli til et nytt offisielt bøyningsmønster i norsk.

Sammendrag

Agnieszka Skrzypczak

Vi lager hits for kids og da er diss et must. Behandling av engelske importord av norske ungdommer som kommer til uttrykk i hiphopspråk

Mastergradsoppgave i nordisk språk og litteratur
Ved Institutt for nordisk og mediefag
Universitetet i Agder
Vår 2013

Denne masteroppgaven undersøker hva som skjer med engelske ord og andre språklige elementer i møte med det norske ungdomsspråket, nærmere bestemt hiphopspråket. Jeg prøver å finne mer ut om normering, uttalen og skrivemåten av engelske importord, og måter de er tilpasset til norsk morfologi.

Korpuset for analysen består av en samling av 228 rappsanger. Fra sangene har jeg valgt engelske importord som forekommer forholdsvis ofte, og som er brukt av flere enn en rappgruppe/artist. For å finne ut om disse importordene er normerte eller ikke, bruker jeg *Bokmåls- og Nynorskordboka*. Det teoretiske rammeverket bygger på utgreiingene til Helge Sandøy og Anne-Line Graedler.

Oppgaven består av to deler. I den teoretiske delen beskriver jeg karakteristiske trekk ved ungdomsspråk og betydningen av hiphopsubkultur for ungdommer i Norge. Jeg forklarer også begrepene og det teoretiske rammeverket. I den analytiske delen går jeg gjennom de ordene som har blitt valgt. Jeg undersøker hvert ord sammen med sine avledninger og sammensetninger, og oppgir informasjon om normering, uttale, skrivemåte, tilpassing til norsk bøyningssystem og bruk i orddanning.

Resultater:

- over halvparten av engelske importord brukt av rapperne, er ikke normert i ordbøkene
- en tredjedel av ord i analysen har fått norsk uttale, og uttalen av andre tredjedel sakper ikke problemer for norsk uttale
- mindre enn 20% av ord som er med i analysen har fått norvagisert skrivemåte
- formen av engelske importord ser ut til å være en viktig faktor i tilpassingen til norske bøyningsmønstre
- de aller fleste verb blir plassert i første bøyningsklasse
- enstavete substantiver *tag*, *beat*, *hit*, *kid* bøyes etter et nytt mønster

Kildeliste

BKO, se Universitetet i Oslo & Språkrådet

Broch, K. H. (2002). Ungdom og forskere om ungdomsspråk. I E.-M. Drange, U.-B. Kotsinas & A.-B. Stenstrøm (Red.), *Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden* (s. 101-108). Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Brunstad, E. (2006). Frå Bronx til Hovdebygda. *Syn og Segn*, 112(4), 4-11.

Brunstad, E., Røyneland, U. & Opsahl, T. (2010): Hip Hop, Ethnicity and Linguistic Practice in Rural and Urban Norway. I M. Terkourafi (Red.), *Languages og Global Hip-Hop* (s. 223-255). London: Continuum International Publishing.

Bård Aasen Lødemel. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/bard_aasen_lodemel-40233/

Cambridge University Press. (2013) *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Hentet fra <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/>

Definite. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra <http://www.rockipedia.no/artister/definite-57417/>

Dinardi, C. (2012). *Menneskeverd og rettferdighet, av og for unge*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.bystemmer.no/2012/07/14/menneskeverd-og-rettferdighet-av-og-for-unge/>

Don Martin, Borgersrud, E. & Borgersrud, A. (2009). *Gatas Parlament. Røverhistorier og raptekster*. Oslo: Cappelen Damm

Drange, E.-M. (2002). Fremmedspråklige slangord i norsk ungdomsspråk. I E.-M. Drange, U.-B. Kotsinas & A.-B. Stenstrøm (Red.), *Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden* (s. 9-18). Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Erik og Kriss. (2010). *Tekster*. Hentet 01.03.2011, fra <http://www.erikogkriss.no/media.php>

Erik og Kriss. (2012). *Rockipedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/erik_og_kriss-11575/

Evig Poesi. (2010). *Om oss*. Hentet 03.03.2013 fra <http://www.evigpoesi.com/>

Evig Poesi. (2013). *Wikipedia*. Hentet fra http://no.wikipedia.org/wiki/Evig_Poesi

Faarlund, J. T., Lie, S., & Vannebo, K. I. (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.

Feiring, T. (2004). *Ræpp fra Biri-ghettoen*. Hentet 02.03.2013, fra http://www.biri.no/Modules/SOI_News/article.asp?Data_ID_Channel=78&Data_ID_Article=1071&showold=true

- Fjogstad Langnes, T. (2013). Breakdance. *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/breakdance>
- Gatas Parlament. (2008). Kidsa har alltid rett. *Kidsa har alltid rett. [CD-bilaget]*. Oslo: Tee Productions / MBN
- Gatas Parlament. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/gatas_parlament-46474/
- Graedler, A.-L. (1998). *Morphological, semantic and functional aspects of English lexical borrowings in Norwegian*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hanssen, E. (2013). Oslo – språk. *Store norske leksikon*. Hentet fra: <http://snl.no/Oslo/spr%C3%A5k>
- Hasund, I. K. (2006a). Engelsk i norsk ungdomsspråk. I T. E. Hanisch (Red.), *Agder Vitenskapsakademi. Årbok 2005* (s. 45-55). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Hasund, I. K. (2006b). *Slang*. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Hasund, I. K. (2006c). *Ungdomsspråk*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hopalong Knut. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/hopalong_knut-42339/
- Huddleston, R. & Pullum, G. K. (2002) *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jester. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra <http://www.rockipedia.no/artister/jester-43982/#>
- Joddski. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/jorgen_%C2%ABjorg-1%C2%BB_nordeng-2428/
- Johansen, R. (2007). Tilpassing av importord i norsk talemål. I P. Jarvad & H. Sandøy (Red.), *Stuntman og andre importord i Norden. Om udtale og bøjning* (s. 73-101). Oslo: Novus Forlag.
- Johansson, S., & Graedler, A.-L. (2002). *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jon Petter Etnestad. (2012). *Wikipedia*. Hentet fra http://no.wikipedia.org/wiki/Jon_Petter_Etnestad
- Karpe Diem. (2008). Fire vegger. *Fire vegger. [CD-bilaget]*. Oslo: Bonnier Amigo Music
- Karpe Diem. (2010). Karpe Diem – Aldri solgt en løgn. *Aldri solgt en løgn. [CD-bilaget]*. Oslo: Bonnier Amigo Music
- Karpe Diem. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/karpe_diem-27326/

- Kjus Aahlin, A. (2013a). Apollo – norsk rapper. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Apollo/norsk_rapper
- Kjus Aahlin, A. (2013b). Erik og Kriss. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Erik_og_Kriss
- Kjus Aahlin, A. (2013c). Gatas Parlament. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Gatas_Parlament
- Kjus Aahlin, A. (2013d). Karpe Diem. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Karpe_Diem
- Kjus Aahlin, A. (2013e). Klovner i kamp. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Klovner_i_Kamp
- Kjus Aahlin, A. (2013f). Pen Jakke. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Pen_Jakke
- Kjus Aahlin, A. (2013g). Tungtvann – norsk hiphop-gruppe. *Store norske leksikon*. Hentet fra http://snl.no/Tungtvann/norsk_hiphop-gruppe
- Kjus Aahlin, A. (2013h). Hiphop. *Store norske leksikon*. Hentet fra
- Klovner i kamp. (2005). Ørnen tek ikkj unga. *Ørnen tek ikkje unga. [CD-bilaget]*. Oslo: Tuba
- Klovner i kamp. (2012). *Rockipedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/klovner_i_kamp-65425/#
- Klovner i kamp. (2013). *Om Klovnene*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.klovnerikamp.no/>
- Kotsinas, U.-B. (2002). Engelska ord i nordisk slang. I E.-M. Drange, U.-B. Kotsinas & A.-B. Stenstrøm (Red.), *Jallaspråk, slanguage og annet ungdomsspråk i Norden* (s. 37-61). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kristin Jensen. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/kristin_jensen-9020/
- Kulbrandstad, L. A. (1998). *Språkets mønstre. Grammatiske begreper og metoder*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Leira, V. (1992). *Ordlaging og ordelement i norsk*. Oslo: Det Norske Samlaget
- Lie, S. (2006). *Norsk morfologi*. Ling Forlag.
- Lie, T. (2003). Engelsk vs. morsmålet i norsk popmusikk. I H. Sandøy (Red.), *Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlaging og tilpassing av utalandske ord* (s. 95-110). Oslo: Novus Forlag.
- Merriam-Webster. (2013). *Merriam-Webster Online Dictionary*. Hentet fra <http://www.merriam-webster.com/info/copyright.htm>

- Moi, M. (2013). *Graffiti. Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/graffiti>
- Nabolaget. (2010a). *Tekster*. Hentet 27.11.2010, fra <http://www.facebook.com/topic.php?uid=2774920218&topic=4456>
- Nabolaget. (2010b). *Biografi*. Hentet 02.03.2013, fra http://nbl.blogg.no/1292593534_17des2010.html
- NNO, se Universitetet i Oslo & Språkrådet
- NRK P3 Urørt. (2000-2013). *Spira (N B L)*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.nrk.no/urort/Person/SpiraNBL/default.aspx#top>
- NSO, se Tryti, T.
- Omdahl, J. (2013). *Ubehaget i samlerkulturen*. Hentet 02.03.2013, fra http://www.dagbladet.no/2013/02/28/kultur/analog_digital/litteratur/boker/lars_morch_finborud/25973947/
- Pen Jakke. (2012). *Rockipedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/pen_jakke-15931/#
- Preisler, B. (1999). Hiphop. I B. Preisler: *Danskerne og det engelske sprog* (s. 133-155). Roskilde: Universitetsforlag.
- Proff Business Finder. (2013a). *Lena Sayed*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.proff.no/roller/lena-sayed/oslo/1089217/>
- Proff Business Finder. (2013b). *Pen Jakke*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.proff.no/roller/pen-jakke-da/-/-/981596846/>
- Proff Business Finder. (2013c). *Side Brok*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.proff.no/roller/side-brok-da/-/-/987128054/>
- Rap. (2013) *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/rap>
- Reilstad, J. I. (2004). *SamtidsslykkEN fra Alunes Opera til Gatas Parlament*. N.W. Damm&Søn AS.
- Samvirkelaget. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra <http://www.rockipedia.no/artister/samvirkelaget-79350/>
- Sandøy, H. (1997). *Lånte fjører eller bunad? Om norsk skrivemåte av importord. Utgreiing for Kulturdepartementet og Norsk språkråd*. Hentet fra www.sprakradet.no/upload/567NORVb.pdf
- Sandøy, H. (2000). *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk*. Oslo: LNU/Cappelan Akademisk Forlag.

Sandøy, H. (2004). Norvagisering og fornorsking. I H. Sandøy, J.-O. Östman (Red.), *"Det främmande" i nordisk språkpolitik. Om normering av utländska ord* (s. 107-141). Oslo: Novus.

Side Brok. (2002-2009). *Ekte menn*. Hentet 01.03.2011, fra <http://www.sidebrok.no/wordpress/index.php/tekster/ekte-menn/>

Side Brok. (2002-2009). *Høge Brelle*. Hentet 01.03.2011, fra <http://www.sidebrok.no/wordpress/index.php/tekster/h%C3%B8ge-brelle/>

Side Brok. (2002-2009). *Side Brooklyn*. Hentet 01.03.2011, fra <http://www.sidebrok.no/wordpress/index.php/tekster/side-brooklyn/>

Side Brok. (2006). *Kar me kjøme frå. Kar me kjøme frå. [CD-bilaget]*. Bergen: PinaDgreitt Records

Side Brok. (2012). *Rockipedia*. Hentet fra http://www.rockipedia.no/artister/side_brok-11292/#

Skjekkeland, M. (2005). *Dialektar i Noreg. Tradisjon og fornying*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Språkrådet. (2010). *Importord*. Hentet 22.01.2011, fra <http://www.sprakrad.no/nb-no/Sprakhjelp/Raad/Norsk-for-engelsk/Importord/>

Trysilfestivalen. (2011). *Get some*. Hentet 02.03.2013, fra <http://www.trysilfestivalen.no/historikk/2011-2/get-some/>

Tryti, T. (2008). *Norsk slangordbok*. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Tungtvann. (2012) *Rockipedia*. Hentet fra <http://www.rockipedia.no/artister/tungtvann-16358/#>

Universitetet i Oslo & Språkrådet. (2010). *Bokmåls- og Nynorskordboka*. Hentet fra <http://www.nob-ordbok.uio.no/om.html>

Uro. (2012) *Rocikpedia*. Hentet fra <http://www.rockipedia.no/artister/uro-51738/>

Vikør, L. S. (2007). *Språkplanlegging. Prinsipp og praksis*. Oslo: Novus.

Eek, Ø. (Red.). (2007). *Engelsk blå ordbok*. Oslo: Kunnskapsforlaget.

Bullon, S. (Red.). (2006). *Longman Exams Dictionary*. Harlow: Education Limited.

Appendiks: Fullstendig liste over sanger

Pen Jakke, 2000

1. Fredrikstad

Uro, 2001:

1. Oslo tilstand
2. Bakvendtland
3. Ambassadeghetto

Apollo, 2001

1. Sperra Inne
2. Hvite netter

Evig poesi, 2001

1. Åndelig føde

Tungtvann, 2002

1. Landstryker
2. Mørketid
3. Pøbla

Klovner i kamp

1. Alt som ikke dreper, 2000
2. Våte drømmer, 2001
3. Nattens Sønner, 2001

Albumet: Ørnen tek ikkje unga, 2005

1. Ørnen tek ikkje unga
2. Vekk meg
3. Det va'kke det jeg sa

4. Kjære Fru Ottar
5. Glade dager
6. Ronnie & Clyde
7. Valsen
8. Syng
9. Elefanten
10. Til våren
11. Spann
12. Fresh
13. Kontaktannonser

Side Brok

Albumet: Høge Brelle, 2004

1. side brok
2. arbadak arba
3. 1, 2, 3, fyre
4. rist med raua
5. si eiga rås
6. setra
7. det e thorstein hyl
8. nyst droppa
9. snop
10. kassegitar
11. ein likandes kar

Albumet: Side Brooklyn, 2005

1. side brooklyn
2. en krysning flykta sitt spor
3. meina alt ej sei
4. å-å

Albumet: Kar me kjøme frå, 2006

1. fesjå
2. ut
3. mas
4. forstå kar me kjøme frå, del II: brune saus og kvite lesta
5. din likkje drit
6. forstå kar me kjøme frå, del I: blått vatn og grønt gras
7. godt forbilde
8. inn
9. sirkla
10. kjeltring
11. sjarmør

Albumet: Ekte Menn, 2009

1. mann med manera
2. skjemde
3. nattmat
4. ord for dagen – derpå
5. kald trekk
6. heile handa
7. 36 ½
8. drit å gjer
9. pow wow
10. ej ser
11. beats, rim

Nabolaget

1. Shorty/ med Spira, 2006
2. Noe spesielt/ med LC, Spira, 2007

3. Du og meg, 2007
4. Slik det går, 2008
5. Dirty Dance/ med Spira, 2008
6. Damn homie, 2008
7. Repper innlandet/ med Spria, Alibi, 2008
8. Ladies Room/ med Spira, 2009

Erik og Kriss

Albumet: Gull og grønne skoger, 2007

1. Er du med oss
2. Kvinne
3. Oppblåst på livstid
4. Lille Norge
5. Whiskeystemme
6. Aldri mer
7. Et nytt kapittel
8. Anmeldelsen
9. Medvind
10. Bråkemaker
11. Den låta
12. Spiller spill
13. Det glade hjerte lever lengst

Albumet: Verden vil bedras, 2008

1. Hva er det du venter på
2. Dra tilbake
3. Vestkantrap (the remix)
4. Medskyldig
5. Ut mot havet
6. Superstjerner

7. Ikke yo nok
8. Hysteri
9. Hvorfor ble det sånn
10. Det ikke meg, det er deg

Albumet: Tabu, 2009

1. Fortsatt
2. Svigermors drøm
3. Slår sprekker
4. Borte bra
5. Sleng hendene opp
6. Det begynner nå
7. Porno
8. Du og jeg
9. Rundt fingeren
10. Tabu
11. Hverdagshelt

Albumet: Back to Business, 2011

1. Abstinenser
2. Gutter er Gutter
3. Lighter
4. Etter regnet
5. Store drømmer
6. Mandag til Lørdag
7. Ølbriller
8. Bytryne
9. S.V.I.N
10. En drøm
11. Reisebrev

12. Eventyr

Gatas Parlament

Albumet: Holdning over Underholdning, 2001

1. Fucked up på Laurdag
2. Graffiti Tidsreiser
3. Nå om da'n/ med Jester
4. Proletarparty
5. Tinghusblues
6. Østkantens pøblevelde
7. Vanvittig utopi II/ med Definite
8. Tredagern/ med Apollo
9. Asfaltevangeli
10. Holdning over underholdning
11. Ti mot en

Albumet: Bootlegs, b-sider & bestiser, 2004

1. Astronaut
2. Dårligere lag får deng
3. F.E.M.I.N.I.S.T.
4. La raseriet strømme
5. Rackers Delight
6. Slagordrap

Albumet: Fred, frihet & alt gratis, 2004

1. 2004
2. Staten & kapitalen
3. Manisk progressiv
4. Skandalmakere
5. Vi er faen meg best

6. Et reint hælvet
7. Antiamerikansk dans
8. Spis de rike
9. Rap! Rap! Rap!
10. Kammerater
11. Bibliotekar
12. Bombefly
13. Futurama 15
14. Kosmonaut

Albumet: 93 til infinity, 2007

1. Vi er alle kammerater fra Vålenga
2. Goodshit Radio Anthem II
3. Graffiti Spa
4. Ikke bli vekter
5. Ikke særlig elegant
6. Star from Karpe
7. Ungdommens råskap/ med Jester og Flexi
8. Fiskehistorier/ med Jester
9. Gataspill.exe
10. Ute etter en ting/ med Definite
11. Oversove inn i ordboka!

Albumet: Apocalypso, 2008

1. Asylhotell Ritz
2. Dagens avis
3. Et tupp i Fremskrittet
4. Harde kår/ med Supa Sayed
5. Kyss meg i Fremskrittet
6. Michael Palin for president

7. Pinto/ med Supa Sayed
8. Rasist mot min vilje
9. Rasist på Ål stasjon
10. Sådan er kapitalismen/ med Jester
11. Sekstiårslaget
12. Vann på Mars/ med Jester

Albumet: Kidsa har alltid rett, 2008

1. Du kan ikke lære faren din å pule
2. Til ungdommen
3. Unger
4. Selv de med tro
5. Ligge i skje
6. Counter Streike
7. Hokus pokus
8. Inkassodyret
9. Trudelattan-lei
10. Blant glansbilder
11. Postkort (med hat og kjærlighet)
12. Hva er der som foregår?

EP: Counter Strike, 2008

1. Tut og kjø
2. Snut er ut
3. Fra 93 til evigheten

Samvirkelaget

Albumet: Musikk, 2007

1. Itjnå
2. Ikke snakk til meg om interiør

3. Balladen om Ole Høiland
4. Johnny
5. Arbeiderbevegelsen
6. Stopp volden
7. Det lukter svovel
8. Streikevakt
9. Adlyd ordre
10. Bella ciao

Don Martin & Supa Sayed, 2006

1. Dikt underveis
2. Grorud Granitt
3. Supa serim
4. Dikt underveis
5. Idol Robin

Karpe Diem

Albumet: Fire vegger, 2008

1. Stjerner
2. Regnvær
3. Fire vegger
4. Vestkantsvartinga
5. Under Overflaten
6. OK
7. Kaffe
8. Krølla femtilapp y'all
9. Skavanker
10. Få som vet
11. Solskinn
12. Fireotyvegods

13. Fly, baba

Albumet: Aldri solgt en løgn, 2010

1. Aldri solgt en løgn
2. Sminke
3. Snøhvit
4. Blood
5. Bydner i dur
6. Rimblokk
7. Tusen tegninger
8. Ruter
9. Halla lille nykommer
10. Ett under par
11. Farlig
12. Hvit hval
13. Tog